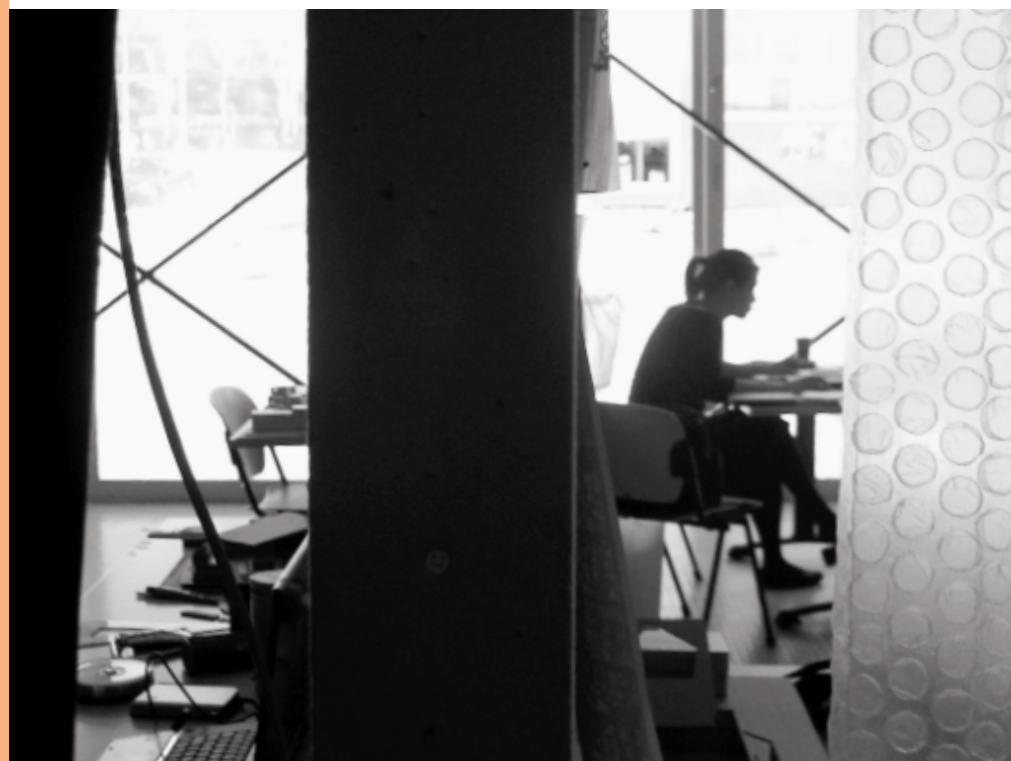

Σε αυτό το τεύχος:
εκδηλώσεις, εκθέσεις
και νέα του Τμήματος **02-05**,
φοιτητικές εργασίες -
θέματα εξαμήνου **06-13**
και διπλωματικές **14-17-**,
παρουσιάσεις βιβλίων
18-19, ελληνική συμ-
μετοχή στη 10η Biennale
Βενετίας: κείμενα επι-
μελητών **20-23** & Stefano
Boeri **24-27**, έκθεση
Ατζέντα: Νέες Τάσεις
στην Αρχιτεκτονική στην
Ευρώπη και την Ασία-
Ειρηνικό 2006-2007: κεί-
μενα Winy Maas **28-33** &
Riken Yamamoto **34-36**.

α2610

Περιοδική έκδοση του
Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πανεπιστημίου Πατρών

τ. 02 χειμώνας 2006-07

νέα

Διαγωνισμοί - Συμμετοχές & Διακρίσεις

Συγκρότημα κατοικιών και καταστημάτων, Μεταξουργείο, Αθήνα
Πανερωπαϊκός αρχιτεκτονικός διαγωνισμός
Οργάνωση, ΓΕΚ Α.Ε. & περιοδικό ΔΟΜΕΣ
Ιούλιος 2006

Στις 5 Μαρτίου 2006 προκηρύχθηκε από την ΓΕΚ Α.Ε. και το περιοδικό ΔΟΜΕΣ ανοικτός πανευρωπαϊκός αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για την ανέγερση συγκροτήματος κατοικιών και καταστημάτων στο Μεταξουργείο της Αθήνας. Η κριτική επιτροπή -Δ. Φατούρος, Η. Ζέγγελης, Μ.-Ρ. Κάμπα, Κ. Κυριακίδης, Γ. Πανέτσος- ολοκλήρωσε τις εργασίες της στις 17 Ιουνίου, και δύο μέρες μετά -δηλαδή μέσα σε 75 μόλις μέρες από την έναρξη- ανακοινώθηκαν δημοσίως τα αποτελέσματα.

Είμαι ιδιαίτερα ικανοποιημένος από την όλη εξέλιξη του διαγωνισμού τόσο ως διοργανωτής, όσο και ως επιστημονικός υπεύθυνος και κριτής. Η ικανοποίηση αυτή αφορά την συμμετοχή μου στην αρχιτεκτονική από μια ιδιότυπη θέση, μεταξύ αρχιτέκτονα και παραγγελιοδότη, που πρέπει να πυροδοτήσει, να συντηρήσει και να κάνει να ισορροπήσουν στο βέλτιστο δυνατό σημείο η δημιουργικότητα, οι αντικειμενικές δυνατότητες και τα καλώς νοούμενα συμφέροντα και των δύο, με αποτέλεσμα όχι απλώς το αμειβάσιο, αλλά το συνολικό κοινωνικό όφελος.

Αν δεν επρόκειτο για μια ποσοτικά και ποιοτικά εξαιρετική αντιπροσώπευση από πλευράς αρχιτεκτόνων -102 ομάδες αρχιτεκτόνων από την Ελλάδα, την Κύπρο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ολλανδία και άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νέοι ταλαντούχοι απόφοιτοι αρχιτεκτονικών σχολών, αλλά και ορισμένοι από τους διακεκριμένους Έλληνες αρχιτέκτονες που συνέβαλαν στην διαμόρφωση και ανανέωση της αθηναϊκής πολυκατοικίας τα τελευταία πενήντα χρόνια- και για έναν προ πολλού και άρτια προετοιμασμένο για "καλή" αρχιτεκτονική παραγγελιοδότη -όπως ίσχυσε στην συγκεκριμένη περίπτωση- θα προσέθετα στις υποχρεώσεις αυτού του ενδιάμεσου παράγοντα-καταλύτη το να "εκπαιδεύσει" και τους δύο.

Οι μελέτες που υπεβλήθησαν συνιστούν μια επισκόπηση της "τελευταίας λέξης" στον σχεδιασμό της αθηναϊκής πολυκατοικίας, που καλύπτει όλο το φάσμα των αρχιτεκτονικών προσεγγίσεων, από τις εκσυγχρονισμένες πραγματιστικές εκδοχές του παγιωμένου αρχιτεκτονικού τύπου, μέχρι ριζοσπαστικές συνθέσεις, που ανταποκρίνονται σε μελλοντολογικά σενάρια για την ζωή στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, και εννοιολογικές προτάσεις, που προσεγγίζουν κριτικά την πολυκατοικία ως τρόπο κατοίκησης, κατασκευαστική δομή, πολεοδομικό κύτταρο...

Στόχος του διαγωνισμού ήταν η ευθεία παρέμβαση στο αποτελεσματικό πεδίο των αρχιτεκτονικών θεσμών. Ως πείραμα, έθεσε αυτός θέματα δεοντολογίας, διαδικασίας και ουσίας.

Τα δεοντολογικά θέματα αφορούν κυρίως την οργάνωση του διαγωνισμού και τις ποικίλες προβλέψεις της διακήρυξης. Τα διαδι-

καστικά σχετίζονται με την μεθοδολογία των εργασιών της κριτικής επιτροπής. Και τα δύο έχει νόημα να θιγούν στα πλαίσια δημόσιου διαλόγου για το μέλλον των διαγωνισμών στην Ελλάδα. Αν αυτός δεν γίνει, θα έχω, πιστεύω, την ευκαιρία να τα συζητήσω στο μέλλον.

Να, λοιπόν, τρεις εντυπώσεις για την αρχιτεκτονική την ίδια, όπως παρουσιάσθηκε στον διαγωνισμό:

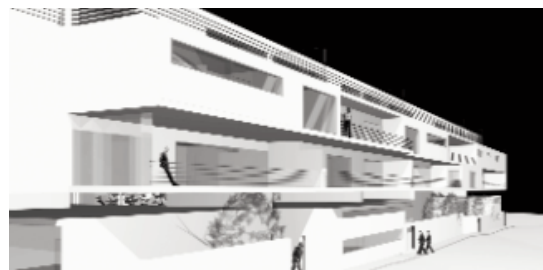
- Η τυπολογία του μονόκωρου, είτε ως ανάμνηση της παράδοσης, είτε στην εκδοχή του loft, παρά το γεγονός ότι η διακήρυξη περιέγραφε ως χρήστη το είδος του καλλιτέχνη και του bourgeois boheme, που κατέστησε το τελευταίο παγκοσμίως διάσημο, ήταν σχεδόν απύσαστο.

- Εμφανίσθηκαν στον διαγωνισμό λίγα δείγματα μιας "εύθυμης"/ανεπίσημης /μη σοβαροφάνους αρχιτεκτονικής, που άλλοτε με εγκράτεια και άλλοτε με γερές δόσεις προγραμματικού ή τεχνολογικού πληθωρισμού και οικολογικού ζήλου, ανταποκρίθηκαν τόσο στις απαιτήσεις του προγράμματος και του πλαισίου, όσο και στις δικές τους προτεραιότητες με πραγματικά αξιοπρόσεκτη συνέπεια. Πρόκειται άραγε για μια νέα τάση; Περιμένω να δώ τις εκδηλώσεις της στο μέλλον.

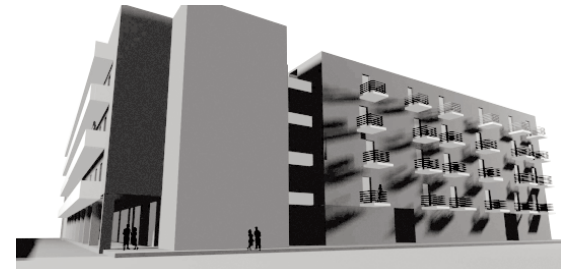
- Οι λεγόμενες "αναγνωρίσιμες" τάσεις και σχεδιαστικές στρατηγικές -οι προτάσεις που έχουν δομηθεί σε διάλογο με τα ζητήματα της αστικότητας, της ανταπόκρισης στο περιβάλλον ή τον τόπο, της συμβολικής χειρονομίας, ή την εκπεφρασμένη άρνησή τους- έφεραν ξανά στην επιφάνεια το τυπικό δίλημμα μεταξύ "πρωτοπαρίας" και "παράδοσης". Τι είναι προτιμότερο; Ο ενδεχόμενος αδέξιος, πλην όμως φέρελπης, νεωτερισμός ή η παραινόνημη προσπάθεια ανύψωσης/τελειοποίησης του ήδη γνωστού σε υπόδειγμα;

Στο διαγωνισμό συμμετείχαν και οι διδάσκοντες του Τμήματος: Γιάννης Αίσωπος, Επ. Καθηγητής (τιμητική αναφορά), Δημήτρης Γιαννίσης, Λέκτωρ, Πάνος Δραγώνας, Επ. Καθηγητής και Γιάννης Πατρώνης, Αν. Καθηγητής και οι Εντεταλμένοι Λέκτορες Ανδρέας Αγγελιδάκης (τιμητική αναφορά), Πέτρος Μπαμπασιάκης και Κώστας Ντάφλος, οι προτάσεις των οποίων παρουσιάζονται εδώ.

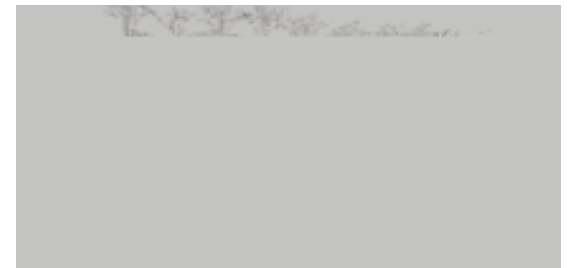
Γεώργιος Πανέτσος, Αν. Καθηγητής

Γιάννης Αίσωπος αρχιτέκτων, τιμητική αναφορά

Δημήτρης Γιαννίσης αρχιτέκτων

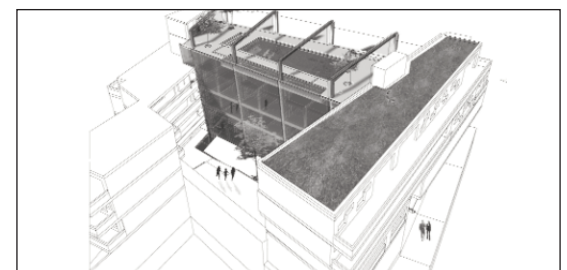
Πάνος Δραγώνας, Βαρβάρα Χριστοπούλου αρχιτέκτονες

Γιάννης Πατρώνης σύμβουλος αρχιτέκτων, Γ. Πανδή, Χρ. Πατρώνης αρχιτέκτονες

Ανδρέας Αγγελιδάκης αρχιτέκτων, τιμητική αναφορά

Πέτρος Μπαμπασιάκης - Drifting City Workshop

νέα

Κώστας Ντάφλος, Αργυρώ Παναγιώλη αρχιτέκτονες

Έκθεση

5η Πανελλήνια Έκθεση Αρχιτεκτονικού έργου Οργάνωση, Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Νομού Αχαΐας (Σ.Α.Ν.Α.) 4-26 Νοεμβρίου 2006

Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Νομού Αχαΐας (Σ.Α.Ν.Α.) διοργάνωσε την 5η Πανελλήνια Έκθεση Αρχιτεκτονικού Έργου με θέμα: "Η Αρχιτεκτονική ως πολιτισμική αξία και δράση." Η έκθεση, που πραγματοποιήθηκε στον εκθεσιακό χώρο Μαραγκόπουλου, είχε στόχο την προβολή του σύγχρονου ελληνικού αρχιτεκτονικού έργου. Όλες οι προτάσεις που εκτέθηκαν ήταν έργα τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί την περίοδο 2001-06 και αφορούσαν χώρους κατοικίας, εργασίας και παραγωγής, κατανάλωσης και αναψυχής, κοινόχρηστους χώρους, πλατείες, αστικές διαμορφώσεις, διαμορφώσεις τοπίου και δημόσια κτίρια.

03

Τα έργα επέλεξε τριμελής επιτροπή από τους: Αλέξανδρο Τομπάζη, αρχιτέκτονα, Ανδρέα Κούρκουλα, αρχιτέκτονα, Επ. Καθηγητή ΕΜΠ και Ηλία Κωνσταντόπουλο, αρχιτέκτονα, Επ. Καθηγητή, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Υποβλήθηκαν συνολικά 280 μελέτες από τις οποίες οι 10 ήταν έργα διδασκόντων και φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών. Συγκεκριμένα συμμετείχαν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Γ. Αίσιωπος, Επ. Καθηγητής, Π. Δραγνάς, Επ. Καθηγητής, Δ. Κατσώτα, Λέκτωρ, οι Εντετ-αλμένοι Λέκτορες S. Buerger και Ν. Τραβασάρος, οι απόφοιτοι του Τμήματος Χλ. Βαρελίδη, Μ. Καρανίκα, Κ. Σταματοπούλου, Κ. Κασκαμπά, Μ. Μακρή και οι φοιτητές Δ. Τσαχρέλια και Ε. Τσαχρέλια. Στην οργάνωση συμμετείχαν η απόφοιτος του Τμήματος Μ. Κυριάκου και η φοιτήτρια Β. Γεροπάντα.

Δράση

4_συζητήσεις σε 4_σπίτια house4talk.blogspot.com

Το 4_ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΕ 4_ΣΠΙΤΙΑ είναι ένα ανοιχτό έργο συνεργασίας με σκοπό τη συλλογική διαδικασία κατασκευής δημόσιου χώρου ανάμεσα στους φοιτητές και την πόλη. Οργανώνει ένα πρόσκαιρο δίκτυο τοπικοτήτων που συνδιαλέγεται με την πόλη, τους χώρους τέχνης και τους

καθημερινούς τόπους φοιτητικής ζωής. Χρησιμοποιεί τα μέσα της συζήτησης, της φιλοξενίας, της μετακίνησης τόσο στο φυσικό χώρο της πόλης όσο και στο διαδικτυακό ιστολόγιο (blog) house4talk.

Η ομάδα εργασίας πραγματοποίησε 4 συζητήσεις σε 4 φοιτητικά σπίτια, ανοιχτές στους κατοίκους της πόλης καθώς και μια σε εξέλιξη συζήτηση στο διαδικτυακό ιστολόγιο. Οι θεματικές που απασχόλησαν την ομάδα ήταν: [1] οι έννοιες και διαδικασίες του έργου (3 Οκτωβρίου 2006 - Αλ. Υψηλάντου 189, 1ος όροφος), [2] φοιτητικό σπίτι σε σχέση με την τοπική κοινωνία και οικονομία και συναφή καθημερινά ζητήματα: μαγειρική / ύπνος / ταξίδια / ATM (κάρτες ανάληψης) / συγκατοίκηση / επιστροφή στο πατρικό / διαδικτυακή αναζήτηση / παράδοση / φιλοξενία / απομόνωση/ κ.α. (10 Οκτωβρίου 2006 - Καρόλου 16, 3ος όροφος), [3] οι φοιτητές και η έκθεση "...ότι απομένει είναι μέλλον" [με αφορμή την έκθεση στο Αρσάκειο ποια είναι η σχέση των φοιτητών με την τέχνη] και συναφή ζητήματα: μέγαρο μουσικής [διαλέξεις], περιοδικά, βιβλιοπωλεία, διαδίκτυο. (16 Οκτωβρίου 2006 - Παναχαϊκού 48, ισόγειο), [4] φοιτητική "έκθεση" [η έκθεση (εκτίθεται) στο τοπικό αστικό περιβάλλον / τοπική κοινωνία] / [έκθεση - ασφάλεια](17 Οκτωβρίου 2006 - Λόντου 104, 6ος όροφος)

Το έργο εντάσσεται στις δραστηριότητες της εικαστικής έκθεσης "Ό,τι απομένει είναι μέλλον" [Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα - Πάτρα 2006]. Οργανώθηκε από το Εργαστήριο Εικαστικών Τεχνών μετά από πρόσκληση της επιμελήτριας Ν. Αργυροπούλου.

Η πρωτοβουλία δημιουργίας του έργου ανήκει στους Πάνο Κούρα, Επ. Καθηγητή [εικαστικό] και Νίκο Καζέρο, Εντετ. Λέκτορα [αρχιτέκτονα]. Η ομάδα εργασίας συγκροτήθηκε μετά από ανοιχτή πρόσκληση στους φοιτητές του Τμήματος Αρχιτεκτόνων. Στην ομάδα εργασίας συμμετείχαν οι: Δάφνη Αηδόνη, Λουίζα Αναγνώστου, Πολυτίμη Αναγνωστοπούλου, Έλλη Βασσάλου, Δέσποινα Βουτέρη, Αγγελική Ζερβού, Καλυψή Καπλάνη, Μαριαλένα Κασιμίδη, Χρυσάνθη Κασάνη, Μαρίνα Μιζιά, Θάλεια Νιγιού, Νίκος Πολύζος, Όλγα Σαρακινιώτη, Ελένη Σκορδά, Ανδρέας Φλώρος [φοιτητές Τμήματος Αρχιτεκτόνων] και ο Κ. Μπάνος.

Συνέδριο

Το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ανασπλώσεων που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη από 14 ως 17 Ιουνίου 2006 διοργανώθηκε από τη νεοοργανωμένη Εταιρεία Επιστημονικής Ανασπλώσεως Μνημείων, μεταξύ των ιδρυτικών μελών της οποίας είναι και οι Επίκουροι Καθηγητές Π. Κουφόπουλος και Στ. Μαμαλούκος. Το συνέδριο, που είχε μεγάλη συμμετοχή και πλήθος ανακοινώσεων, παρακολούθησε συστηματικά και με ενδιαφέρον μεγάλος αριθμός φοιτητών του Τμήματός μας. Για περισσότερες πληροφορίες και ηλεκτρονική δημοσίευση των παρουσιάσεων βλ. www.eteram.gr.

Συνέδριο

Στις 17-19 Νοεμβρίου διοργανώθηκε στα πλαίσια του προγράμματος εκδηλώσεων "Πάτρα 2006 - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης" διεθνές συνέδριο με θέμα "Ο Άγιος Ανδρέας στην ιστορία και την τέχνη", υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού, της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών και του φορέα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης "Πάτρα 2006". Διοργανωτές ήταν το Πανεπιστήμιο Πατρών, η 8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με τη συνεργασία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Η παρουσία του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ήταν αισθητή με την έκθεση φωτογραφιών και σχεδίων από το Ερευνητικό Πρόγραμμα για την αποκατάσταση και ανάδειξη του συγκροτήματος του Αγ. Ανδρέα στο κατεχόμενο Ριζοκάρπασο που συνόδευε το συνέδριο. Τέσσερα μέλη του Τμήματος συνέβαλαν με ανακοινώσεις τους: ο Δ. Μυριανθέας, υποψ. διδάκτωρ, παρουσίασε "Το οικοδομικό χρονικό του Αγ. Ανδρέα Καρπασίας Κύπρου," οι Ν. Πολυδωρίδης, Καθηγητής, και Π. Κουφόπουλος, Επ. Καθηγητής, τις "Προτάσεις αποκατάστασης και ανάδειξης της μονής του Αγ. Ανδρέα στο Ριζοκάρπασο Κύπρου," ο Στ. Μαμαλούκος, Επ. Καθηγητής, την "Αρχιτεκτονική της Σκήτης του Αγ. Ανδρέα (Σερβί) στο Άγιον Όρος" και ο Γ. Πανέτσος, Αν. Καθηγητής, "Το Σχέδιο του Otto Wagner για το ναό του Αγ. Ανδρέα Πατρών."

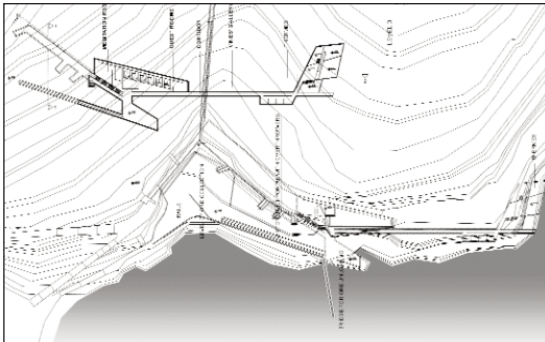
νέα

Διαγωνισμός - Διακρίσεις

Forgotten places (www.iaim.ro)

Ο διεθνής φοιτητικός αρχιτεκτονικός διαγωνισμός "Forgotten places" διοργανώθηκε από την European Association for Architectural Education (AEEA) και το Ion Mincu University of Architecture and Urbanism, Βουκουρέστι, Ρουμανία.

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναγνωρίσουν και να αναδείξουν στις πόλεις, τους χώρους εκείνους που σε κάποια δεδομένη χρονική στιγμή έχασαν την αίγλη του παρελθόντος και τα χαρακτηριστικά τους, περιθωριοποιήθηκαν και εγκαταλείφθηκαν. Στον διαγωνισμό συμμετείχαν 65 ομάδες, 5 εκ των οποίων εκπροσώπησαν το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Το ένα από τα δύο Β' βραβεία απονεμήθηκε στις Παυλίνα Μανέτα και Δήμητρα Παυλάκου (βλ. φωτο). Η πρότασή τους είχε τίτλο "Serifos: Inhabiting a disused mine; Secular accomodation in the mountain". Ο θεματικός ξενώνας, ως ανάμνηση της δραστηριότητας των μεταλλείων και της ύπαρξης θερμών, αναπτύσσει το πρόγραμμά του στα έγκατα της γης. Ο επισκέπτης βυθίζεται σε μια καθοδική πορεία, αισθάνεται την σταδιακή μείωση της θερμοκρασίας, εγκλωβίζεται και βιώνει την εμπειρία του χώρου σε μια χρονικά παρατεταμένη διαμονή, για να καταλήξει σε μια υγρή μήτρα, σε μια κατάσταση απόλυτου αυτοπροσδιορισμού. Επιβλέποντες καθηγητές ήταν οι Ν. Τραβασάρας και Αθ. Σπανομαρίδης. Τιμητικές αναφορές δόθηκαν στις Κ. Σαράντη, Δ. Σταθοπούλου και Δ. και Ε. Τσαχρέλια.

Συνέδριο - Διακρίσεις

Στα πλαίσια του μαθήματος "Βιοκλιματικός-ενεργειακός σχεδιασμός" και του Μαθήματος Κατεύθυνσης "Εμβάθυνση σε θέματα ενεργειακού σχεδιασμού" 25 φοιτητές του Τμήματος Αρχιτεκτόνων έλαβαν μέρος στο Συνέδριο "International Workshop Energy Performance and Environmental Quality of Buildings (EPEQUB 2006)" στο νησί της Μήλου, 6-7 Ιουλίου 2006.

Στόχος της οργάνωσης ήταν η παρουσίαση και συζήτηση επί της προόδου που έχει επιτευχθεί στα συστήματα και τις τεχνικές που

σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και την περιβαλλοντική τους ποιότητα. Η εφαρμογή της νέας ευρωπαϊκής οδηγίας για τα κτίρια καθώς και τα σημαντικά ερευνητικά αποτελέσματα των τελευταίων ετών, σηματοδοτούν μια πολύ σημαντική ευκαιρία ώστε να επανεξεταστούν οι πολιτικές που εφαρμόζονται στον κτιριακό τομέα.

Στο συνέδριο υπήρχε ειδικό session για φοιτητές στο οποίο παρουσιάστηκαν συνολικά 15 εργασίες από φοιτητές διαφόρων πανεπιστημίων, όπως το ΕΜΠ, το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστημίου Πατρών είχε συνολικά 7 συμμετοχές: 5 συμμετοχές υπό την καθοδήγηση της Έλενας Πριμικήρη, Λέκτορας: [1] Bioclimatic roof model in a residence, Μ. Μπήτρου, [2] Considerations on building skin for energy efficient design, Ελ. Δημητροπούλου, [3] Pattern of an autonomous bioclimatic bus-stop, Γ. Κόττης, [4] A methodology for optimum energy efficiency of a typical residence in Greece, Α. Στρίκου, [5] Bioclimatic air conditioning system for typical apartment building, Σ. Τζινιέρης, και 2 συμμετοχές υπό την καθοδήγηση της Κατερίνας Λιάνη, Επ. Καθηγήτριας: [6] Air moving in and through building: historical prototypes and contemporary applications, Κ. Σαράντη, [7] Architectural aspects for building integrated photovoltaics, Μ. Τρυπαναγώστοπούλου.

Από τα 6 βραβεία για τις καλύτερες φοιτητικές συμμετοχές-παραστάσεις τα 4 δόθηκαν στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων. Πιο συγκεκριμένα ο Γ. Κόττης κέρδισε το 1ο βραβείο (βλ. φωτό), ενώ

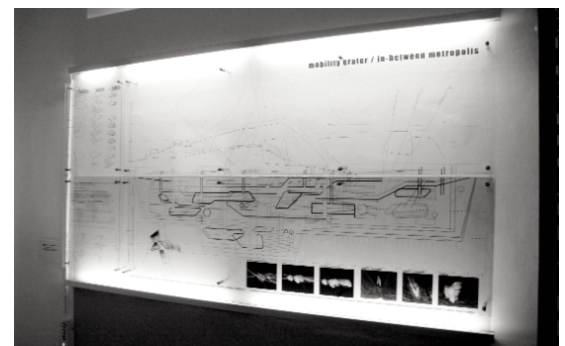

Διεθνές Εργαστήριο

Το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών επελέγη επελέγη ως μία από 10 σημαντικές σχολές αρχιτεκτονικής από όλο τον κόσμο ώστε -από κοινού με 11 Ιταλικές σχολές- να συμμετάσχει στο διεθνές εργαστήριο "Learning from Cities" που διεξήχθη, για πρώτη φορά φέτος, στα πλαίσια της 10ης Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας. Στο εργαστήριο συμμετείχαν 10 φοιτητές του Τμήματος από το 4ο και το 5ο έτος, συγκεκριμένα οι: Η. Διαμαντοπούλου, Φ. Κανελλοπούλου, Ε. Καπομπασοπούλου, Ε. Λογοθέτη, Π. Μανέτα, Δ. Παυλάκου, Π. Σαρσαββίδης, Δ. Σταθοπούλου, Δ. Τσαχρέλια και Ε. Τσαχρέλια. Την εποπτεία και το συντονισμό της ελληνικής ομάδας είχαν ο Καθηγητής και Προέδρος του Τμήματος Νίκος Πολυδωρίδης και ο Επ. Καθηγητής Ηλίας Κωνσταντόπουλος.

Αντικείμενο του εργαστηρίου ήταν η μελέτη των αλλαγών που συντελούνται στις μεγαλουπόλεις του κόσμου και η διαμόρφωση προτάσεων για τα προβλήματα και το μέλλον των πόλεων του 21ου αιώνα. Το Τμήμα Αρχιτεκτόνων εστίασε τη μελέτη του στο ζήτημα της κινητικότητας (mobility) σε 3 μητροπόλεις (Μεξικό, Βερολίνο, Τόκιο), καλύπτοντας ένα φάσμα από τη δύση προς την ανατολή. Από τη μελέτη της δομής και της αστικής ανάπτυξης των τριών πόλεων, σε σχέση με την κινητικότητα και τα μεταφορικά μέσα, εντοπίστηκαν σημεία πυκνής συγκέντρωσης μέσων και επιβατών. Σε αυτούς τους κόμβους υψηλής συγκέντρωσης προτάθηκε ένα πολυ-επίπεδο σύστημα χώρων που αναπτύσσονται σε βάθος διαμορφώνοντας μια ενδιάμεση μητρόπολη (in-between metropolis) γύρω από κρατήρες κινητικότητας (mobility craters).

νέα

www.athens9.net

Ίσως καμία άλλη πόλη δεν έχει δυσμενήσει τους κατοίκους της όσο η Αθήνα. Μετά από το σύντομο διάλειμμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, η Αθήνα δεν άργησε να επανέλθει στη δύσκολη καθημερινότητα και τη γνώριμη γκριζα εικόνα της. Υπάρχει άλλη προοπτική για την Αθήνα; Υπάρχουν ποιότητες στην πόλη, κρυμμένες κάτω από την γκριζα επιδερμίδα της; Υπάρχει χώρος στην Αθήνα για νέες ιδέες; Υπάρχουν δυνατότητες διαμόρφωσης μιας νέας εικόνας της πόλης; Υπάρχουν άνθρωποι ικανοί να οραματιστούν την εξέλιξη της Αθήνας τον 21ο αιώνα; Μια ομάδα αρχιτεκτόνων πιστεύει πως η απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα είναι "ναι" και στη διάρκεια του χειμώνα επιχειρεί να το αποδείξει μέσα από ένα πρωτότυπο πείραμα.

Το *athens9.net* είναι ένα δίκτυο 9 αρχιτεκτονικών ομάδων που συνδέονται από κοινές καταβολές, αναφορές και πάνω από όλα το ενδιαφέρον τους για την πόλη. Στόχος του δικτύου είναι η προώθηση πρωτότυπων ιδεών για την αρχιτεκτονική της σύγχρονης ελληνικής πόλης.

Η πρώτη δραστηριότητα του *athens9.net* ονομάζεται "Athens Update" και αποτελεί ένα αρχιτεκτονικό πείραμα το οποίο θα εξελιχθεί στον χώρο ενός δικτυακού blog.

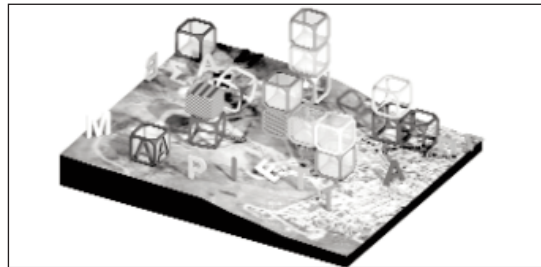
9 ομάδες αρχιτεκτόνων επιλέγουν και επεξεργάζονται 9 προτάσεις για τη σύγχρονη Αθήνα. Η εξέλιξη των προτάσεων παρουσιάζεται μέσα από ένα blog αφιερωμένο στο θέμα. Η επιλογή, ανάλυση, επεξεργασία και ολοκλήρωση των προτάσεων τίθεται σε όλη την πορεία της στην κριτική του κοινού, το οποίο καλείται όχι απλώς να κρίνει, αλλά και, σε κάποιο βαθμό, να καθοδηγήσει τους αρχιτέκτονες στα σχέδια τους.

Στο δίκτυο *athens9.net* συμμετέχουν οι αρχιτέκτονες: Ανδρέας Αγγελιδάκης, Γιάννης Αίσιωπος, Πάνος Δραγώνας και Βαρβάρα Χριστοπούλου, Χριστίνα Λουκοπούλου / Ηρώ Μπερτάκη / Κωστής Πανηγύρης, Μαρίτα Νικολούτσου και Μέμος Φιλιππίδης, Buegger Katsota Architects, decaARCHITECTURE, doxiadis+, klmf architects. Ο σχεδιασμός της ιστοσελίδας έγινε από τον εικαστικό Άγγελο Πλέσσα.

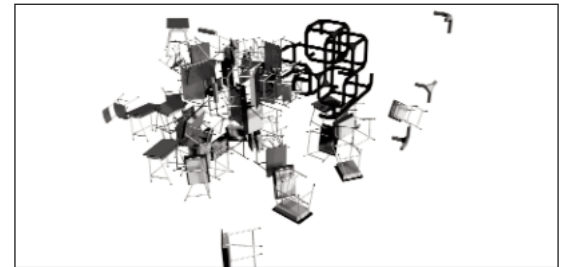
Το blog λειτουργεί στη διεύθυνση www.athens9.net. Μπορείτε να συμμετάχετε στην επεξεργασία των προτάσεων με το σχόλιό σας (comment) στο blog.

Για επικοινωνία μπορείτε να απευθυνθείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@athens9.net.

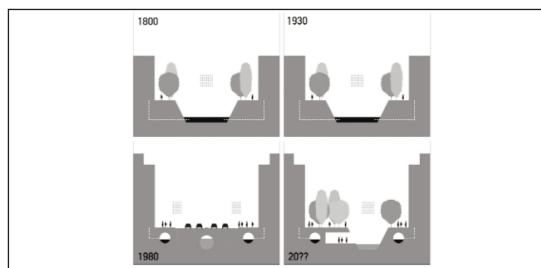
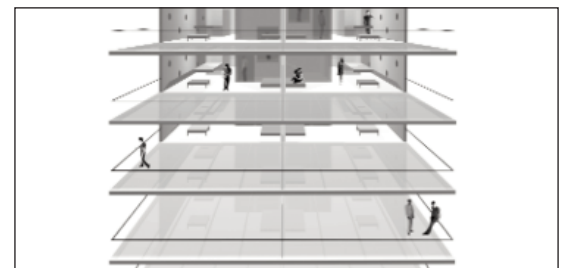
Παράλληλα με την εξέλιξη του blog, την άνοιξη και στην αρχή του καλοκαιριού θα οργανωθούν στην Αθήνα δύο εργαστήρια που θα επεξεργαστούν τις επιμέρους προβληματικές του *athens9*. Οι τελική μορφή των προτάσεων θα παρουσιαστεί σε έκθεση στην Αθήνα.

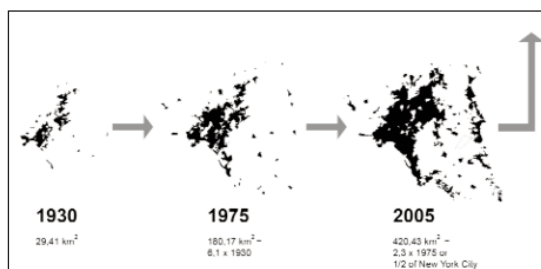
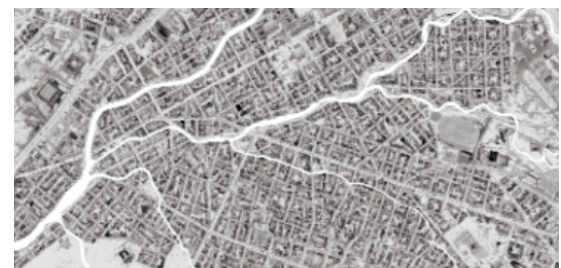
Ανδρέας Αγγελιδάκης: Σχολείο

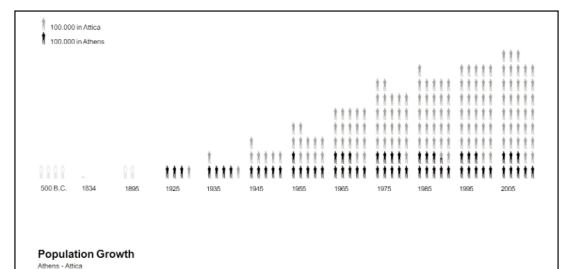
Γιάννης Αίσιωπος: Εφήμερα Όρια

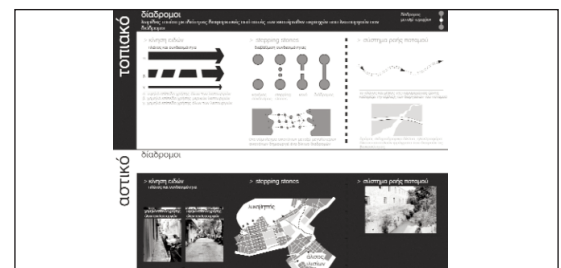
Πάνος Δραγώνας, Βαρβάρα Χριστοπούλου: Η ανάδυση του Ιλυσού

buegger katsota architects: Κατακόρυφη Αθήνα

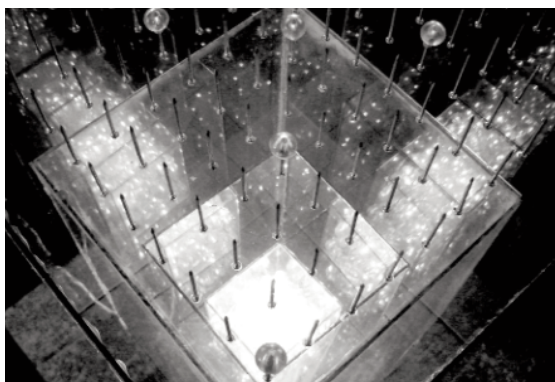

doxiadis+: Μετά την άσφαλτο

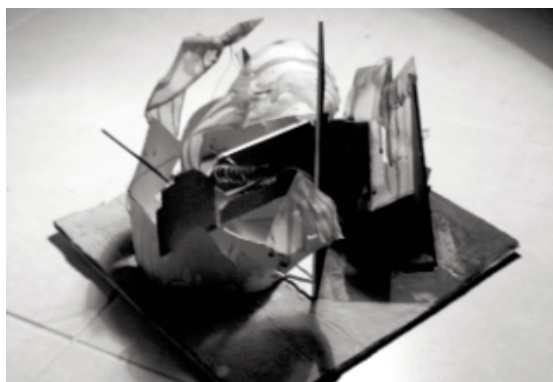

Θέματα

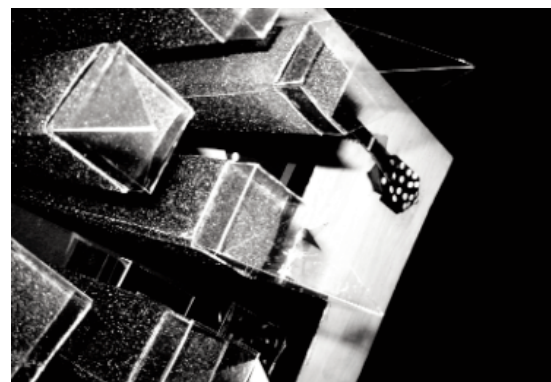
*Γεωργία Συριοπούλου / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Γ. Πατρώνης / 2.2006*

*Στέφανος Σαμπαζιώτης / Άσκησι φως - σκιά /
καθ. Β. Κουρβαράς / 2.2006*

*Μύριαμ Παρασκευοπούλου / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 2.2006*

*Χριστίνα Αντωνέλλη / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Η. Κωνσταντόπουλος / 2.2006*

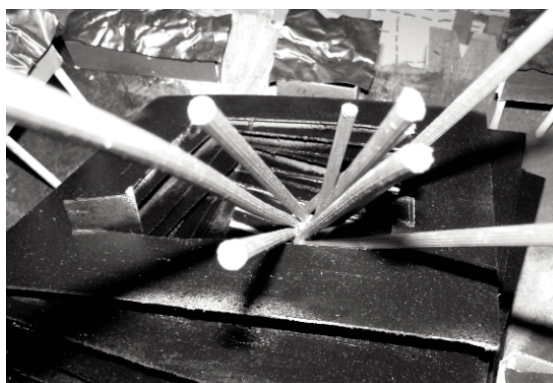
*Αλεξάνδρα Τσαμπικά Μάνου / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Β. Κουρβαράς / 2.2006*

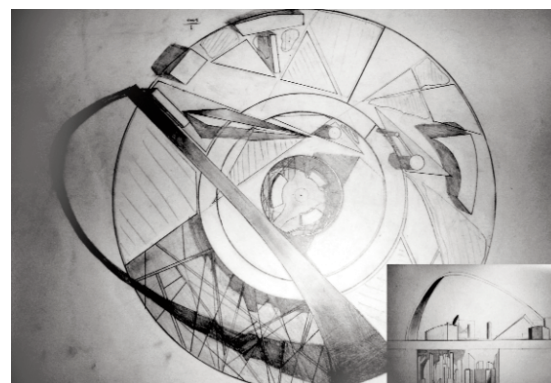
*Χρυσάνθη Βάθη / Άσκησι τοίχος /
καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 2.2006*

*Κώστας Καραογάνης / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Γ. Πατρώνης / 2.2006*

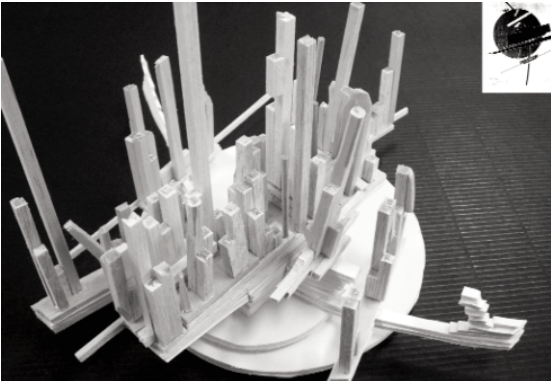

*Χρήστος Κούκης / Αόρατες Πόλεις /
καθ. Κ. Γρίβας / 2.2006*

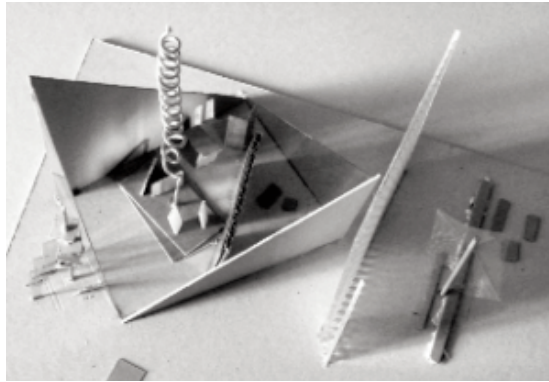

Θέματα

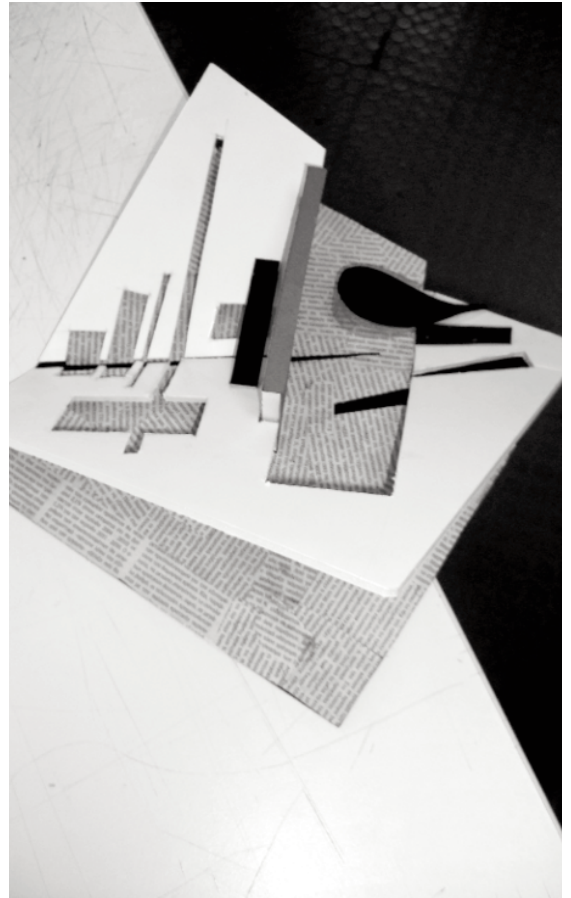
Χρήστος Κούκης / Μεταφορά κonstrουκτιβιστικού πίνακα σε 3 διαστάσεις / καθ. Β. Κουρβαράς / 10.2006

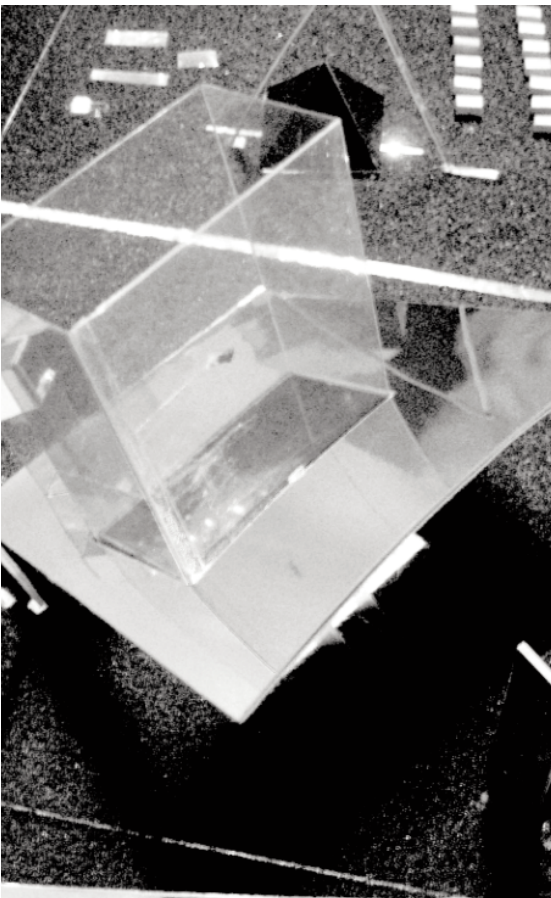
Αγγελική Κατζόγια / Μεταφορά κonstrουκτιβιστικού πίνακα σε 3 διαστάσεις / καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 10.2006

Ιωάννα Αλεξάκη / Μεταφορά κonstrουκτιβιστικού πίνακα σε 3 διαστάσεις / καθ. Ηλ. Κωνσταντόπουλος / 10.2006

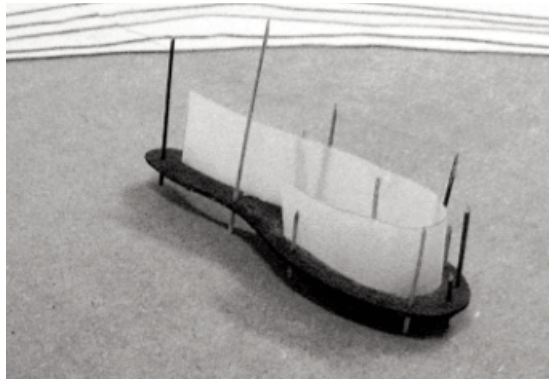
Γεωργία Συριοπούλου / Μεταφορά κonstrουκτιβιστικού πίνακα σε 3 διαστάσεις / καθ. Κ. Γρίβας / 10.2006

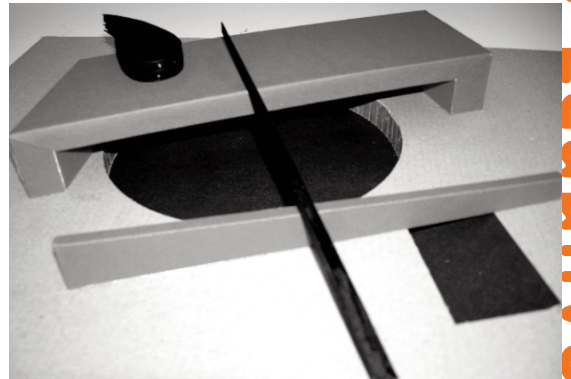
Θεοδώρα Μουδάτσου / Πύλη / καθ. Β. Κουρβαράς / 10.2006

Ερνεστίνη Καρυστινιάου / Πελάδα / καθ. Ηλ. Κωνσταντόπουλος / 10.2006

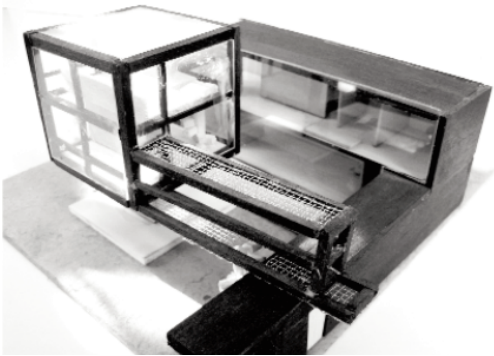

Μαρία Παυλίδου / Μεταφορά κonstrουκτιβιστικού πίνακα σε 3 διαστάσεις / καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 10.2006

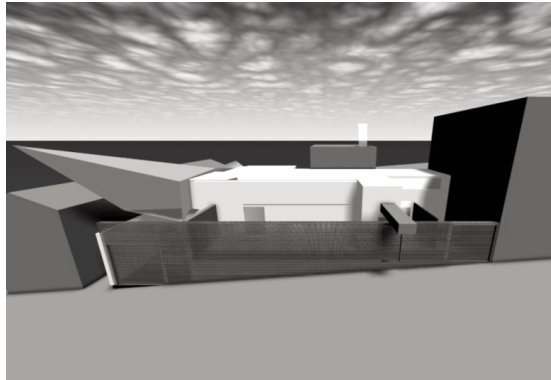

Θέματα

Μαρία Δέδε / Κατοικία αρχιτέκτονα με σχεδιαστήριο /
καθ. Γ. Αίσιωπος / 2.2006

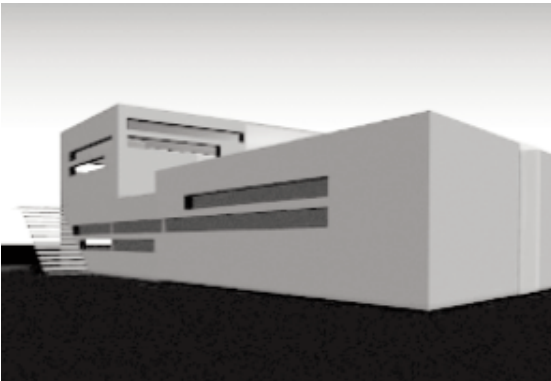
Μάριος Τριανταφύλλου / Κατοικία-παράσιτο /
καθ. Ν. Τραβασάρος / 2.2006

Κωστής Συνανίδης / Κατοικία /
καθ. Δ. Κατσώτα / 2.2006

Ειρήνη Ανθούλη / Gallerie και κατοικία φωτογράφου /
καθ. Δ. Κατζουράκης / 2.2006

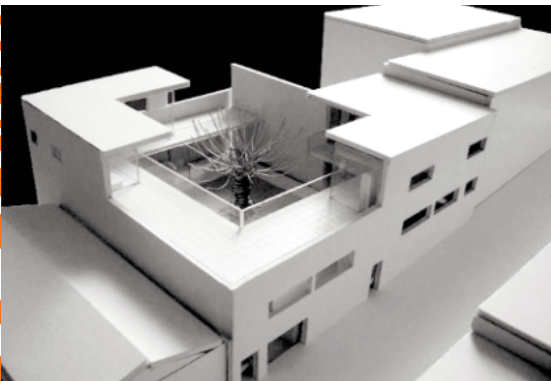
Λουκάς Σπάθης / Κατοικία /
καθ. Δ. Κατσώτα / 2.2006

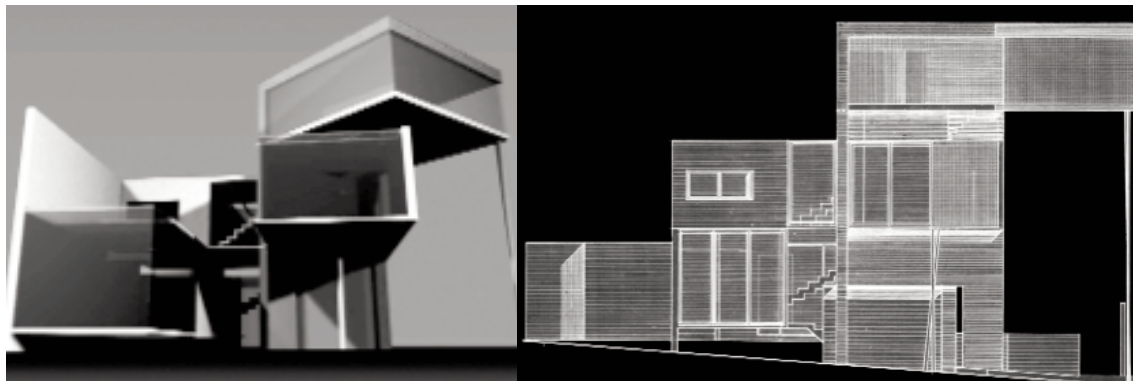
08

3ο Εξάμηνο

Χριστίνα Περβολαράκη / Διπλοκατοικία /
καθ. Γ. Αίσιωπος / 2.2006

Δώρα Φελέκου / Κατοικία /
καθ. Ν. Τραβασάρος / 2.2006

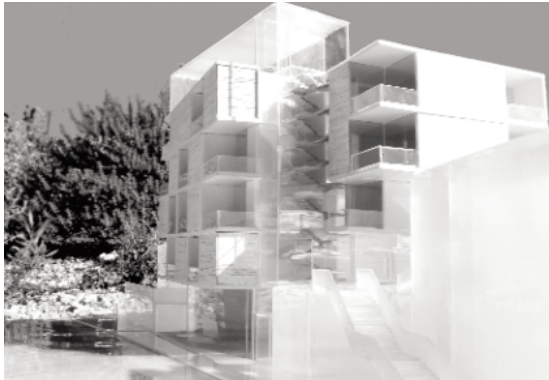

Θέματα

*Κάσσι Λεοντιάδου / The Slot /
καθ. Δ. Κατσώτα / 10.2006*

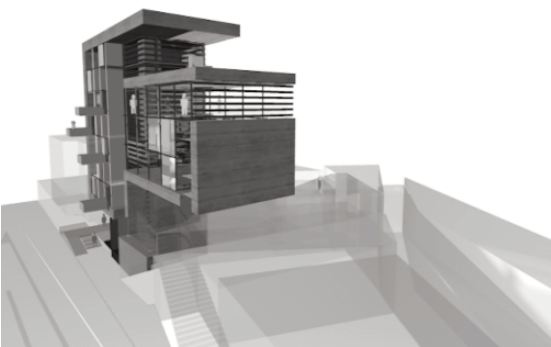
*Λουκάς Σπάθης / Πολυκατοικία /
καθ. Γ. Αίσωπος / 10.2006*

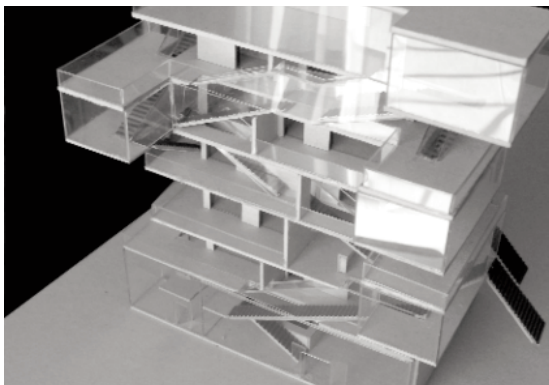
*Κωστής Συνανίδης / Πολυκατοικία με δημόσιο εκθεσιακό χώρο-
πέρασμα / καθ. Ν. Τραβασάρος / 10.2006*

*Σωτήρης Βασιλείου / Re-inhabit /
καθ. Ν. Τραβασάρος / 10.2006*

*Χριστίνα Τσούμα / Πολυκατοικία /
καθ. Γ. Αίσωπος / 10.2006*

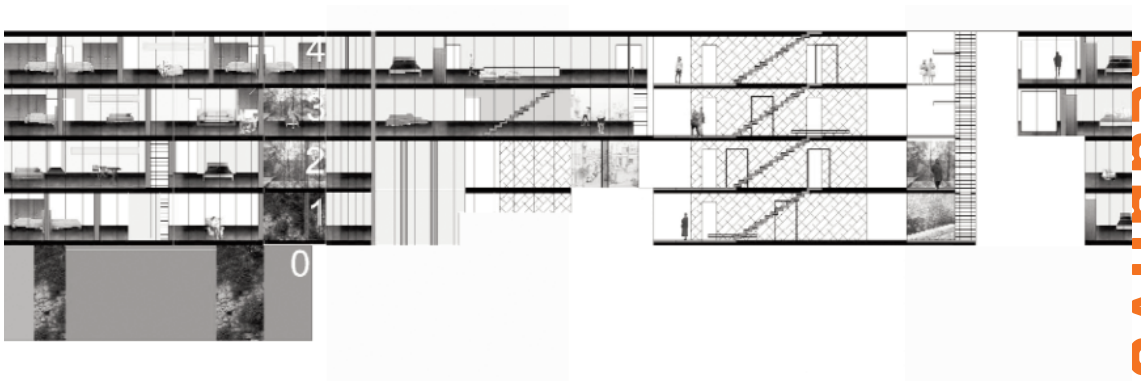

09

*Νάντια Καραμπίνη / Πολυκατοικία /
καθ. Α. Αγγελιδάκης / 10.2006*

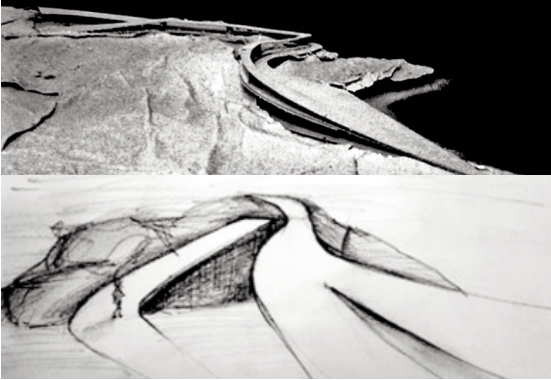
*Δώρα Φελέκου / Πολυκατοικία /
καθ. Δ. Κατσώτα / 10.2006*

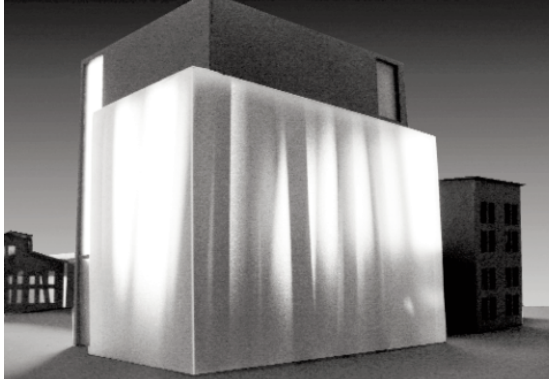
40 Εξέμνηνο

Θέματα

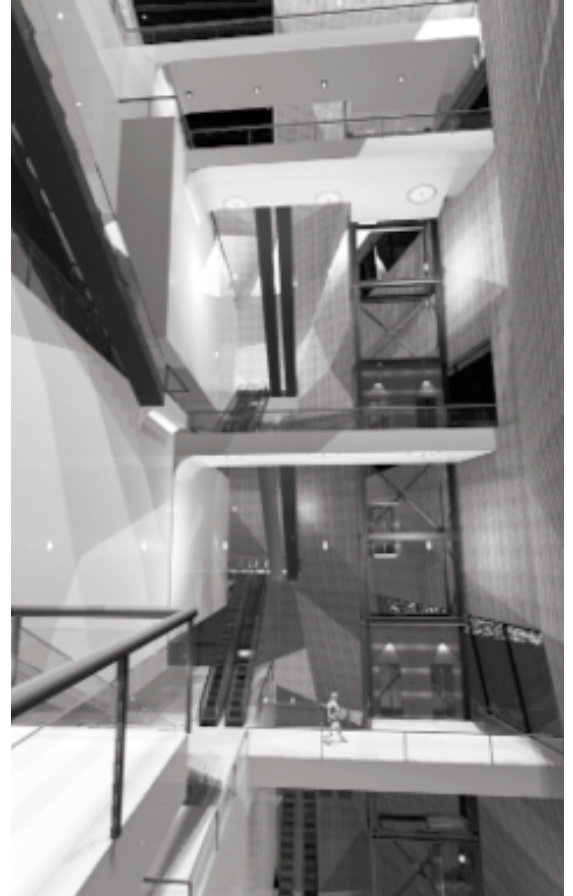
Μιμή Ασκούνη / Παράκτιοι χώροι και διαδρομές - Κτήριο «Εδάφους» /
καθ. Ν. Καζέρος / 2.2006

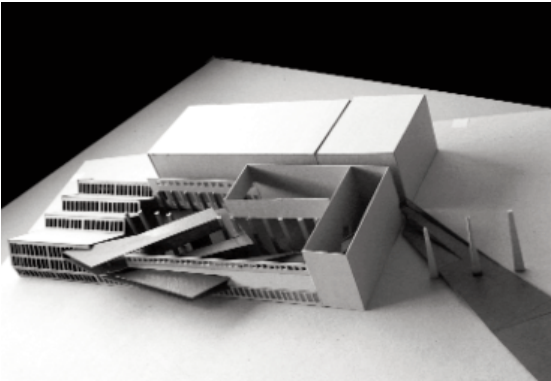
Μαρία Μποσγάνα + Ειρήνη Καρναχωρίτη / Μουσείο Σύγχρονης
Τέχνης / καθ. S. Buerger / 10.2006

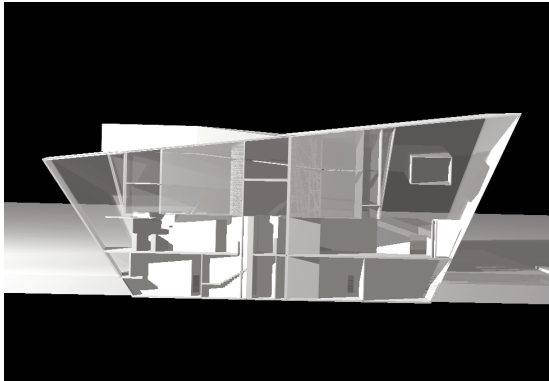
Αχιλλέας Ξύδης / Μέγαρο Κινηματογράφου /
καθ. Γ. Πανέτσος / 2.2006

Ελισάβετ Δρίτσα + Μαριτίνα Κέλερν / Μουσείο σύγχρονης τέχνης /
καθ. S. Buerger / 2.2006

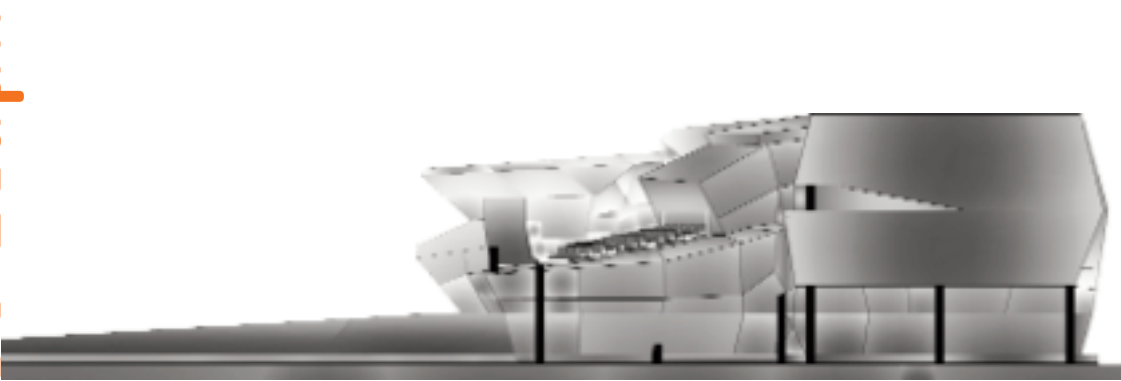

Ελεάννα Βλασσοπούλου + Μαργαρίτα Κοταλίνη / Ενυδρείο /
καθ. Δ. Γιαννίσης / 2.2006

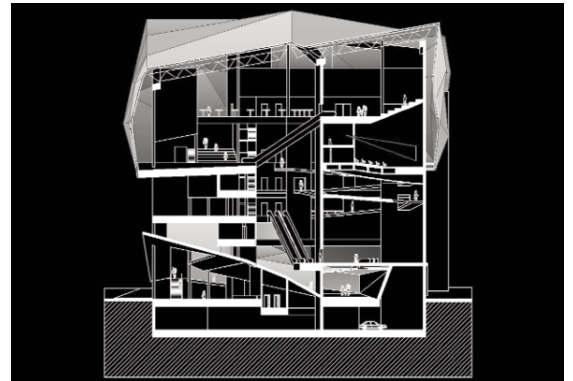

50 Εξάμνηνο

Έλλη Ζούμπου / Πλατεία κινηματογράφων /
καθ. Π. Δραγώνας / 2.2006

Κωνσταντίνα Ζήση / Μέγαρο Κινηματογράφου /
καθ. Γ. Πανέτσος / 2.2006

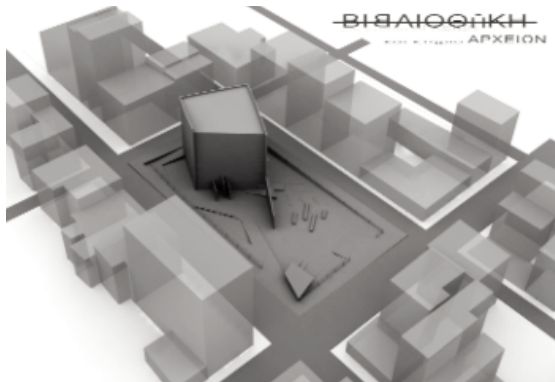

Θέματα

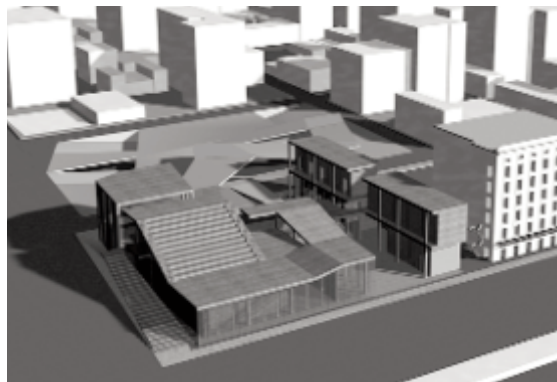
Πάυλος Μπακαγιάννης + Αχιλλέας Ξύδης / Μουσείο θεάτρου σκιών /
καθ. Π. Δραγώνας / 10.2006

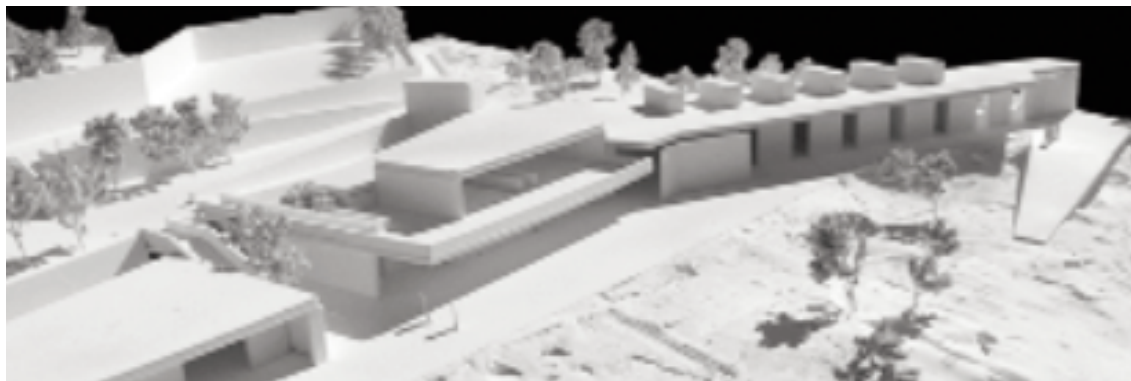
Κωνσταντίνος Παπανικολάου / Βιβλιοθήκη και κτήριο αρχείων με
διαμόρφωση πλατείας / καθ. Ν. Καζέρος / 10.2006

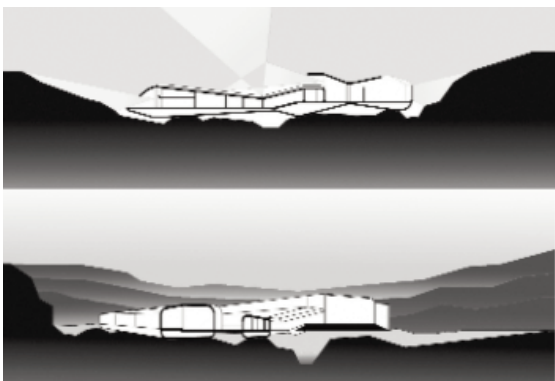
Αλεξάνδρα Κορδέλλα + Δημήτρης Συλάιδος / Μουσικό σχολείο /
καθ. Δ. Γιαννίσης / 10.2006

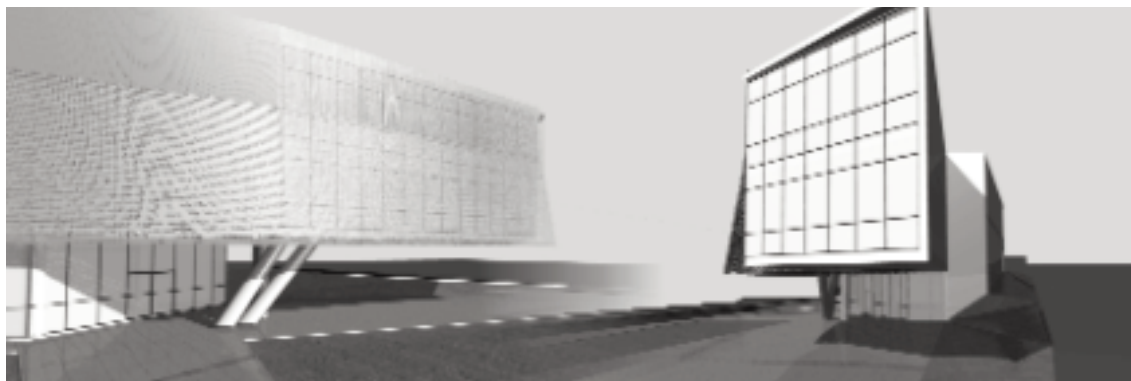
Βασίλης Βαβούγιος / Αρχαιολογικό Μουσείο στη Νεμέα /
καθ. S. Buerger / 10.2006

Μάρα Μπήτρου + Δημήτρα Καλασσούντα / Museum at the Necropolis
of Aidonia / καθ. S. Buerger / 10.2006

Γιάννης Σταυρόπουλος / Περί γραμμικότητας /
καθ. Γ. Πανέτσος / 10.2006

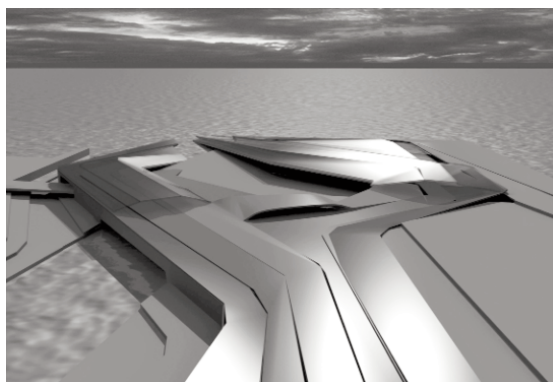

Θέματα

Αργυρώ Σκούρα + Ασημίνα Κουτρομπουσία / Αστική ανάπτυξη της συνοικίας Τροϊτάκη / καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 2.2006

Φανή Χασιακή / Οι δρόμοι του νερού / καθ. Γ. Πατρώνης / 2.2006

Παυλίνα Μανέτα + Δήμητρα Παυλάκου / Κέντρο πλαστικής χειρουργικής / καθ. Ν. Τραβασάρος / 2.2006

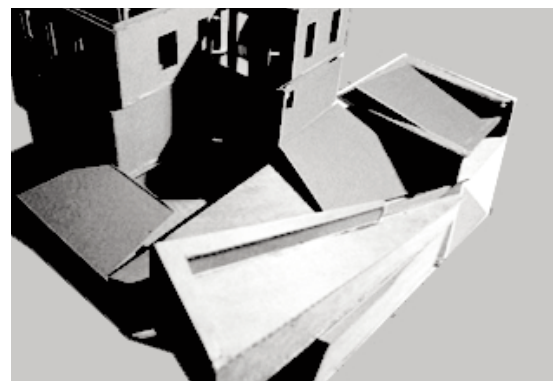
Τ. Αναγνωστάκη + Ε. Βασσάλου + Μ. Ρέστα / Αστικές μεταβάσεις: "Συνάψεις" (Ιχθυόσκαλα Πάτρας) / καθ. Ν. Καζέρος / 2.2006

Σταμάτης Σταματελάτος + Άρτεμις Θεοδωροπούλου / Συγκρότημα αναψυχής στον Καστελόκαμπο / καθ. Π. Δραγώνας / 2.2006

Χρυσάνθη Ασπρουλοπούλου / καθ. Π. Κουφόπουλος / 2.2006

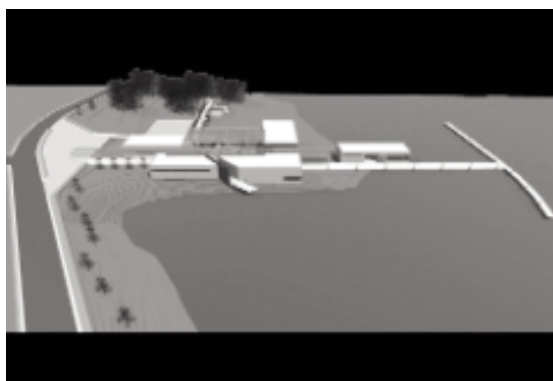
12

70 Εξάμνηνο

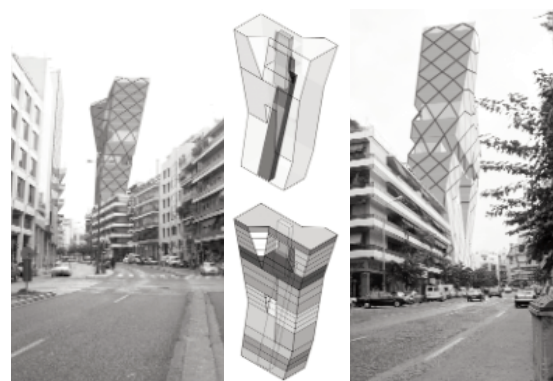
Απόστολος Κυτέας / Αστικό Θέατρο / καθ. Γ. Αίσιωπος / 2.2006

Νίκος Τζιβαράς + Αργύρης Μίχου / Κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη Λίμνη Φεναιού / καθ. Δ. Κατζουράκης / 2.2006

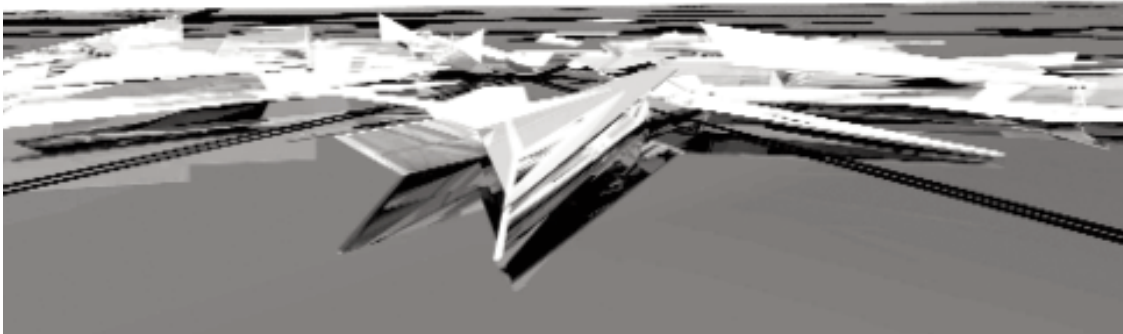

Άγις Πυρλής + Τρύφωνας Φωτεινόπουλος / Vertical / καθ. S. Buerger / 2.2006

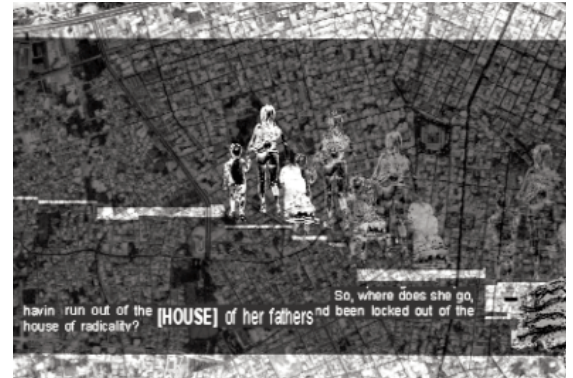

Θέματα

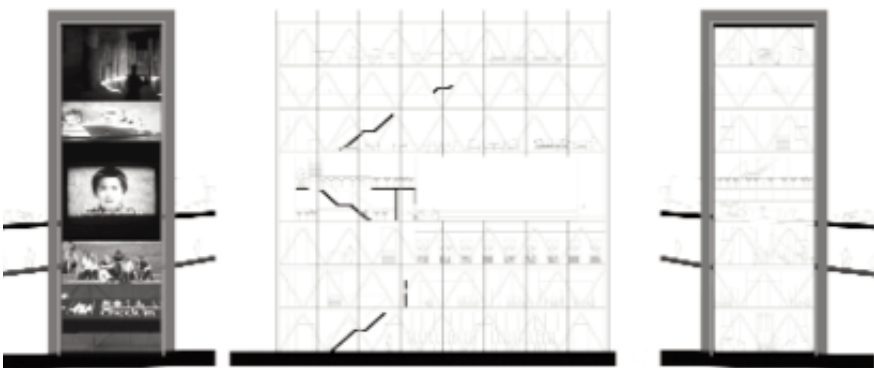
*Χριστίνα Κατσέλη / Μεσολόγγι, ο πολιτισμός του νερού /
καθ. Αθ. Σπανομαρίδης / 10.2006*

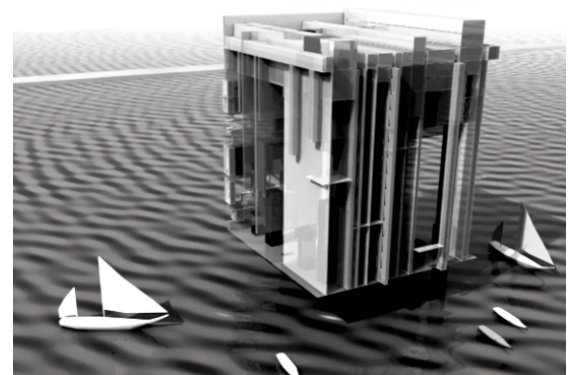
*Χρυσάνθη Ασπρουλοπούλου + Νεφέλη Κυρκίτσου / Γεω-γραφίες:
Χαρτογραφίες / καθ. Ν. Καζέρος / 10.2006*

*Έβη Διαμαντοπούλου / Τερματικό Πάρκο /
καθ. Γ. Αίσιωπος / 10.2006*

*Ολυμπία Ράλλη + Γεωργία Κοκκότη / Κύβος απομόνωσης &
μεταφοράς σε τεχνητή πραγματικότητα / καθ. S. Buerger / 10.2006*

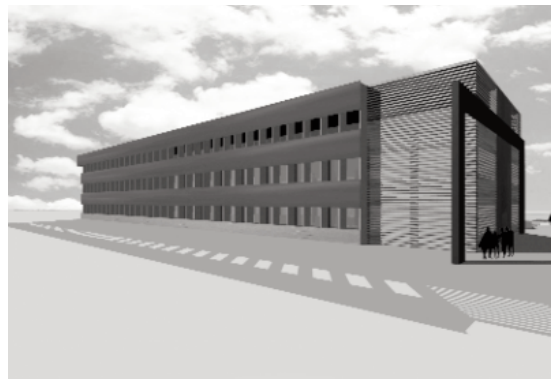

13

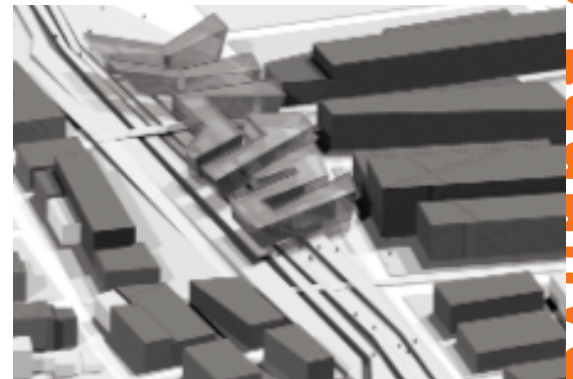
*Σταμάτης Σταματελάτος + Άρτεμις Θεοδωροπούλου / Πλατεία
Μεσογείου / καθ. Π. Δραγώνας / 10.2006*

*Κων/νος Κοροβέσης + Σπύρος Σέιμαν / Ανάπλαση όψων κτιρίου
Πρυτανείας Παν/μίου Πατρων / καθ. Π.Λέφας / 10.2006*

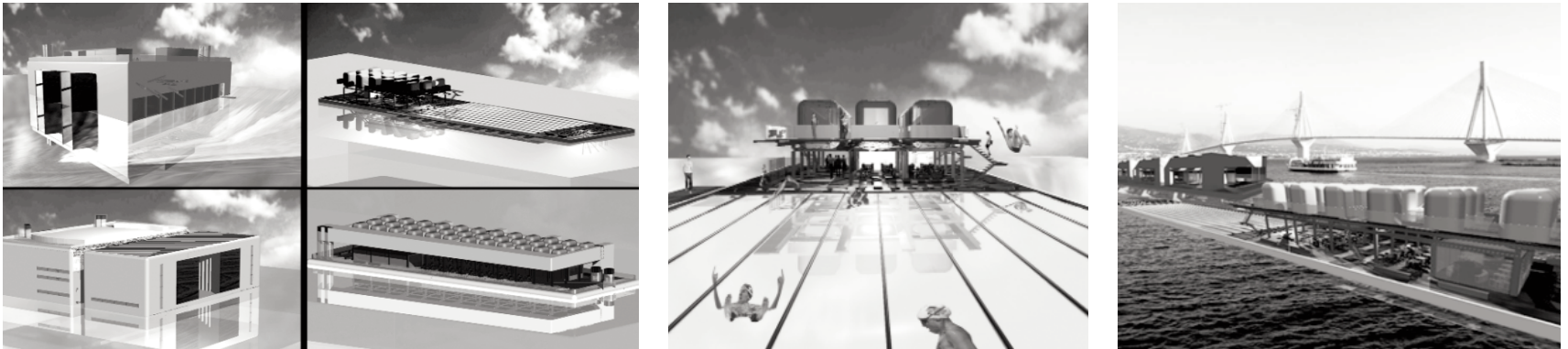
*Ελένη Λογοθέτη + Ναυσικά Λαλιώτη / Αστική ανάπλαση γραμμών
ΟΣΕ / καθ. Γ. Πατρώνης / 10.2006*

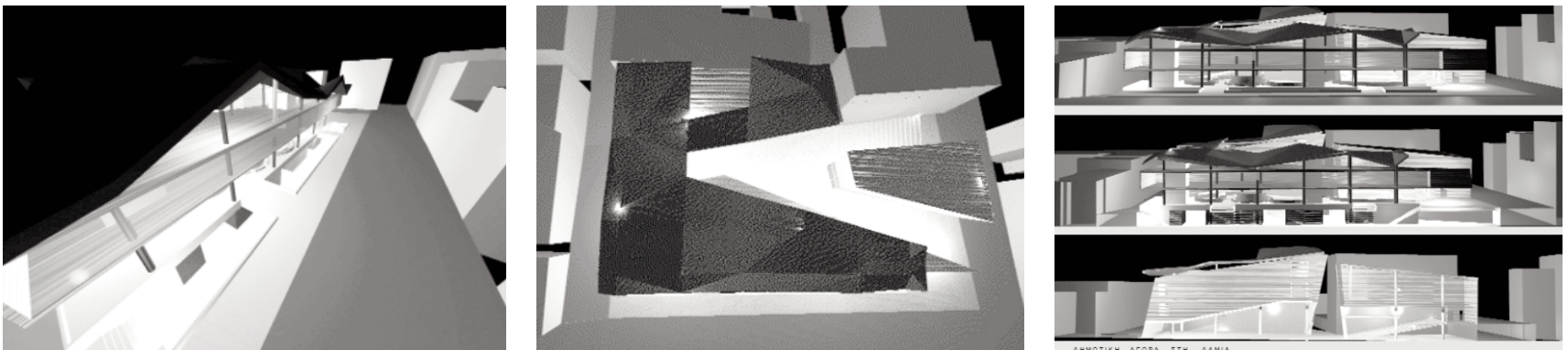
80 Εξήμισιο

διπλωματικές

Αγγελίνα Μανίτσα + Έλενα Σταυράκη / aqua & terra union: a-quaternion /
επιβλ. καθ. Γ. Πανέτσος / 9.2004

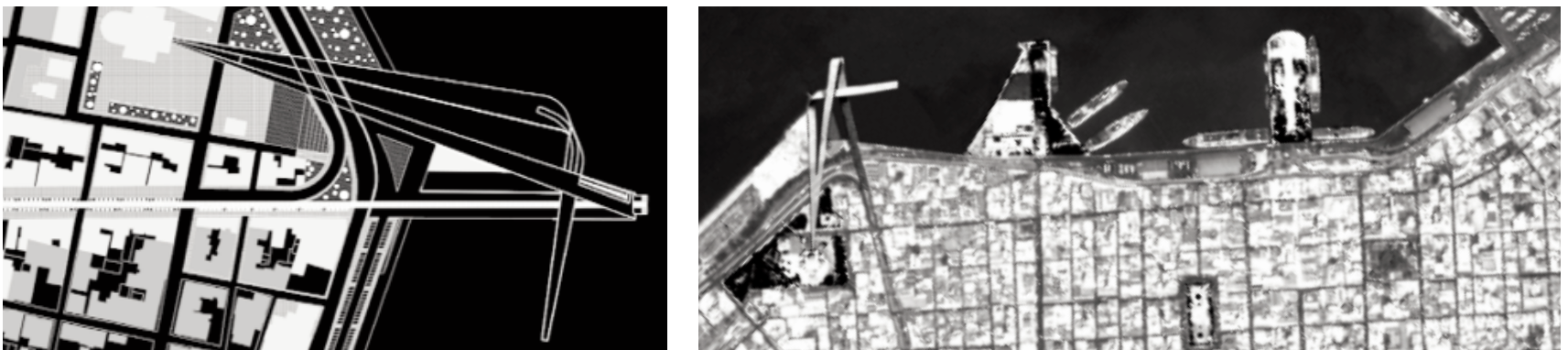

Μαρία Στέλλα Γεωργίου / Δημοτική αγορά στη Λαμία /
επιβλ. καθ. Π. Δραγώνας / 9.2004

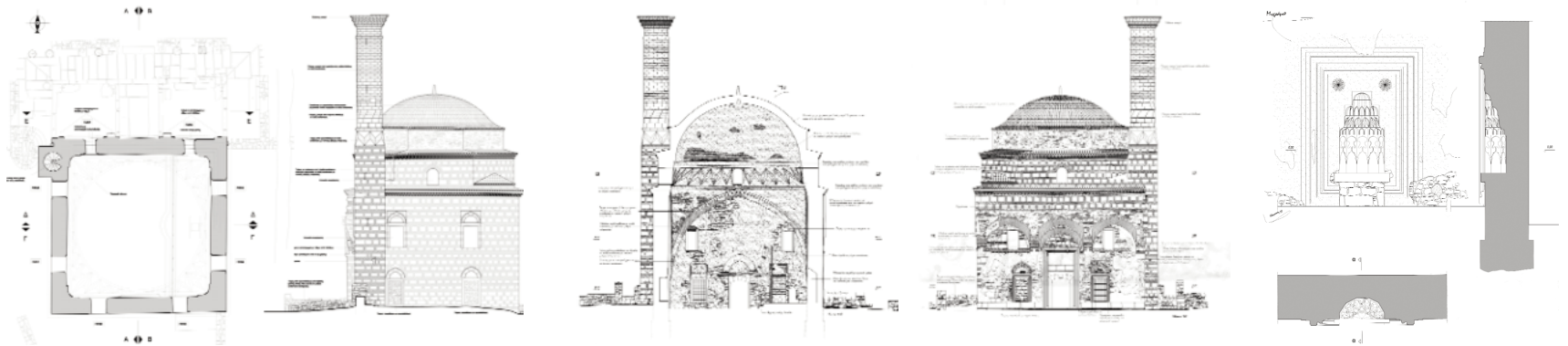
14

Ειρήνη Πολιοσηφάκη / Αστική παρέμβαση στην οδό Τριών Ναυάρχων /
επιβλ. καθ. Γ. Πανέτσος / 9.2004

διπλωματικές

*Χριστίνα Παπαδημητρίου / Αποτύπωση, στερέωση και αποκατάσταση στο τζαμί του Φαϊκ Πασά στο Ιμαρέτ Αρτάς /
επιβλ. καθ. Π. Κουφόπουλος / 9.2004*

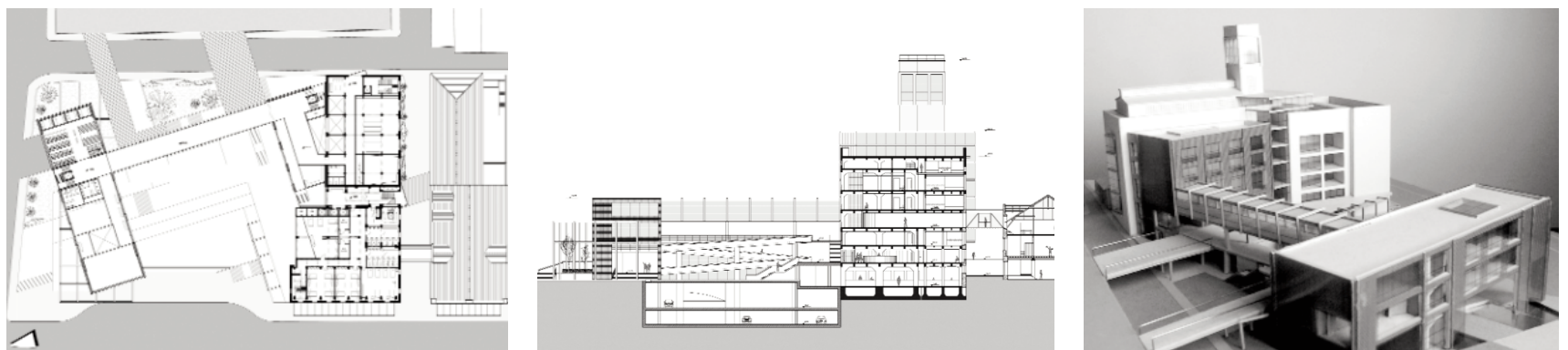

*Κωνσταντίνα Βασιλακοπούλου + Βασιλική Νεοκόσμου / Δημόσιος χώρος και κοινωνικές εξυπηρετήσεις στην πόλη του Αιγίου /
επιβλ. καθ. Γ. Πανέτσος / 2.2005*

15

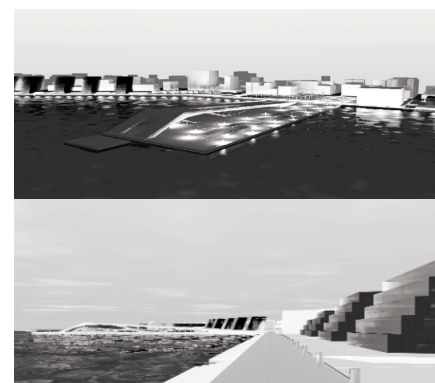
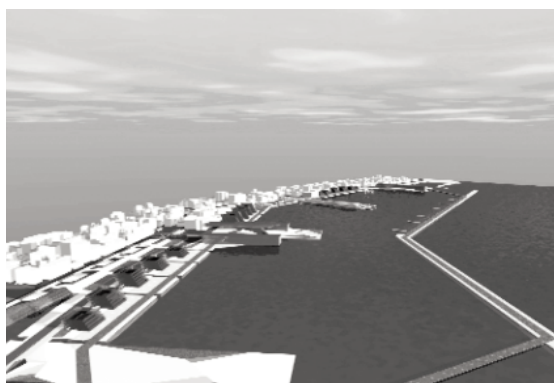
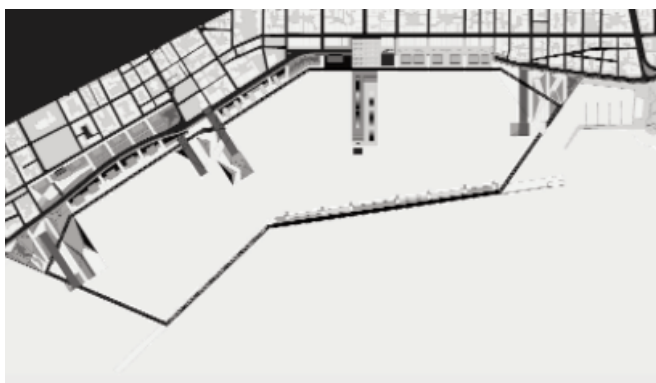

*Κάρυ Κασκαμπά + Μάρω Μακρή / Επανάχρηση και προσθήκη νέου κτιρίου στο παλιό βιομηχανικό συγκρότημα Μύλων Αγ. Γεωργίου στην Πάτρα: κέντρο διαμονής και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων /
επιβλ. καθ. Π. Κουφόπουλος / 2.2005*

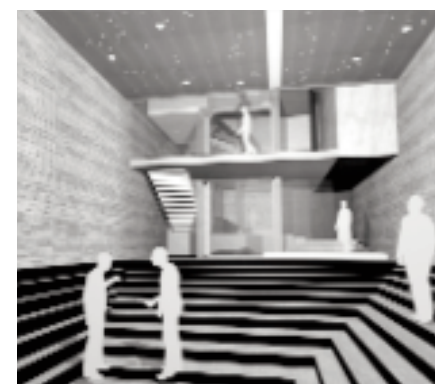
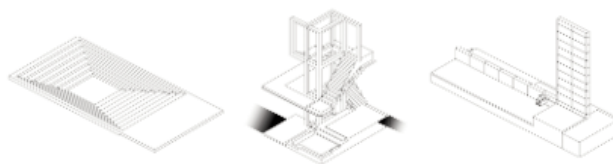
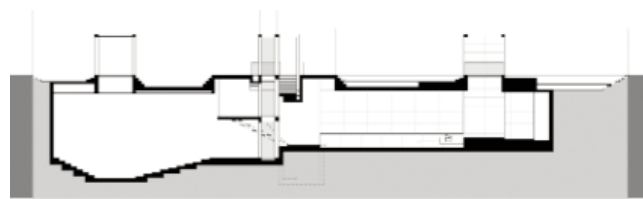
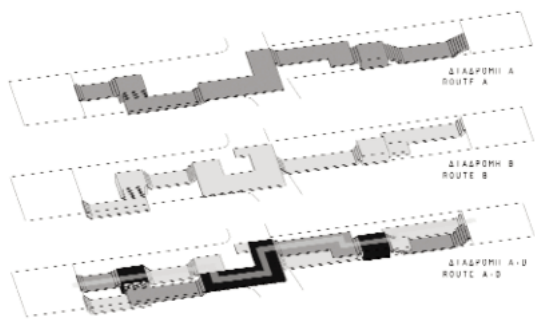

διπλωματικές

Γιάννης Μήλλας / Ανάπλαση παράλιου μετώπου Πατρων: η πόλη συναντά τη θάλασσα. /
επιβλ. καθ. Γ. Πατρώνης / 6.2005

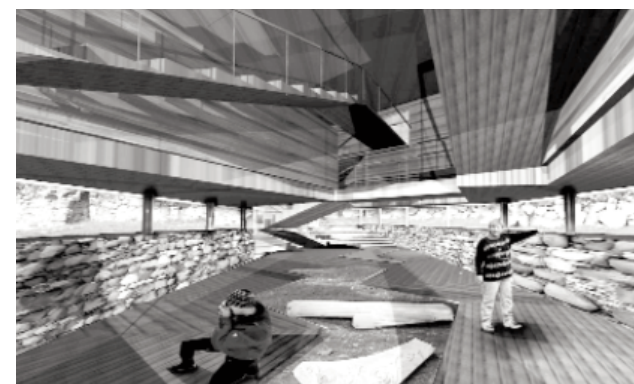
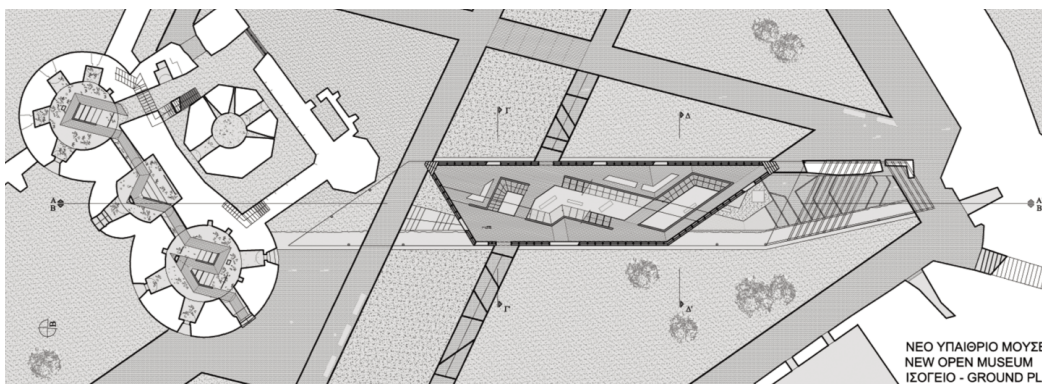

Χάρης Χριστοδούλου / Διερεύνηση της αρχιτεκτονικής έκφρασης σε ένα μνημείο /
επιβλ. καθ. Β. Πετρίδου / 9.2005

16

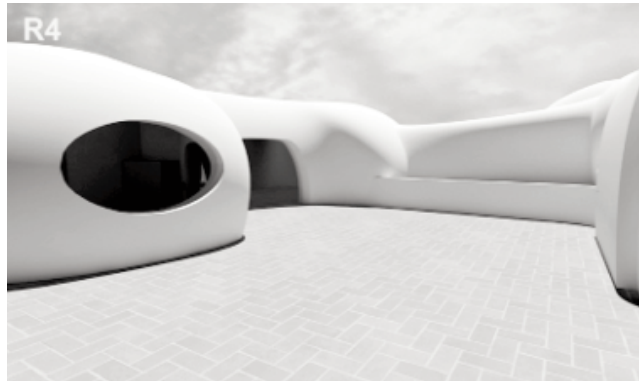
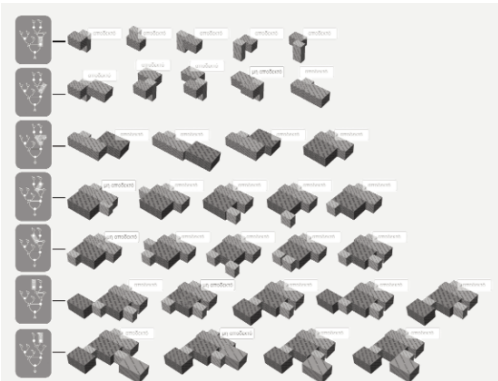
Ισιδώρα Λουλέλη + Χρυσάνθη Σκοταρά / "Περικλειστος Οπτική": Παρεμβάσεις στο κάστρο του Ρίου: αποτύπωση και έκθεσηπραμακίων - δημιουργία νέου ανοικτού μουσείου /
επιβλ. καθ. Π. Κουφόπουλος / 9.2005

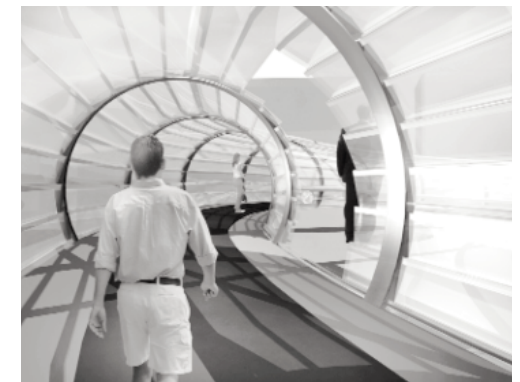
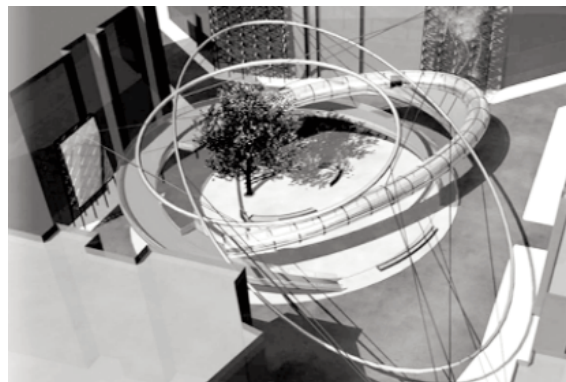
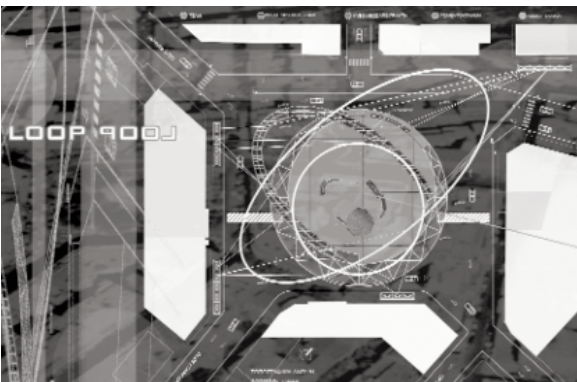
ΝΕΟ ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
NEW OPEN MUSEUM
ΙΣΟΓΕΙΟ - GROUND PL

διπλωματικές

Αρτεμης Καμέρη + Νίκος Τολιάδης / Γονό-τοπι κατοικίας /
επιβλ. καθ. Ηλ. Κωνσταντόπουλος / 9.2005

Ελένη Αφεντάκη + Κωνσταντίνα Τσοούνη / Αστική ανάπλαση της Πλατείας Φιλικής Εταιρίας στο Κολωνάκι - Loopsquare /
επιβλ. καθ. Γ. Πατρώνης / 2.2006

17

Ελένη Μεσσίνη / Κατοικία και νερό - Αστικοποιώντας το θαλάσσιο μέτωπο /
επιβλ. καθ. Γ. Αίσωπος / 2.2006

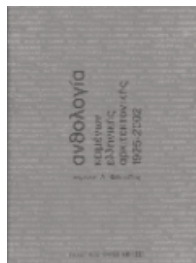

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ανθολογία κειμένων ελληνικής αρχιτεκτονικής 1925-2002

Δημήτρης Φιλιππίδης (επιμ.)

Μέλισσα, Αθήνα 2006

“Μια ανθολογία οσοδήποτε μονομερής, είναι ένα συλλογικό έργο. Γι’ αυτό μπορεί να ανασυνθέσει δημιουργικά την εποχή στην οποία αναφέρεται. Μπορεί επίσης να απομονώσει και να φέρει σε επαφή απόψεις και κατευθύνσεις που διαφορετικά θα ήταν δύσκολο να συσχετιστούν.

Πρόθεση αυτής της ανθολογίας είναι να συμπληρώσει με την απαραίτητη θεωρητική ματιά οποιονδήποτε “οδηγό” της χτισμένης ή σχεδιασμένης ελληνικής αρχιτεκτονικής διατίθεται στο κοινό. Παρόλο που έχουν προηγηθεί επί μέρους - θεματικές κυρίως - συλλογές κειμένων, για πρώτη φορά επιχειρείται μια τόσο εκτενής και πολυσυλλεκτική ανθολόγηση στην Ελλάδα με ποικιλία θεμάτων και, συχνά, από διαφορετική σκοπιά.

Ο τόμος καλύπτει την περίοδο 77 ετών (1925-2002) και περιλαμβάνει 67 κείμενα, σε ακέρατο ή αποσπασματικό - για καθαρά πρακτικούς λόγους - μορφή γραμμένα από 54 συγγραφείς. Η ανθολόγηση έγινε ισοτιμία από ποικίλες πηγές - βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες, με το εικονογραφικό υλικό τους κατάλληλα προσαρμοσμένο στις διαστάσεις της παρούσας έκδοσης.”

Η ανθολογία ξεκινά με τα κείμενα του Δημήτρη Πικιώνη “Η λαϊκή μας τέχνη κι εμείς” (1925), “Γύρω από ένα συνέδριο” (1933) και “Αυτοβιογραφικά σημειώματα” (1958), το κείμενο του Πάτροκλου Καραντινού “Αρχιτεκτονική” (1937), τα κείμενα του Άρη Κωνσταντινίδη “Για ένα ελεύθερο Μουσείο” (1947) και “Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια” (1950) και τα κείμενα του Τάκη Χ. Ζενέτου “Πολυκατοικία στην λεωφόρο Αμαλίας” (1963, με τον Μαργαρίτη Αποστολίδη) και “Προβλήματα δομής στην Ελλάδα - Η πόλη του μέλλοντος” (1967).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται σημαντικά κείμενα των: Ορέστη Δουμάνη, Francois Loyer, Ανδρέα Συμεών, Δημήτρη Α. Φατούρου, Δημήτρη Φιλιππίδη, Γιώργου Π. Λάββα, Αριστείδη Ρωμανού, Σουζάνας και Δημήτρη Αντανακάκη, Δημήτρη Πορφύριου, Αλέξανδρου Τζώνη και Liane Lefainre, Σάββα Κονταράτου, Γιώργου Σημαιοφορίδη, Γιώργου Τζιτζιλιάκη και πολλών άλλων.

Στο βιβλίο περιλαμβάνονται επίσης κείμενα των διδασκόντων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών: “Ο εκμοντερνισμός της ελληνικής αρχιτεκτονικής” (2001) του Γιάννη Αίσιωπου, Επίκουρου Καθηγητή, “Ο επαναπροσδιορισμός του τοπικού. Δύο σενάρια” του Πάνου Δραγώνα, Επίκουρου Καθηγητή, “Η κλιδή των αριθμών, η φτώχεια του κτιρίου” (2001) του Νίκου Καζέρου, Εντεταλμένου Λέκτορα και “Μια ανάγνωση της αθηναϊκής αρχιτεκτονικής” (1986) και “Η εμμονή του μοντέρνου - που δεν ήταν” (1998) του Ηλία Κωνσταντόπουλου, Επίκουρου Καθηγητή.

New Trends in Architecture in Europe and Asia-Pacific 2006-2007 / Νέες τάσεις στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-07 (Δίγλωσση έκδοση αγγλικά-ελληνικά)

Gendaiikakushitsu Publishers Co, Τόκιο, 2006

“Με μεγάλη μου ευχαρίστηση ανακοινώνω ότι η τέταρτη έκθεση του προγράμματος “Νέες Τάσεις της Αρχιτεκτονικής” θα ξεκινήσει από την Πάτρα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2006.

Είναι μια πόλη της Ελλάδας, της χώρας όπου γεννήθηκε ο θεσμός της “Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης” χάρη στην αείμνηστη Ελληνίδα Υπουργό Πολιτισμού, Μελίνα Μερκούρη. Η Μελίνα οραματίστηκε την εμβάθυνση της γνώσης των διαφορών και των ομοιοτήτων μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτισμών που αναδόθηκαν στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., μέσω της γλώσσας του Πολιτισμού.

Επί μια πενταετία, από την πρώτη της διοργάνωση το 2001, οι “Νέες Τάσεις της Αρχιτεκτονικής”, ως κοινό πρόγραμμα ΕΕ-Ιαπωνίας που εγκαινιάστηκε χάρη στην πρωτοβουλία Ευρωπαίων συμβούλων πολιτισμού και τύπου στην Ιαπωνία, έχει εξελικθεί ως διαπεριφερειακό πρόγραμμα μεταξύ Ευρώπης και Ασίας-Ειρηνικού. Οι προηγούμενες τρεις εκθέσεις φιλοξενήθηκαν σε δεκατρείς πόλεις, που περιέλαβαν πέντε Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης (Πόρτο, Ρότερνταμ, Σαλαμάνκα, Λίλλη και Κορκ) αλλά και τη Γάνδη, το Μπορντό, τη Λισαβόνα τη Μαδρίτη, το Τόκιο, το Χονγκ Κονγκ, τη Μελβούρνη και το Ανγκιάνγκ.

Έχοντας στόχο την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και των ανταλλαγών μεταξύ Ευρώπης και Ασίας-Ειρηνικού, και της οικοδόμησης δικτύων μέσω της αρχιτεκτονικής, το πρόγραμμα έχει παρουσιάσει απτά αποτελέσματα όπως συνεργασίες μεταξύ αρχιτεκτόνων και ανταλλαγές μεταξύ πόλεων καθώς και πανεπιστημίων. Είναι μεγάλη τιμή για την Ιαπωνία που ενεργεί με το ρόλο του συντονιστή αυτής της πρωτοβουλίας.

Τρέφω μεγάλες ελπίδες ότι οι νέοι αρχιτέκτονες θα ανοίξουν νέους ορίζοντες στην αρχιτεκτονική μέσω της συνεργασίας, προσφέροντας ερεθίσματα ο ένας στον άλλον καθώς επιτελούν το έργο τους με επίγνωση του παγκοσμίου περιβάλλοντος και των πεπερασμένων μας πόρων και με τον στόχο να δημιουργήσουν νέο κάλλος.”

Hakuo Yanagisawa, Πρόεδρος, “Νέες Τάσεις της Αρχιτεκτονικής”, Επιτροπή Ιαπωνίας

Στο κατάλογο της έκθεσης που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στη Πάτρα τον Ιούνιο 2006 (βλέπε αφιέρωμα σσ. 28-37) περιλαμβάνεται εκτενής παρουσίαση, μέσω εικόνων και κειμένων, των έργων των 18 συμμετεχόντων αρχιτεκτόνων από την Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό καθώς και τα κείμενα των δύο επιμελητών Winy Maas και Riken Yamamoto. Η έκδοση είναι δίγλωσση, όλα τα κείμενα παρουσιάζονται στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα.

Η αναπαράσταση ως όχημα αρχιτεκτονικής σκέψης

Β. Τροβά, Κ. Μανωλίδης, Γ. Παπακωνσταντίνου (επιμ.)

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας-Τμήμα Αρχιτεκτόνων & Futura
Αθήνα 2005

“Συχνά οι αρχιτέκτονες αρέσκονται να αντιμετωπίζουν τα αναπαραστατικά μέσα ως απλά εργαλεία υιοθετώντας την εκδοχή της εσωτερικής αυτοτέλειας της αρχιτεκτονικής δημιουργίας. Όμως η διατύπωση μιας αρχιτεκτονικής πρότασης σε ένα αναπαραστατικό μέσο δεν είναι απλώς μια τεχνική επιλογή ή μόνο μια επιχειρησιακή αναγκαιότητα για να

επικοινωνηθούν οι αρχιτεκτονικές ιδέες, αλλά ένας τρόπος να σκεφτόμαστε το χώρο. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός είναι μια κατασκευή που όσο οικοδομείται πνευματικά άλλο τόσο επινοείται μέσα από τις γραμμές που χαράσσονται σε ένα χαρτί, από τις αποσπασμένες και τους υπαινιγμούς τους. Ακόμη και νοητικές διεργασίες του σχεδιασμού που δεν συνοδεύονται από χειροπραξία υπακούουν, ως ένα βαθμό, στις νομοτέλειες των αναπαραστατικών εργαλείων που έχουν εσωτερικευθεί στην αρχιτεκτονική σκέψη. Μιλώντας για ζητήματα αναπαράστασης μιλάμε τελικά για πεδία όπου συντελείται η αρχιτεκτονική δημιουργία, όπου οργανώνεται η συνεχής τριβή του νοητού με το υλικό, του ιδανικού με το πραγματικό ή του φευγαλέου με το σχηματισμένο. Η έκδοση αυτή συγκεντρώνει τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου “Η αναπαράσταση ως όχημα αρχιτεκτονικής σκέψης” που οργανώθηκε από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και πραγματοποιήθηκε στο Βόλο στις 21, 22 και 23 Οκτωβρίου 2005.”

Στον τόμο 565 σελίδων περιλαμβάνονται 59 κείμενα-εισηγήσεις στο συνέδριο. Τα κείμενα είναι οργανωμένα σε 6 ενότητες, συγκεκριμένα: [1] Μέθοδοι και ερμηνείες, [2] Ιδέες και τεχνικές στην ιστορία των αναπαραστάσεων, [3] Αναπαράσταση και αρχιτεκτονικό ιδίωμα, [4] Προσεγγίσεις στη φύση της αναπαράστασης, [5] Νέες τεχνολογίες και αρχιτεκτονικός σχεδιασμός και [6] Συμβολικά συστήματα και χωρικές αφηγήσεις

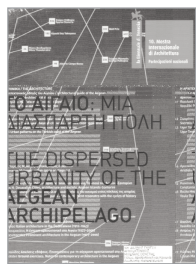
Στο συλλογικό τόμο περιλαμβάνονται κείμενα των διδασκόντων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών: “Κατασκευάζοντας [με] την απόσταση. Η απόσταση ως μηχανισμός αναπαράστασης” του Νίκου Καζέρου, Εντεταλμένου Λέκτορα, “Ασώματες οικίες: Η αρχιτεκτονική και το είδωλό της” του Ηλία Κωνσταντόπουλου, Επίκουρου Καθηγητή, “Από τον άνθρωπο-όργανο στον άνθρωπο-απουσία” του Κώστα Ντάφλου, Εντεταλμένου Λέκτορα και “Το αρχιτεκτονικό πανόραμα: Ένας σχεδιασμός σε 360°” της Βασιλικής Πετρίδου, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας, καθώς και το κείμενο “Ο “ποιητικός χρόνος” στις αναπαραστάσεις του Aldo Rossi: Το κοιμητήριο San Caltado στη Modena” του Παναγιώτη Πάγκαλου, υποψήφιου διδάκτορα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη

Κ. Κατζιά, Η. Κωνσταντόπουλος, Λ. Παπαδόπουλος και Κ. Φιλοξενίδου (επιμ.)

Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2006

Ο δίγλωσσος κατάλογος (ελληνικά και αγγλικά) "Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη" εκδόθηκε επ' ευκαιρία της ελληνικής συμμετοχής στη 10η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale της Βενετίας, το Σεπτέμβριο του 2006. Η πληθώρα κειμένων για το Αιγαίο και η πλούσια εικονογράφηση συγκροτούν ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον βιβλίο, μια

συλλογή πρωτότυπου υλικού για τον γεωγραφικό αλλά και πολιτισμικό χώρο του Αρχιπελάγους. Στην αρχή του βιβλίου παρουσιάζεται η "Εισαγωγή" των επιμελητών αρχιτεκτόνων Κατερίνας Κατζιά, Ηλίας Κωνσταντόπουλου, Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, Λόη Παπαδόπουλου και Καρίνας Φιλοξενίδου που αναλύει την ιδέα του Αιγαίου ως μιας πόλης διαφορετικής δομής:

"[...] Μέσα σε αυτή τη δυσάισθη συζήτηση για τη μετάπολη, το ιδιότροπο (για λόγους ιστοριογεωγραφικής συγκυρίας) παράδειγμα του Αιγαίου περιγράφει την υπόθεση μιας άλλης αστικότητας. Το Αιγαίο δεν είναι το γραφικό υπόλοιπο ενός ατελού εκσυγχρονισμού ή μια περιοχή της γης που διέφυγε την επίσκεψη της ανάπτυξης. Το Αιγαίο δεν είναι ένας αναχρονισμός, είναι μια διαφορετική μετάπολη. Η συντακτική δομή του Αρχιπελάγους, οι εγγύτες και το μικρό μέγεθος των νησιών έχουν αποσοβήσει το γιγαντισμό και έχουν λειτουργήσει προστατευτικά για τον ιστορικό ιστό των οικισμών. Η διασπορά των νησιών έχει υποχρεώσει στη δημιουργία αποκεντρωτικών δομών διοίκησης και αυτονομίας και στην ανάπτυξη ισχυρών κοινοτικών δεσμών συνοχής και πρωτότυπων δομών μιας αποκεντρωμένης κεντρικότητας. Η περικύκλωση των νησιών από τη θάλασσα τους χάρισε τη σχέση με τη φύση, χωρίς να απαιτηθεί η διαμεσολάβηση της οικολογίζουσας ρητορείας. Η ευλογημένη διαύγεια του ουρανού και οι σπάνιες παραλίες του κατέστησαν το Αιγαίο δημοφιλή ταξιδιωτικό προορισμό. Ωστόσο, και παρά την κυριαρχία επιθετικών μοντέλων τουριστικής διαχείρισης και κατανάλωσης των τοπικών πόρων, τον τόνο εδώ δεν τον δίνει ο μαζικός τουρισμός των μεγάλων ξενοδοχειακών αλυσίδων: το κύμα των τουριστών απορροφάται στις πτυχώσεις των πολύπλοκων πολισμάτων, ο πληθυσμός των επισκεπτών κωνεύεται στα κελύφη κατοικίας των υφιστάμενων οικισμών, χωρίς να ανατρέπονται το μέτρο και η λογική του ιστού, όπως η μακρόσυρτη διάρκεια τον έχει παραγάγει. Η κλιμάκωση της τουριστικής οικονομίας και η διογκούμενη υποδοχή οικονομικών μεταναστών στα νησιά, κυρίως από την ασιατική ακτή, ασκούν πιέσεις τόσο στον οικιστικό ιστό όσο και στην ανθρωπογεωγραφία αυτής της θαλάσσιας πόλης με τα διασκορπισμένα προάστια των

νησιών της. Το αποτέλεσμα αυτής της πίεσης αναγνωρίζεται στις ιδιαίτερες μυθολογίες και στο διακριτό προφίλ με το οποίο το κάθε μεμονωμένο νησί μάς συστήνεται και με το οποίο τοποθετεί τον εαυτό του μέσα στον μεγάλο χάρτη των ταξιδιωτικών προορισμών: η Σύρος, η Λέρος, η Σύμη, η Κάρπαθος [...]" [Το κείμενο δημοσιεύεται ολόκληρο στις σελίδες 20-23 του παρόντος τεύχους].

Ακολουθούν τα ερμηνευτικά, ιστορικά κείμενα: "Το αρχιπέλαγος" του φιλοσόφου, δημάρχου της Βενετίας Massimo Cacciari, "Για την υδάτινη πόλη του Αιγαίου" του ιστορικού Ruggiero Romano, "Το ελληνικό αρχιπέλαγος. Μια διάσπαρτη πόλη" του ιστορικού Σπύρου Ι. Ασδρακά, "Βαπόρια, θέλουμε βαπόρια" του ιστορικού, εκδότη του περιοδικού *Ο Πολίτης* Άγγελου Ελεφάντη και "Διέξοδος συμβίωσης" του αρχιτέκτονα-καθηγητή Δημήτρη Φατούρου.

Πολύ ενδιαφέρουσα η "εξιτόρηση" της δημιουργίας της "ελεύθερης δημοκρατίας του Αιγαίου" όπως περιγράφεται στο κείμενο "Μια μεσογειακή ουτοπία" του αρχιτέκτονα και διευθυντή του αρχιτεκτονικού περιοδικού *Domus* Stefano Boeri [δημοσιεύεται ολόκληρη στις σελίδες 24-27 του παρόντος τεύχους].

Δημοσιεύονται επίσης μεταφρασμένα αποσπάσματα του κειμένου "Ο πυρετός των δικτύων" (Network Fever) του αρχιτέκτονα-ιστορικού και Πρύτανη της Μεταπτυχιακής Σχολής Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Columbia Mark Wigley που πραγματοποιεί το έργο του αρχιτέκτονα-πολεοδόμου Κωνσταντίνου Α. Δοξιάδη και τα περίφημα συμπίνακα της Δήλου που οργάνωσε στο νησί από το 1963 έως το 1975 αλλά και τη σχέση τους με τα συνέδρια της μοντέρνας αρχιτεκτονικής CIAM.

Ο αρχιτέκτων Μέμος Φιλιππίδης επιμελείται το αφιέρωμα "Pass-Ports: αταξινόμητες μεταγραφές του Αιγαίου" στο οποίο 33 γνωστοί δημιουργοί σκιτσάρουν, φωτογραφίζουν και γράφουν για το Αιγαίο. Δια μέσου του βιβλίου τρέχει ένας εκτεταμένος "Αρχιτεκτονικός οδηγός του Αιγαίου" ή ένα "Λεξικό υλοποιημένου αρχιτεκτονικού έργου στα νησιά του Αιγαίου" σε επιμέλεια του αρχιτέκτονα Απόστολου Καλφούπουλου με την παρουσίαση φωτογραφιών και σχεδίων ενός μεγάλου αριθμού υλοποιημένων αρχιτεκτονικών έργων στις διάφορες τοποθεσίες του αρχιπελάγους.

Στο βιβλίο, εκτός του εισαγωγικού κειμένου των επιμελητών στο οποίο συμμετέχει ο Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Ηλίας Κωνσταντόπουλος, περιλαμβάνονται και άλλα κείμενα των διδασκόντων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών:

"Χαρτογραφώντας την πόλη του Αιγαίου" του Βασίλη Παππά, Αναπληρωτή Καθηγητή (εκ μέρους της Ομάδας Χαρτογράφησης) όπου παρουσιάζονται και περιγράφονται, μέσω χαρτών, διαγραμμάτων και πινάκων, η χωρική κατανομή μεταβλητών που προσδιορίζουν το χαρακτήρα της κάθε χωρικής ψηφίδας-νησιού, "Μια νέα παλιά πόλη: το Αιγαίο" της Βασιλικής Πετριδού, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας και "Το αρχιπέλαγος του Αιγαίου: τοπίο γης και θάλασσας σε μετασχηματισμό" του Θωμά Δοξιάδη, Εντεταμένου Λέκτορα. Η έκδοση είναι δίγλωσση, όλα τα κείμενα παρουσιάζονται στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα.

Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη

Άσπα Γοσποδίνη, Ηλίας Μπεριότος (επιμ.)

Κριτική, Αθήνα 2006

"Στο ξεκίνημα του 20ού αιώνα, οι πόλεις και τα αστικά τοπία μετασχηματίζονται για να απαντήσουν στην πρόκληση των συνθηκών της οικονομικής και πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης, να αντιμετωπίσουν τον εντεινόμενο ανταγωνισμό μεταξύ των πόλεων και να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των μεταμοντέρνων κοινωνιών. Σε αυτή τη διαδικασία, εγγεί-

ρονται βασικά ερωτήματα:

- Ποια είναι τα αναδυόμενα νέα τοπία της μεταβιομηχανικής πόλης και ποια τα βασικά χωρικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά τους;
- Πώς μπορούν να ταξινομηθούν τα νέα αστικά τοπία;
- Ποιες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, ποιες αστικές πολιτικές, ποιές διαδικασίες παραγωγής του χώρου και πώς, ενθερμύνουν τη δημιουργία των νέων αστικών τοπίων;

Το βιβλίο επιχειρεί να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα."

Στο 1ο μέρος του τόμου με τίτλο "Τα αναδυόμενα νέα αστικά τοπία - Το διεθνές πλαίσιο" παρουσιάζονται τα ακόλουθα κείμενα: Άσπα Γοσποδίνη "Σκιαγραφώντας, ερμηνεύοντας και ταξινομώντας τα νέα τοπία της μεταβιομηχανικής πόλης", Αναστασία Λουκαΐτου-Σιδέρη "Πολιτιστικά τοπία και πολιτιστικές στρατηγικές: Η αμερικανική εμπειρία", Λίλα Λεοντίδου "Διαπολιτισμικότητα και ετεροτοπία στο μεσογειακό αστικό τοπίο: Από την αυθόρμητη αστικοποίηση στην επιχειρηματική πόλη", Δημήτρης Ν. Καρύδης "Σπουδές στην αρχιτεκτονική της πόλης" και Γιάννης Αίσωπος "Η διάχυτη πόλη". Το κείμενο του Γ. Αίσωπου, Επ. Καθηγητή του Τμήματος, πραγματοποιείται τις οικονομικές και τεχνολογικές διεργασίες που οδηγούν στην ανάπτυξη μιας νέας μορφής πόλης, της "διάχυτης πόλης", που χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία του "χώρου των ρωών".

Στο δεύτερο μέρος του τόμου με τίτλο "Τα νέα τοπία της σύγχρονης ελληνικής πόλης παρουσιάζονται τα ακόλουθα κείμενα: Ιωσήφ Στεφάνου "Μετασχηματισμοί του τοπίου της ελληνικής πόλης", Βύρων Ιωάννου και Κωνσταντίνος Σερράος "Μετασχηματισμοί της ελληνικής πόλης. Επιπτώσεις στην εικόνα του αστικού τοπίου", Σοφία Αυγερινού-Καλώνια και Ειρήνη Κλαμπασέα "Τοπικές τεχνονομίες και συναφείς δραστηριότητες ως μηχανισμοί διαμόρφωσης σύγχρονων αστικών τοπίων", Άσπα Γοσποδίνη και Ηλίας Μπεριότος "Τα αναδυόμενα "διεθνο-τοπικο-ποιημένα αστικά τοπία: Η περίπτωση της Αθήνας 2004", και Βίλμα Χαστάογλου "Ιστορικά τοπία και μελλοντικές εικόνες της πόλης: Ανασχεδιάζοντας τη Θεσσαλονίκη ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1997."

Το βιβλίο προλογίζουν οι Καθηγητές Αθ. Ι. Αραβαντινός και Α. Κωτσιόπουλος ενώ στο τέλος του, ως ποιητικός επίλογος, επαναδημοσιεύεται το κείμενο του αρχιτέκτονα-κριτικού Γιώργου Σημαιοφορίδη "Διελύσεις - Μετατοπισμένες εικόνες."

10ⁿ biennale

ΑΙΓΑΙΟ ΔΙΑΣΠΑΡΤΗ ΠΟΛΗ

Κατερίνα Κοτζιά, Ηλίας Κωνσταντόπουλος, Λόης Παπαδόπουλος, Κορίνα Φιλοξενίδου

Το θέμα της ελληνικής παρουσίας στη 10ⁿ Biennale Αρχιτεκτονικής στηρίζεται στην αιρετική πεποίθηση του ιστορικού Ruggiero Romano ότι το Αρχιπέλαγος του Αιγαίου είναι μια πόλη, άποψη που με αποχρώσεις έχουν υιοθετήσει και επεξεργαστεί και άλλοι ιστορικοί, κυρίως ο Σπύρος Ασδραχάς και ο Άγγελος Ελεφάντης. Στη γεωφιλοσοφική προοπτική της ίδιας υπόθεσης έχει εργαστεί και ο φιλόσοφος Massimo Cacciari.

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ - Η ΜΕΤΑΠΟΛΗ

Η συζήτηση περί του Αρχιπελάγους ως πόλης εγγράφεται με τρόπο διακριτό στην οπτική της Biennale και ανατροφοδοτεί, εμπλουτίζοντάς την, την ούτως ή άλλως συναρπαστική συζήτηση για τη μετάπολη.

Πρόκειται για μια συζήτηση που παρακολουθεί τους ριζικούς μετασχηματισμούς του αστικού τοπίου, των κυρίαρχων αρχιτεκτονικών διατυπώσεων, των προτύπων κατοίκησης, και εντέλει της ίδιας της έννοιας της αστικότητας όπως διαμορφώθηκε ιστορικά τους τελευταίους δύο αιώνες. Η συσσώρευση τεράστιων μαζών στην περιφέρεια των πόλεων και η ανάδυση των νέων, γιγαντιαίων πόλεων (κυρίως στην Ασία) που αναδιαμορφώνουν την ανθρωπογεωγραφία του πλανήτη, επιτρέπουν σε σύγχρονους διανοητές να αναζητούν τα συστατικά στοιχεία του αστικού πέραν των σταθεροποιημένων τυπομορφολογιών στις οποίες είχε κωδικοποιηθεί ο αστικός χώρος. Το κείμενο του Rem Koolhaas για την πρωταρχική πόλη ("The generic city"), όπως και μεγάλες εκθεσιακές και εκδοτικές πρωτοβουλίες με τις οποίες συνδέθηκε (*Cities on the Move*, 1998, *Mutations*, 2000) εξηγούν με ευθύ τρόπο ότι στη νέα παγκόσμια συνθήκη οι ευρωπαϊκές πόλεις, για την ακρίβεια το ιστορικό κέντρο των ευρωπαϊκών πόλεων, δεν παραμένει το αιώνιο ή/και το οικουμενικό πρότυπο του αστικού σχεδιασμού: μάλλον αποτελεί το παγκόσμιο μουσείο των πόλεων.

Η συζήτηση για τη μετάπολη εξελίσσεται στη σκοτεινή προοπτική της παγκοσμιοποίησης:

- Η διόγκωση των μεγεθών, οι ραγδαίες αλλαγές στη σύνθεση του αστικού πληθυσμού και η παρόξυνση των κοινωνικών αντιθέσεων συστήνουν τον πανεποπτικό αυταρχικό έλεγχο ως μόνη μέθοδο διεύθυνσης της πόλης.
- Η παρακμή του δημόσιου αστικού χώρου είναι δείκτης αλλαγής της πόλης από τοπίο ελευθερίας των πολιτών σε επικράτεια της αποξένωσης, των αποκλεισμών, της γκετοποίησης.
- Η εγκατάσταση μιας απόλυτης ασυμμετρίας ανάμεσα στη μετάπολη και την ύπαιθρό της καταστρέφει κάθε πιθανότητα αειφορίας.
- Οι αλλοτριωμένες επιθυμίες παράγουν νέα άτοπα και άχρωνα τοπία κατανάλωσης, όπου αποσυγκροτούνται η συνέχεια και η σημασία τόσο του τόπου όσο και του χρόνου της πόλης. Αφετέρου, οι πολιτικές διαχείρισης του αστικού χώρου στην εξυπηρέτηση των οποίων επιστρατεύεται η

20

10ⁿ Biennale Βενετίας. Ελληνικό περίπτερο: Το Αιγαίο μια διάσπαρτη πόλη

Βενετίας

αρχιτεκτονική, όπως στην περίπτωση των "grands projets" του Mitterand ή της υποδοχής γεγονότων μεγάλης κλίμακας και διεθνούς σημασίας, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, εξακολουθούν να θεωρούνται ως αποτελεσματικές στρατηγικές για να κατακτήσει μια πόλη κάποια από τις υψηλές βαθμίδες μέσα στο νέο πεδίο, που στη θεωρία έχει περιγραφεί ως ανταγωνισμός των πόλεων. Η Βαρκελώνη, το Βερολίνο, το Λονδίνο, το Μπιλμπάο, η Αθήνα του 2004 ή, τώρα, το Πεκίνο προσφέρονται ως εμβληματικά παραδείγματα αυτής τη γραμμής σκέψης. Όμως οι πρόσφατες εξεγέρσεις στο Παρίσι απέδειξαν με δραματικό τρόπο ότι στη μετάπολη η σημασία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού σχετικοποιείται και ότι πάντως η αρχιτεκτονική δεν επαρκεί για να αποκατασταθεί το τραυματισμένο νόημα που από τη Γαλλική Επανάσταση και μετά είχε αποκτήσει η πόλη ως η par excellence μορφή ύπαρξης του (αστικού) πολιτισμού.

Γι' αυτό η συζήτηση για τη μετάπολη, όπως επεξηγείται και στη διακήρυξή της 10ης Biennale ("Οι πόλεις, η αρχιτεκτονική και η κοινωνία"), είναι και επίκαιρη και αναγκαία.

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΗ

Μέσα σ' αυτή τη δυσόιωνη συζήτηση για τη μετάπολη, το ιδιότροπο (για λόγους ιστοριογεωγραφικής συγκυρίας) παράδειγμα του Αιγαίου περιγράφει την υπόσχεση μιας άλλης αστικότητας.

- Το Αιγαίο δεν είναι το γραφικό υπόλοιπο ενός ατελούς εκσυγχρονισμού ή μια περιοχή της γης που διέφυγε την επίσκεψη της ανάπτυξης.

- Το Αιγαίο δεν είναι ένας αναχρονισμός, είναι μια διαφορετική μετάπολη.

- Η συντακτική δομή του Αρχιπελάγους, οι εγγύτητες και το μικρό μέγεθος των νησιών έχουν αποσοβήσει το γιγαντισμό και έχουν λειτουργήσει προστατευτικά για τον ιστορικό ιστό των οικισμών. Η διασπορά των νησιών έχει υποχρεώσει στη δημιουργία αποκεντρωτικών δομών διοίκησης και αυτονομίας και στην ανάπτυξη ισχυρών κοινοτικών δεσμών συνοχής και πρωτότυπων δομών μιας αποκεντρωμένης κεντρικότητας.

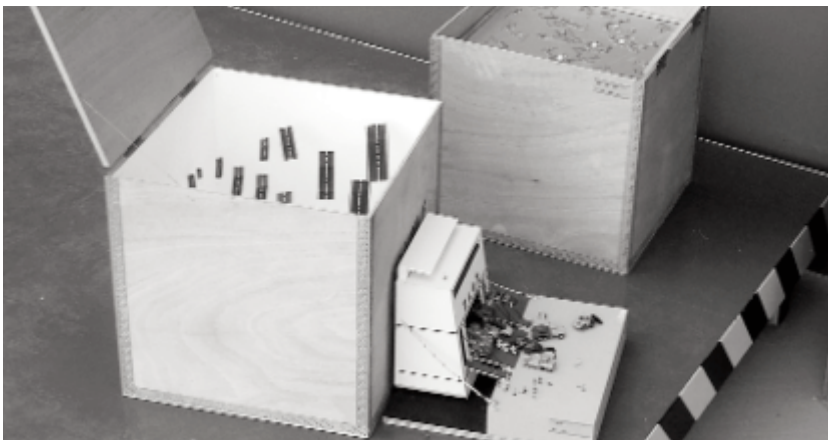
- Η περικύκλωση των νησιών από τη θάλασσα τους χάρισε τη σχέση με τη φύση, χωρίς να απαιτηθεί η διαμεσολάβηση της οικολογίζουσας ρητορείας.

- Η ευλογημένη διαύγεια του ουρανού και οι σπάνιες παραλίες του κατέστησαν το Αιγαίο δημοφιλή ταξιδιωτικό προορισμό. Ωστόσο, και παρά την κυριαρχία επιθετικών μοντέλων τουριστικής διαχείρισης και κατανάλωσης των τοπικών πόρων, τον τόνο εδώ δεν τον δίνει ο μαζικός τουρισμός των μεγάλων ξενοδοχειακών αλυσίδων: το κύμα των τουριστών απορροφάται στις πτυχώσεις των πολύπλοκων πολιτισμάτων, ο πληθυσμός των επισκεπτών χωνεύεται στα κελύφη κατοικίας των υφιστάμενων οικισμών, χωρίς να ανατρέπονται το μέτρο και η λογική του ιστού, όπως η μακρόσυρτη διάρκεια τον έχει παραγάγει.

- Η κλιμάκωση της τουριστικής οικονομίας και η διογκούμενη υποδοχή οικονομικών μεταναστών στα νησιά, κυρίως από την ασιατική ακτή, ασκούν πιέσεις τόσο στον οικιστικό ιστό όσο και στην ανθρωπογεωγραφία αυτής της θαλάσσιας πόλης με τα διασκορπισμένα προάστια των νησιών της. Το αποτέλεσμα αυτής της πίεσης αναγνωρίζεται στις ιδιαίτερες μυθολογίες και στο διακριτό προφίλ με το οποίο το κάθε μεμονωμένο νησί μάς συστήνεται και με το οποίο τοποθετεί τον εαυτό του μέσα στον μεγάλο χάρτη των ταξιδιωτικών προορισμών: η Σύρος, η Λέρος, η Σύμη, η Κάρπαθος.

- Οι εξαναγκασμένες επάλληλες αποδημίες και παλιννοστήσεις επέτρεψαν στο Αιγαίο να υποδεχτεί εγκαίρως ό,τι μπορεί να σημαίνει ετερότητα και

21

10η Biennale Βενετίας. Ελληνικό περίπτερο: Το Αιγαίο μια διάσπαρτη πόλη

10ⁿ biennale

να αναπτύξει μια κουλτούρα φιλόξενου κοσμοπολιτισμού, χωρίς να γλιστρήσει στη ρηχότητα του σνομπισμού και χωρίς να οπισθοχωρήσει στον ερμητισμό των κλειστών ηθών ή στο εγκώμιο της ιθαγένειας.

- Αξίζει να σχολιαστεί ότι πολλές από τις κοινωνικοχωρικές ουτοπίες του 19ου αιώνα είναι νησιά, και ότι πάντως όλες οι ουτοπίες έχουν δομή νησιού.
- Επιπλέον, σύμφωνα και με την καίρια επισήμανση του Massimo Cacciari, συνθήκη ύπαρξης του νησιού είναι η κατάσταση του διαχωρισμού, της απομόνωσής του (isola). Το νησί, ως αποτέλεσμα μιας πράξης αποκοπής, ως κλάσμα, ως μέρος, ήδη υπονοεί το όλον της καταγωγής του και διαμορφώνει το πεδίο της διαρκούς σύγκρισης και αναμέτρησης μαζί του.
- Αντιστοίχως, η θάλασσα που περιβάλλει το νησί, ο πόντος, όπως προδίδει και η κοινή ετυμολογική καταγωγή με τη λέξη γέφυρα (pont), συνιστά ταυτοχρόνως το στοιχείο που το (επαν)ενώνει με την απέναντι στεριά.
- Μια τομή στη συνέχεια της υφαλοκρηπίδας του Αρχιπελάγους εικονοποιεί το κοινό έδαφος των ξεκομμένων έξαλων κοινωνιών, των έξοχων κορυφών, που η καθεμιά τους διαβάζεται ως ορίζοντας της άλλης, ως στοιχείο που ορίζει (και ορίζεται από) την άλλη.
- Η περιπέτεια του οργανικού ιστού, οι στενοί συνεστραμμένοι δρόμοι, οι μικρές πλατείες των νησιών ή το απέραντο γαλάζιο και η απέναντι ακτή μπορούν να διαβαστούν σαν το υλικό ίχνος αυτής της ζωτικής επικοινωνίας: σαν μια τεχνογνωσία που μεταφέρθηκε από νησί σε νησί ή σαν μια τεχνολογία επιβίωσης που επινοήθηκε ίδια μέσα σε συνθήκες παράλληλης. Αν και είναι δυνατόν, πολύ πιο απλά, να περιγράφει τις πολλαπλές εκδοχές ενός γενετικού μηχανισμού που αναπαράγει διαρκώς τον εαυτό του, μέσα στην ανεξάντλητη ποικιλία παραλλαγών που γεννούν οι αναπόδραστοι μετασχηματισμοί της δομής. Μιας δομής που, όπως μας το δίδαξε ο F. Braudel, η ιστορία της αφηγείται τις περίπλοκες μεταμορφώσεις της επίμονης υλικότητάς της.
- Η πολυπλοκότητα του αιγαιακού νησιωτισμού δεν ανάγεται σε ένα ελκυστικό πλην μονοδιάστατο τοπίο διακοπών, σε ένα προνομιακό θέρετρο της κοινωνίας των δύο τρίτων. Το Αιγαίο δεν είναι ένα γραφικό αποκούμπι, δεν συνιστά μια χαρούμενη Νεφελοκοκκυγία ή ένα θεματικό πάρκο, δεν περιγράφει μιαν αφαίρεση του κοινωνικού. Είναι μια αληθινή κοινωνία, μια σύνθετη ζωντανή κοινοτική δομή, που την αλήθεια της την οφείλει στις αντιφάσεις που τη διαπερνούν, στους ανταγωνισμούς που την τέμνουν, στα δίκτυα που τη συνέχουν, στο μωσαϊκό των πολιτών που την κατοικούν: έμποροι, κρατικοί υπάλληλοι, ναυτικοί, ιχθυοκαλλιεργητές, αιγοτρόφοι, αλβανοί αγρεργάτες, τυροκόμοι, οινοποιοί, πολωνοί μηχανουργοί, ξενοδόχοι, εφοπλιστές, πανεπιστημιακοί, ιρανοί, κούρδοι ή ασιάτες οικονομικοί μετανάστες.
- Είναι πολλοί οι δημιουργοί και από διάφορα εκφραστικά πεδία (ζωγράφοι, μουσικοί, ποιητές ή ηθοποιοί) που στις ευαίσθησές τους και στη δημιουργική εκφραστική τους μπορούμε να διαβάσουμε τις καλοκαιρινές στιγμές που έζησαν στις αμμουδιές του Ομήρου. Η δειγματική απογραφή όχι μόνο αυτών των διάσημων επισκεπτών, αλλά των πολλών πολιτών από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και από πολλές χώρες του κόσμου, οι οποίοι έχοντας ζήσει λίγο ή περισσότερο στο Αιγαίο σταθεροποίησαν τη σχέση τους με τον τόπο αποκτώντας ένα μικρό σπίτι -ένα pied-a-terre- σίγουρα εισφέρει ένα ακόμη εμπράγματο ποσοτικό επιχείρημα στον πυρήνα της υπόθεσης ότι το Αιγαίο εισέρχεται στη συζήτηση για τη μετάπολη γιατί περιγράφει ένα πρότυπο πολύπλοκης κατοίκησης.
- Στο χώρο των αρχιτεκτονικών αναπαραστάσεων βαραίνουν οι σημειώσεις, τα σκίτσα και οι σκέψεις του Le Corbusier και άλλων ταξιδιωτών

22

10th Biennale Βενετίας. Ελληνικό περίπτερο: Το Αιγαίο μια διάσπαρτη πόλη

Βενετίας

αρχιτεκτόνων του μοντερνισμού, για τους οποίους η εμπειρία του Αιγαίου και η προσανατολισμένη ανάγνωση της στοιχειακής δομής των οικισμών και των κυβόσχημων λευκών σπιτιών στις Κυκλάδες υπήρξε αναγκαίο και πολύτιμο συστατικό, πηγή και στήριγμα της αγωγής τους.

- Στο Αιγαίο η ανανέωση του ιστού δραματοποιήθηκε και η εντατική σχέση ανάμεσα στα νέα και τα υφιστάμενα κελύφη πήρε πάντα οριακές τιμές. Ανεξάρτητα από το μέγεθός του, αν αφορούσε ένα μικρό κύτταρο κατοικίας ή ένα ευμέγεθες κτιριακό σύνολο, ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός πάντοτε έλαβε τη μορφή πρόκλησης. Στο εικονοστάσιο των εντυπωσιακά πολλών έργων σύγχρονης λόγιας αρχιτεκτονικής στο Αιγαίο -μεμονωμένες κατοικίες ή μικροί οικισμοί, ξενοδοχεία μικρότερα και μεγάλα, μουσεία, πανεπιστημιακά κτίρια, υπαίθριοι χώροι, παράλια μέτωπα- δεν αναγνωρίζεται μόνο όλο το εναγώνιο άνυσμα της αρχιτεκτονικής εκφραστικής (από τη μιμητική προσαρμογή στο γηγενές μέχρι την ανανεωτική παρενόχληση του *genius loci*) αλλά απογράφεται το πανόραμα των ελλήνων αρχιτεκτόνων ενός αιώνα, από τον Βαλεντή και τον Στ. Παπαδάκη μέχρι τον Βαλσαμάκη, το Φατούρο, τον Κονταράτο, το Ζέγγελη, την Τσιγαρίδα ή την ομάδα Deca.

- Είτε πρόκειται για έναν τόπο μοντέρνο, όπως στην επιχειρηματολογία του Π. Τουρνικιώτη, είτε για έναν σπάνιο τόπο, που όπως το στοιχειοθέτησε ο G. Thomson κατοικείται αδιαλείπτως από τα προϊστορικά χρόνια, τα εντελώς ιδιαίτερα και μη αναπαραγώγιμα χαρακτηριστικά που διαθέτει το Αιγαίο, το καθιστούν ακατάλληλο ως πρότυπο προς αντιγραφή.

Αλλά, παράλληλα, είναι αυτή ακριβώς η ιδιαιτερότητα που προσδίδει στα χωροκοινωνικά χαρακτηριστικά του παραδειγματικό χαρακτήρα. Διότι μέσα στη δυσφορική συζήτηση για τη μετάπολη το Αρχιπέλαγος συστήνει το αντιρρητικό αλλά υπαρκτό παράδειγμα μιας υδάτινης πόλης που ακτινοβολεί ως τόπος της επιθυμίας. Διότι η γοητεία που εκλύει δεν αντλείται από το κοίτασμα της νοσταλγίας, αλλά από την ανθεκτικότητα μιας δομής κατοίκησης.

Ανακαλώντας τις αξίες της αστικότητας, το παράδειγμα της πόλης του Αιγαίου περιέχει την υπόσχεση μιας διαφορετικής μετάπολης, προσπλωμένης στο πρόταγμα της ελευθερίας.

23

Οι συγγραφείς είναι οι επιμελητές της ελληνικής συμμετοχής στη 10η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale της Βενετίας με θέμα "Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη".

Η Κατερίνα Κοτζιά είναι αρχιτέκτων στη Θεσσαλονίκη, ο Ηλίας Κωνσταντόπουλος είναι αρχιτέκτων στην Αθήνα και Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών, ο Λός Παπαδόπουλος είναι αρχιτέκτων στη Θεσσαλονίκη και Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, η Κορίνα Φιλοξενίδου είναι αρχιτέκτων στη Θεσσαλονίκη.

Το κείμενο αυτό, όπως και το επόμενο κείμενο του Stefano Boeri, αναδημοσιεύεται από την έκδοση-κατάλογο που εκδόθηκε με την ευκαιρία της ελληνικής συμμετοχής στη 10η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής Biennale της Βενετίας: Κ. Κοτζιά, Η. Κωνσταντόπουλος, Λ. Παπαδόπουλος, Κ. Φιλοξενίδου (επιμ.), *Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 2006.

10η Biennale Βενετίας. Ελληνικό περίπτερο: Το Αιγαίο μια διάσπαρτη πόλη

10ⁿ biennale

ΜΙΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΟΥΤΟΠΙΑ: Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ*

Stefano Boeri

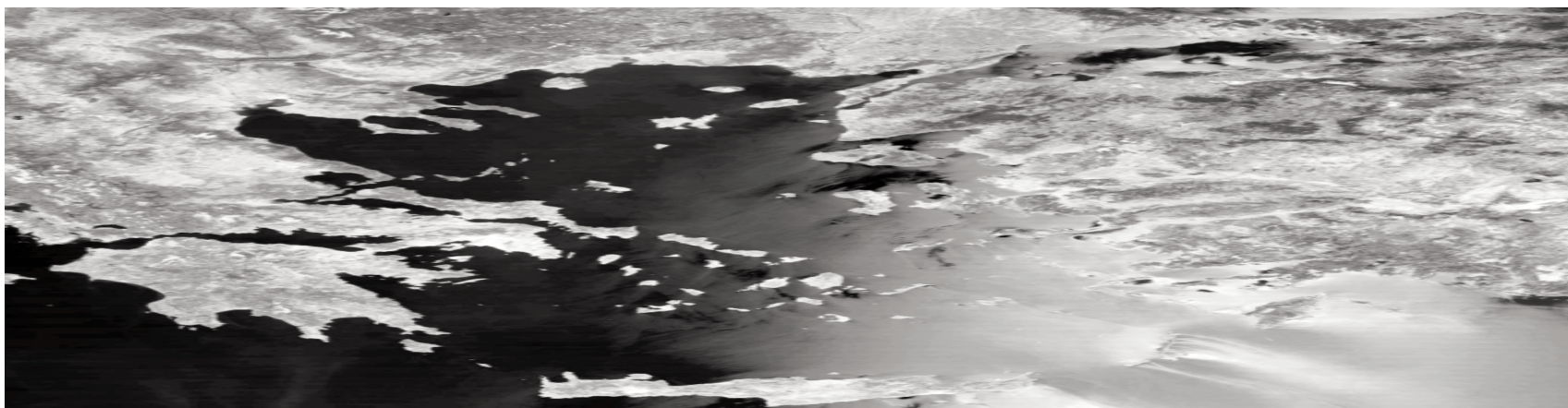
Ο Stefano Boeri είναι αρχιτέκτων στο Μιλάνο, ιδρυτής της ομάδας Multiplicity & Διευθυντής του περιοδικού *Domus*
Μετάφραση: Έφη Καλλιφατίδη, Ζωή Σιαπαντά

1. Περί το τέλος του 20ού αιώνα, κάποιοι άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι κάτι παράξενο συνέβαινε στο γεωγραφικό χώρο της Μεσογείου. Η μεγάλη υδάτινη λεκάνη, που επί αιώνες χαρακτηριζόταν από τους ιστορικούς ¹ "λίκνο" του πολιτισμού, σημείο συνάρθρωσης υπερχιλιόχρονων παραδόσεων και τόπος επαφής ποικίλων πολιτισμών, άλλαζε ταχύτατα χαρακτήρα.

Στα πολιτικά χρονικά της εποχής καταγράφεται μια αλληλουχία τραγωδιών που συνέβησαν σε όσους προσπάθησαν να διασχίσουν τη μεγάλη θάλασσα ανάμεσα στη Νότια Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική. Όποιο κι αν ήταν το βιογραφικό και η ταυτότητα αυτών που ταξίδευαν στα νερά της - μετανάστες, ψαράδες, στρατιώτες, τουρίστες σε κρουαζιέρα, ναυτικοί, τεχνικοί υποβρυχίων κατασκευών ή εργαζόμενοι σε πλατφόρμες πετρελαίου - άπαξ και έμπαιναν σ' αυτή τη "θάλασσα ανάμεσα στις στεριές", συχνά έπεφταν θύματα της τραγικής τους μοίρας. Από το Γιβραλτάρ ως την Κύπρο, από το Τούνεζι ως την Αθήνα, από την Πόλη ως την Αλεξάνδρεια, οι καθημερινές πληροφορίες των ΜΜΕ εκείνων των δεκαετιών μιλούν για πειρατείες, για αλληπάλληλα ναυάγια μπάρκων σταλμένων απ' αυτούς που κρατούν στα χέρια τους τις παράνομες μεταναστεύσεις, για προσχεδιασμένες βυθίσεις πλοίων γεμάτων με ραδιενεργά απόβλητα, για εκρήξεις βομβών και πυρηνικά ατυχήματα που προκαλούνταν από μετακινήσεις πυρηνικών υποβρυχίων.

Πράγματι, εκείνη την εποχή η Μεσόγειος χαραζόταν από αόρατες, μα αυστηρότατες και εξειδικευμένες ρότες. Όποιος ταξίδευε στα νερά της, ήταν αναγκασμένος να αποδεχτεί έναν αυστηρά καθορισμένο ρόλο ανάμεσα στους άλλους που διασταυρώνονταν μαζί του σ' εκείνα τα νερά, χωρίς να επικοινωνεί και, πολύ συχνά, χωρίς καν να διασταυρώνει μαζί τους το βλέμμα.

Η Μεσόγειος, η μεγάλη υγρή ήπειρος ανάμεσα στην Ευρώπη, τη Μικρά Ασία και την Αφρική, από αιώνες τόπος συνάντησης και συναλλαγής ανάμεσα σε κουλτούρες και θρησκείες, δεν κατάφερνε πια να λειτουργήσει μεσολαβητικά και εξισορροπητικά στις εθνικές, πολιτικές και οικονομικές διενέξεις που δημιουργούνταν ολόγυρα στις ακτές της. Αντίθετα, έγινε ένας μεγάλος αντανακλαστικός καθρέφτης, χαραγμένος από προκαθορισμένες ρότες και αδιαπέραστα όρια, διαιρεμένος σε εξειδικευμένες υδάτινες ζώνες που τελούσαν υπό αυστηρό έλεγχο. Η τεράστια υδάτινη έκτασή της άρχισε να παίρνει την μορφή μιας "συμπαγούς θάλασσας" ², που ήταν χαραγμένη σε διαφορετικά βάρη από αδιαπέραστους διαδρόμους, υποδιαιρεμένη από πανύψηλα σύνορα, μέσα στα οποία περικλείονταν εναλλάξ εξειδικευμένες περιοχές και μεγάλες ακατοίκητες εκτάσεις, περιτριγυρισμένη στις ακτές της από χοάνες εισόδου και εξόδου που αποτελούσαν όλο και περισσότερο απτή έκφραση μιας λογικής αποκλεισμού και διαχωρισμού. Η Μεσόγειος είχε γίνει ένα τεράστιο φράγμα που αντί να ενώνει, χώριζε τους λαούς μα και τους πολιτισμούς, τις παραδόσεις και τις ελπίδες τους.

Βενετίας

2. Περί το τέλος της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, ίσως στην κορυφαία στιγμή της κρίσης που αντιμετώπιζε η Ευρώπη και η μεσανατολική λεκάνη, συνέβη κάτι απρόβλεπτο. Η Μεσόγειος βρισκόταν μέχρι τότε γεωγραφικά στο κέντρο αυτού που σε πολλούς έμοιαζε πραγματικά να διαγράφεται ως "σύγκρουση πολιτισμών"³ ανάμεσα στην καπιταλιστική δημοκρατία των προηγμένων δυτικών χωρών και στα ακραία καθεστώτα που εξαπλώνονταν όλο και περισσότερο στον αραβικό κόσμο. Ενώ οι νέες δυνάμεις του τέλους του αιώνα -Ινδία, Κίνα και Βραζιλία- πάσχιζαν ν' αναδυθούν και η νεοαποικιοκρατική πολιτική των ΗΠΑ συναντούσε όλο και πιο έντονη αντίσταση, η Ευρώπη προσπαθούσε να αναγνωριστεί ως αποτελεσματική πολιτική και οικονομική δύναμη, για τον επιπλέον λόγο της όλο και πιο επιθετικής παρουσίας της νέας Ρωσίας στα σύνορά της. Στον ορίζοντα διαγραφόταν ο κίνδυνος μιας τεράστιας τρίτης παγκόσμιας σύγκρουσης.

Αλλά, όπως συμβαίνει συχνά, η καινοτομία παρουσιάστηκε εκεί όπου αναμενόταν λιγότερο. Ακριβώς τότε που στην ηπειρωτική Ευρώπη διαλύονταν οι παλιές συμμαχίες που δημιουργήθηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και στον αραβικό κόσμο αυξάνονταν οι πιέσεις του θρησκευτικού φανατισμού, ξεκίνησε γύρω από τη Μεσόγειο η δημιουργία ελευθέρων ομοσπονδιών που έβηταν σε αμφισβήτηση τις νόρμες της παραδοσιακής γεωπολιτικής.

Η πρώτη από αυτές τις ομοσπονδίες -η οποία λειτούργησε πραγματικά ως πρότυπο αναφοράς- γεννήθηκε ακριβώς στην καρδιά της μεγάλης "Συμπαγούς Θάλασσας", στο Αιγαίο Πέλαγος. Όμως η δημιουργία της δεν έγινε από μία πόλη ή ένα κράτος. Η μεγάλη ανατροπή στη Μεσόγειο γεννήθηκε σε 1140 τετραγωνικά χιλιόμετρα θάλασσας και, πιο συγκεκριμένα, σε μια περιοχική διάσπαρτη με περισσότερα από 1400 νησιά.

Δημιουργήθηκε ένα δίκτυο που περιλάμβανε πάνω από 170 μικρά αυτόνομα αστικά κέντρα, όπου παρέχονταν διοικητικές και θρησκευτικές υπηρεσίες, σε έναν τόπο όπου, εδώ και αιώνες, περισσότερες από 170 μικρές νησιωτικές κοινωνίες -ελάχιστα απασχολούμενες με την αλιεία- είχαν μάθει να μοιράζουν τον χρόνο τους ανάμεσα στην κτηνοτροφία, στις τέχνες και στον τουρισμό.

Το Αιγαίο που μέχρι τότε ήταν το λίκνο ενός συστήματος από διάφορα πελάγη και πυρήνες διαφόρων νήσων (όπως το πέλαγος του Σαρωνικού υπό την επιρροή της Αθήνας και του Πειραιά, οι 39 Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα κάτω από την σκιά της Τουρκίας, οι Σποράδες, τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου και η Κρήτη που ήδη ήταν ένας αυτόνομος κόσμος) άρχισε να παίρνει πρωταγωνιστική θέση στη μεσογειακή και στη διεθνή σκακιέρα.

Δεν είναι εξακριβωμένο πώς προέκυψε η ιδέα για την ομοσπονδία των νήσων. Ίσως να ήταν η θαρραλέα επιλογή ορισμένων νησιωτών δημάρχων ή πάλι -κατά πάσα πιθανότητα -η ιδέα να γεννήθηκε σε μια ομάδα ελλήνων αρχιτεκτόνων που πήγαν στη Βενετία για να οργανώσουν το περίπτερό τους για την Μπιενάλε της Αρχιτεκτονικής (του 2006 ή του 2008, οι πηγές δεν είναι απόλυτα σαφείς)⁴. Αντιθέτως, γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι ο καταστατικός χάρτης της Ελεύθερης Ομοσπονδίας συντάχθηκε στον Βόλο τον Οκτώβριο του 2008, έπειτα από μήνες έντονων συζητήσεων και ανταλλαγών απόψεων και ιδεών.

Μέχρι τότε, αυτό που ένωνε τις δεκάδες των νησιών του Αιγαίου ήταν κυρίως η θάλασσα και ο κοινός δυνατός άνεμος, το μελτέμι· επί πλέον, η ίδια τροφή και η ίδια γλώσσα, σε διάφορες εκδοχές ή διαλέκτους. Όχι κάτι παραπάνω απ' αυτά. Για αυτό τον λόγο, πολλοί παρατηρητές εξεπλάγησαν από το γεγονός ότι ένα πολυκεντρικό και διάσπαρτο σύστημα μικρών αστικών νησιωτικών κέντρων αποφάσισε να συνασπιστεί σε μία Πόλη· μια πόλη χωρίς συγκεκριμένο κέντρο, χωρίς συγκεκριμένη περίμετρο, χωρίς προάστια ή περιφερειακή οδό.

25

Φωτ.: Σπράτος Καλαφάτης

10ⁿ biennale

Ο καταστατικός χάρτης αυτής της νέας Πόλης μιλούσε σαφώς για δύο μεγάλα και αδιαμφισβήτητα στοιχεία ενοποίησης των διαφόρων πληθυσμών που κατοικούσαν επί αιώνες στο Αιγαίο. Πάνω από όλα, οι Ιδρυτές Πατέρες μιλούσαν για την παρουσία ενός κοινού Μύθου, βαθύτατου και πανίσχυρου, απλωμένου σε εκατοντάδες γωνιές με αρχαία ερείπια. Επίσης μιλούσαν για την πανάρχαια, προγονική δύναμη μιας αρχής ανοχής και φιλοξενίας προς τα ποικίλα άτομα και τους μακρινούς λαούς που ήρθαν να εγκατασταθούν στις ακτές και στις θάλασσες των νησιών του Αιγαίου.

Ο Μύθος και η επιλεκτική Ανεκτικότητα στον ξένο επεβίωσαν επί αιώνες.

Ο πρώτος έγινε αντικείμενο πολλών πανηγυρικών αναφορών στα ιστορικά βιβλία, μα παράλληλα και αντικείμενο διασυρμού μέσα στον κυκεώνα από τουριστικά φυλλάδια και σουβενίρ που κυκλοφόρησαν τις τελευταίες δεκαετίες. Η δεύτερη αντίθετα, εξελίχθηκε σε μια στάση ανοικτού και πολυμήχανου καλωσορίσματος προς το κύμα του θερινού τουρισμού, προς τις χιλιάδες των νέων που συνέρρεαν στο Αιγαίο από κάθε γωνιά του κόσμου, μεταφέροντάς του την ανάσα του κόσμου. Ίσως αυτή ακριβώς η δύναμη των δύο μακροχρόνιων δομών και η ζωντάνια τους να έπεισε τους Ιδρυτές Πατέρες να προωθήσουν την ιδέα της ελεύθερης πόλης του Αιγαίου.

Ο καταστατικός χάρτης ήταν εμπνευσμένος από τις ιδέες της Αστικής Πολυαρχίας και καθόριζε μια σειρά προτεραιοτήτων με εναλλαγή: η πρωτεύουσα της Ομοσπονδίας (ή της "πόλης" όπως προτιμούσαν τότε να την αποκαλούν οι κάτοικοί της) μεταφερόταν κάθε δύο χρόνια σε διαφορετικό νησί, στο οποίο μετακόμιζαν κάθε φορά τα "Υπουργεία της Θάλασσας". Το Συμβούλιο των Νήσων, που αποτελούσε ένα μελετητικό σώμα, εκλεγόταν κάθε πέντε χρόνια. Η συγκοινωνιακή υποδομή ενδυναμώθηκε εφαρμόζοντας την αρχή της ίσης προσβασιμότητας σε όλα τα ομόσπονδα νησιά. Φυσικά, το ίδιο συνέβαινε και με την φορολογική πολιτική και με την πολιτική ανακατανομής των φόρων.

Ο Χάρτης καθόριζε τις κοινές βασικές αρχές της μεγάλης και διάσπαρτης κοινότητας των νησιών του Αιγαίου, αλλά άφηνε σε κάθε νησί μεγάλη ελευθερία δράσης. Ήταν ένα ήπιο καταστατικό, προγραμματικά ανάλαφρο και ανοικτό, περιοριστικό μόνο για όσους οικειοθελώς επέλεξαν να το ακολουθήσουν.

Έτσι, μεταξύ του 2010 και του 2020, τα νησιά του αρχιπελάγους του Αιγαίου γνώρισαν μια ευτυχή περίοδο τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Ίσως το πιο γνωστό παράδειγμα αυτής της Αναγέννησης να είναι η επιτυχία του Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ένα κυριολεκτικά πολυπύρηνο εργαστήριο, αφιερωμένο στην ελεύθερη διανόηση), που ιδρύθηκε στην Κρήτη το 2011. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί ο ρόλος που έπαιξε ο τηλεοπτικός δίαυλος και διαδικτυακός τόπος E-Geios, καθώς και το μεγάλο πολιτιστικό κίνημα των "πολυεδρικών τεχνών" που αναπτύχθηκε εκείνα τα χρόνια στις Κυκλάδες.⁵

3. Η διακήρυξη της ελεύθερης Πόλης του Αιγαίου είχε, όπως γνωρίζουμε, απροσδόκτα και μοναδικά αποτελέσματα. Ασφαλώς το πιο γνωστό είναι η οριστική λύση της σύγκρουσης μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στο νησί της Κύπρου που, μετά τη συμφωνία του 2008, έγινε ένας από τους στυλοβάτες της νεαρής Ομοσπονδίας. Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραλείψουμε τη συμβολή της Ομοσπονδίας στη λύση των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή. Οι διασκέψεις διαμεσολάβησης και αντιπαράθεσης που οργάνωσαν τα Ηνωμένα Έθνη μεταξύ του 2012 και του 2015 στα διάφορα νησιά-πρωτεύουσες της Πόλης του Αιγαίου (περίφημη στάθηκε η Σύσκεψη της Φολεγάνδρου το 2013⁶) έπαιξαν ζωτικό ρόλο στην επίλυση των τελικών προβλημάτων, ώστε να αποκατασταθεί η πολύχρονη ρήξη ανάμεσα στις χώρες της μεσανατολικής λεκάνης.

Φωτ.: Στράτος Καλαφάτης

Βενετίας

Πάντως, η επιτυχία της Ομοσπονδίας σηματοδοτήθηκε κυρίως από την πολιτική της ελεύθερης προσχώρησης των άλλων νησιών της Μεσογείου. Η πρώτη που προσχώρησε ήταν, όπως γνωρίζουμε, η Σαρδηνία, που εκείνα τα χρόνια είχε έναν οραματιστή και θαρραλέο διοικητή. Έπειτα ήρθε η σειρά των Βαλεαρίδων και -όπως προαναφέρθηκε- της Κύπρου. Στη συνέχεια, μέλη της Ομοσπονδίας έγιναν όλα τα νησιά της Αδριατικής (με την εξαίρεση του Βις στην Κροατία) και ακολούθησαν η Κορσική και η Σικελία με τα γύρω νησιά.⁷

Αυτό που ενίσχυσε τις θέσεις της Ομοσπονδίας ήταν φυσικά η αρχή της διττής υπηκοότητας, η οποία καθορίστηκε το 2014 με το διάταγμα του Λεβάντσο (στο αρχιπέλαγος των Αιγιάδων): σύμφωνα με αυτό, τα μεσογειακά νησιά και οι πολίτες τους μπορούσαν να προσχωρήσουν στην Ομοσπονδία χωρίς να χάνεται η νομική τους σχέση με το κράτος όπου ανήκαν ή με το έθνος καταγωγής τους. Ακριβώς για αυτόν τον λόγο, στην αρχή της τρίτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, η Ομοσπονδία των Μεσογειακών Νήσων έγινε από κάθε άποψη μια νέα, σημαντική δομή του παγκοσμίου συστήματος: ισχυρή, σημαίνουσα, ανεκτική, πρόθυμη να φιλοξενήσει στην αγκαλιά της ποικίλους πολιτισμούς και ιδιώματα και, ως συνέπεια όλων των παραπάνω, ικανή να απευθύνεται σε όλες τις χώρες της μεσογειακής λεκάνης.

Οι μεγάλες εκστρατείες για την ελεύθερη μετακίνηση μεταξύ των ακτών, η πολιτική της αναζωογόνησης του θαλάσσιου πυθμένα, η κατασκευή τεχνητών λιμανιών-νησιών, ήταν μερικά μόνον από τα μεγάλα σχέδια που πραγματοποίησε εκείνη την εποχή η Ομοσπονδία. Ακόμα, δεν πρέπει να ξεχνάμε τα "Θεία Καλοκαίρια", πραγματικές περιπλανώμενες συναντήσεις των νησιών της Μεσογείου που, κάθε Ιούλιο, γίνονταν αφορμή να συναντηθούν οι μεγαλύτερες διάνοιες του πλανήτη, μα και χιλιάδες νέοι που πίστευαν σε διάφορα θρησκευτικά δόγματα και μιλούσαν γλώσσες από όλον τον κόσμο, για να συζητήσουν με πάθος γύρω από την πίστη, τη λογική, το μέλλον της ανθρωπότητας. Περίφημη είναι αυτή που έγινε το καλοκαίρι του 2030 στη Λα Μανταλένα του αρχιπελάγους της Σαρδηνίας, στη διάρκεια της οποίας παρουσιάστηκε το πρόγραμμα του Κορτσέλι⁸ που προέβλεπε κοινές ιεροπραξίες ανάμεσα στις τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες.

Η Ομοσπονδία επεκτάθηκε, συμπεριλαμβάνοντας τελικά όλα τα νησιά που βρέχονταν από τη μεγάλη θάλασσα. Μαζί της, αυξάνονταν και οι ανταλλαγές μεταξύ των νησιών, που αμέσως έγιναν ανταλλαγές ανάμεσα στα νησιά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Όμως η καρδιά της, το επίκεντρό της παρέμενε στο αρχιπέλαγος του Αιγαίου: το Αιγαίο αποτελούσε την πολυαρχική, πολυκεντρική, ανεκτική της καρδιά, που ήταν προγραμματικά αντίθετη στο προϋπάρχον μοντέλο των μεγάλων "παγκοσμιοποιημένων πόλεων", εκείνων των τεράστιων συμφορημένων αστικών δομών, των υπερφορτωμένων από δραστηριότητες και υπηρεσίες.

27 Αντιθέτως, η πόλη του Αιγαίου κατοικούνταν από μια κοινότητα διάσπαρτη τοπογραφικά, μα συνεκτική και αλληλέγγυα ως προς τα οράματα και τον πολιτισμό της. Η Ομοσπονδία ήταν μια νέα επαναστατική έκφανση της πόλης-πρωτεύουσας που, κατά το δεύτερο μισό του 21ου αιώνα, αναδείχθηκε σε πρότυπο και για πολλούς άλλους τομείς της παγκόσμιας γεωπολιτικής -χωρίς όμως ποτέ, όπως γνωρίζουμε, να φτάσει σε ολοκληρωτική πραγμάτωση.

* Απόσπασμα από το κεφάλαιο 3 (σσ. 279-290) του βιβλίου Σύγχρονης Ιστορίας του Γυμνασίου (σχολικό έτος 2078-2079)

1 Σημαντική υπήρξε η συμβολή του Γάλλου ιστορικού F. Braudel και γενικότερα της σχολής Annales. Βλ. *La Mediterranee et le monde mediterraneen a l'epoque de Philippe II*, (1949), Armand Colin, Παρίσι.

2 Ο όρος "Συμπαγής Θάλασσα" χρησιμοποιήθηκε αρχικά από μία ομάδα Ιταλών ερευνητών που αυτοαποκαλούνταν "Multipli-city" στην αυθεντική (2001) έκδοση της έκθεσης τέχνης με τίτλο Documenta, που γινόταν κάθε πέντε χρόνια στο Κάσελ της Γερμανίας. Στη συγκεκριμένη έκδοση, η ομάδα "Multipli-city" οργάνωσε μια έκθεση στην οποία εξιστορούσε την τραγωδία 280 προσφύγων από την Σρι Λάνκα, που νιγνίκαν λίγο έξω από τις ακτές της Σικελίας στην προσπάθειά τους να αποβιβαστούν στην Ιταλία.

3 Η προφητεία του Αμερικανού διανοούμενου Samuel Huntington, ο οποίος το 1966 συνέγραψε το περίφημο πόνημα *The Clash of Civilisations and the Remaking of World Order*, έμελλε να γίνει ευρέως γνωστή.

4 Ένας θρύλος μιλά για μυστικές συναντήσεις που οργανώθηκαν στην Κρήτη και την Πελοπόννησο στις αρχές του 21ου αιώνα από έναν γνωστό Έλληνα κριτικό της αρχιτεκτονικής, τον Γιώργο Σημαιοφορίδη, και ένα διάσημο Ιταλό αρχιτέκτονα, τον Giancarlo De Carlo. Ίχνη των συναντήσεων αυτών και της προοπτικής τους εντοπίζονται σε δύο κείμενα της εποχής. Βλ. G. De Carlo (με το ψευδώνυμο I. Gimdalcha), *Il progetto Kalhesa*, Βενετία 1995 και Γ. Σημαιοφορίδης, *Διελύσεις: Κείμενα για την αρχιτεκτονική και τη μετάπολη*, Metropolis Press, Αθήνα, 2005.

5 Εξέχουσα φυσιογνωμία στις Μπιενάλε, που αρχικά οργανώνονταν στην ορεινή Χαλκιδική, ήταν ο διάσημος διανοούμενος και κριτικός τέχνης Hans Ulrich Obrist, ελβετικής καταγωγής.

6 Στη διάρκεια της σύσκεψης, έγινε η περίφημη σύγκρουση μεταξύ αυτών που τάσσονταν υπέρ και εκείνων που τάσσονταν κατά της απελευθέρωσης του εμπορίου μεταξύ των νησιών της Μεσογείου.

7 Όπως είναι γνωστό, η προσάρτηση της Σικελίας, θέμα πολλών συζητήσεων και αντιπαραθέσεων μεταξύ των νησιών, προκάλεσε επί δεκαετίες προβλήματα σχετικά με την αποσόβηση και την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, που διατηρούσε εκτεταμένο έλεγχο στα θεσμικά όργανα του νησιού. Μέσα στα επόμενα χρόνια ανακαλύφθηκαν (και ακολούθως πατάχθηκαν) διάφορες μορφές οργανώσεων της Μαφίας, μερικές από τις οποίες είχαν εισχωρήσει σε νευραλγικές θέσεις των θεσμικών οργάνων της Ομοσπονδίας.

8 Από το όνομα ενός μικρού φάρου στο ομώνυμο νησί του αρχιπελάγους Λα Μανταλένα, βορείως της Σαρδηνίας.

στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-07

ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

ΑΤΖΕΝΤΑ - ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Winy Maas Ο Winy Maas, συνεπιμελητής της έκθεσης, είναι αρχιτέκτων στο Ρότερνταμ, μέλος του γραφείου MVRDV

Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ

Τι μπορούμε να θεωρήσουμε ως νέες τάσεις της αρχιτεκτονικής του καιρού μας; Πώς τις αναλύουμε; Πού τις εντοπίζουμε; Όταν μου ζητήθηκε να συνεργαστώ με τον Riken Yamamoto για να καταρτίσουμε την επιλογή των νέων Νέων Τάσεων, η πρόταση ήταν να κάνουμε μια έρευνα, κάτι πέρα από μια απλή επιλογή. Αποφασίσαμε να μεταφράσουμε τη λέξη 'τάση' ανάλογα με τη σχέση που θα μπορούσε να έχει η αρχιτεκτονική με την κοινωνία: άραγε υπάρχουν ποικίλες αναγνωρίσιμες προσεγγίσεις; Πώς είναι αλληλένδετος ο αρχιτέκτονας με την κοινωνία; Και ποια είναι η προσωπική του/της ερμηνεία αυτής της σχέσης; Εξυπηρετεί (αυτός/αυτή) την κοινωνία; Ασκει κριτική; Πραγματοποιεί ανάλυση; Αναλογίζεται συνέπειες; Με άλλα λόγια ποια είναι η ατζέντα και οι προβληματισμοί που κομίζει προς το ρόλο της αρχιτεκτονικής του/της; Αρχικά σκεφτήκαμε να στέλναμε ένα ερωτηματολόγιο σε εκατοντάδες, χιλιάδες αρχιτέκτονες σε όλο τον κόσμο. Περιλαμβάνοντας και κριτικούς και παιδαγωγούς και κυνηγούς ταλέντων επίσης. Και να τους ρωτούσαμε αυτές τις ερωτήσεις. Πάντα τις ίδιες. Ποια είναι τα σχέδια σας, οι προθέσεις και οι φιλοδοξίες σας; Ποιες είναι οι επιδιώξεις σας και οι προτεραιότητές σας; Και με ποιο τρόπο προτίθεστε να εντάξετε την αρχιτεκτονική σας σε αυτές; Τι θέλετε να κατορθώσετε με την αρχιτεκτονική σας; Τι προσδοκάτε να φέρει μαζί της; Τι πρόκειται να προσφέρει; Και τι προβληματισμούς και ατζέντα είχατε παλιότερα; Ή ποιοι πιστεύετε πως θα είναι στο μέλλον; Επειδή ατζέντα και προβληματισμοί μπορούν να αλλάξουν με τον καιρό. Έτσι θα αποκτούσαμε μια συναρπαστική έποψη από την οποία θα μπορούσαμε να αναλύσουμε τις διαφορετικές κατευθύνσεις, τις διαφορετικές 'τάσεις'. Θα μπορούσαμε να τις ποσοτικοποιήσουμε και να τις κατατάξουμε. Και θα μπορούσαμε να επιλέγαμε τα πιο ρηξικέλευθα δείγματα ανάμεσά τους.... Ο όρος 'ατζέντα' μπορεί εύκολα να παρεξηγηθεί. Κάναμε μακρές συζητήσεις με τον Riken. Θα έπρεπε να τον ερμηνεύσουμε με 'κυριολεκτικό' τρόπο, ως καθημερινό πρόγραμμα ή θα μπορούσε να ερμηνευθεί πιο μεταφορικά: ποιοι είναι οι στόχοι των δραστηριοτήτων μας, οι επιδιώξεις των ενεργειών μας; χρήμα, δόξα, σπορ αμάξι, ή μήπως κάτι τι άλλο;

Η EUROVISION

Η πρόταση αυτή δεν στάθηκε δυνατόν να υλοποιηθεί, θα χρειαζόταν ιδιαίτερα πολύ χρόνο που δεν ήταν διαθέσιμος στα χρονικά περιθώρια της διοργάνωσης. Ίσως να ξεκινήσαμε με καθυστέρηση. Και εγώ είχα μεγάλο φόρτο εργασίας με την ολοκλήρωση και το συμμάζεμα του *KM3*. Λυπάμαι. Φιλοδοξία μας ήταν να μεταφέρουμε την κάπως αλλόκοτη διχοστασία ασιατικών-ευρωπαϊκών επιλογών σε μια παγκόσμια επιλογή. Δυστυχώς όμως δεν στάθηκε δυνατόν. Δεν έφτανε ο χρόνος. Και υπήρχαν και επιπρόσθετοι κανόνες εξαιτίας των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών που περιστοίχιζαν τους οργανωτές. Υπήρχαν πειστικές υποχρεώσεις. Το πολύ 7-8 αρχιτέκτονες από την ΕΕ. Και ένας θα έπρεπε να προέρχεται από το Λουξεμβούργο (πού βρίσκεται αυτό:), ένας από την Ελλάδα και ένας από τα 'νέα' κράτη-μέλη της ΕΕ. Κι έτσι υποχρεωθήκαμε να προσπεράσουμε την Ελβετία! (Συγγνώμη αγαπητέ Philippe Rahm, που υπό άλλες συνθήκες θα είχες συμπεριληφθεί).

28

BIG - Bjarke Ingels Group, Κονεχάγν: REN - Peoples Building Shanghai, Κίνα, 2005

JDS Architects, Κονεχάγν: Mermaid (Γοργόνα), Η μελέτη αναζητεί τοποθεσία, 2005

ατζέντα

Και ένας άλλος κανόνας: ένας μόνον ανά χώρα. (Και πάλι συγγνώμη Philippe Rahm: όταν αντιληφθήκαμε ότι είχες μεταφερθεί από τη Γενεύη στο Παρίσι, ο Francois συμμετείχε ήδη στην έκθεση). Συνεχίσαμε όμως με το ερωτηματολόγιό μας, αλλά με μικρότερη ομάδα. Μια μικρή σε έκταση έρευνα. Ειλικρινά όμως διερωτώμαι, είναι πράγματι κατανοητή ή απαραίτητη μια τέτοια διαδικασία επιλογής; Μήπως φτάσαμε στο τέλος της περιόδου που η ΕΕ κυριαρχείται από τον εθνικισμό; Η ΕΕ καθίσταται ενιαίο κράτος. Σπουδάζουμε παντού, χτίζουμε παντού και εγκαθιστάμεθα παντού. Χάνουμε την εθνικότητά μας! Τι είναι πλέον ο Ολλανδός αρχιτέκτονας; Έτσι προέκυψε ένας πιο συμπτωματικός κατάλογος. Με βάση τις χώρες που αναδύεται ένας αξιοπρόσεκτος ρόλος για την αρχιτεκτονική...

Αυτός ο κατάλογος αναφέρεται στην τρέχουσα διαμάχη στην Ευρώπη. Εκπροσωπεί μια αναδυόμενη πραγματικότητα της εργασίας σε μια Ευρώπη της ενοποίησης. Πως το κατορθώνουν αυτό; Τι επιδόσεις έχει κάθε κράτος; Ποιος μπορεί αυτό να το εκπροσωπήσει; Και με ποιο τρόπο; Μια αναφορά. Ημιτελής! Παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά, αποφεύγοντας την ιεράρχηση, με έμφαση στη συμπτωματική διάσταση.

ΔΑΝΙΑ

Υπάρχει μια ξεκάθαρη τάση στην Δανία. Ήδη εδώ και χρόνια το γραφείο μας εξασφαλίζει μια σειρά απίστευτα παραγωγικών ασκουμένων και συνεργατών από τις δανέζικες σχολές αρχιτεκτονικής. Πώς είναι δυνατόν αυτό να προκύπτει σε μια χώρα κάπως 'ξενοφοβική' όταν πρόκειται να μετακαλέσει ξένους αρχιτέκτονες; Οι αποστολές αυτές μοιάζουν να είναι ενταγμένες σε μια επικαιροποιημένη στρατηγική της Δανίας να στέλνει φοιτητές στο εξωτερικό ώστε να επιστρέφουν με εμπειρίες που θα μπορούν να εφαρμοστούν στη χώρα τους. Μήπως αυτό σημαίνει ότι έτσι ενισχύεται η δυνατότητα αποφυγής της εισδοχής ξένων αρχιτεκτόνων στην Δανία; Πάντως μοιάζει να έχει αποτέλεσμα.

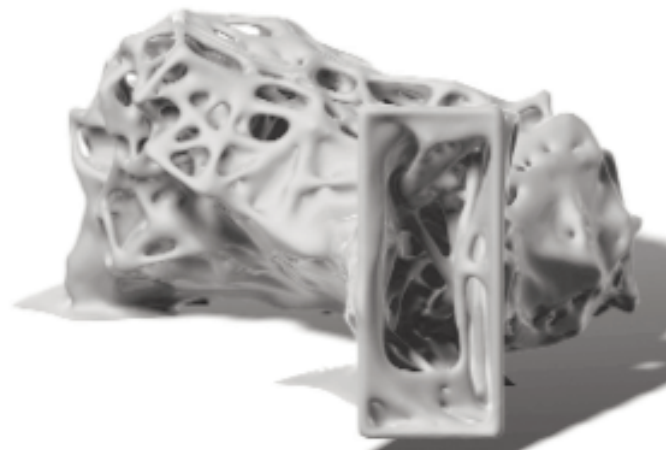
Και, υπό αυτή την έννοια, η επιλογή ήταν προφανής. Με υπέροχες μελέτες και μια σούπερ-επιτυχημένη σταδιοδρομία: το γραφείο Plot. Είναι κάτι παραπάνω από άτομα που έχουν εμπνευστεί από την ολλανδική σκηνή. Όταν κάτι συνιστά βελτίωση επί των προκατόχων το ονομάζουμε πρόοδο. Άλλωστε αυτό ακριβώς δεν είναι το ζήτημα; Σε μια εποχή γρήγορων μέσων μια από τις τεχνικές είναι να τοποθετήσει κανείς τον εαυτό του και να διαλέξει μια αφετηρία. Και κατά κάποιο τρόπο εξυπηρετούν και το πρωτότυπο. Μπορούν να εκληφθούν ως συνοδοιπόροι παρά ως ανταγωνιστές. Μήπως πλέον έχουν γίνει πιο Ολλανδοί και από τους ίδιους τους Ολλανδούς; (ΣΣ: Αφότου γράφτηκε το κείμενο το γραφείο Plot χωρίστηκε στα δύο: στο Bjarke Ingels Group και τους JDS architects.)

29 ΕΣΘΟΝΙΑ

Πρόκειται για ένα κράτος με ζέση. Δυνητικά μια έκπληξη. Όταν ήμουν στην κριτική επιτροπή του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας παρακολούθησα μια ζωνρή αντιπαράθεση ως προς τον πολιτικό ρόλο της αρχιτεκτονικής, που κατέληξε σε ένα αξιοπρόσεκτο αποτέλεσμα, ένα πανέμορφο έργο. Με μόλις 1,18 εκατομμύρια κατοίκους οι Εσθονοί αρχιτέκτονες διατηρούν σχεδόν άμεσες σχέσεις με τους πολιτικούς. Η Εσθονία διαθέτει αρχιτεκτονικές γκαλερί, περιοδικά, ένα μουσείο, Μεγάλα Έργα, αναδυόμενα γραφεία... Ανάμεσά τους ένα αξιοπρόσεκτο και ασυνήθιστο: Zizi & Yogo. Στην ακμή τέχνης και αρχιτεκτονικής. Δικτυωμένες με όλα τα μέσα, όλων των ειδών τα πιθανά εγχειρήματα, εγκαταστάσεις, συνέδρια, παιδεία, κτήρια, εμπορικά κτήρια, δημόσιες εκδηλώσεις. Σε όλες τις κλίμακες. Παντού. Αυτό είναι παραδειγματικό. Μια ελεύθερη πτώση στην κοινωνία της

Zizi & Yogo, Ταλίν, Εσθονία: Θόλος φωτός πάνω από το Ταλίν, Εσθονία, 2005

R&Sie(n), Παρίσι: Μονάδα θαλάμου υπνωτισμού, εγκατάσταση, 2006

στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-07

ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

παγκοσμιοποίησης. Προσπαθώντας να επανατοποθετήσουμε και να επαναπροσδιορίσουμε το ρόλο του αρχιτέκτονα. Ίσως χωρίς όλες τις κλασικές δεξιότητες. Όμως ίσως αυτό το αμάλγαμα οδηγήσει σε πρωτόγνωρες περιοχές. Σας παρακαλούμε μη σταματάτε. Υπάρχει μια τεράστια ευκαιρία εδώ.

ΓΑΛΛΙΑ

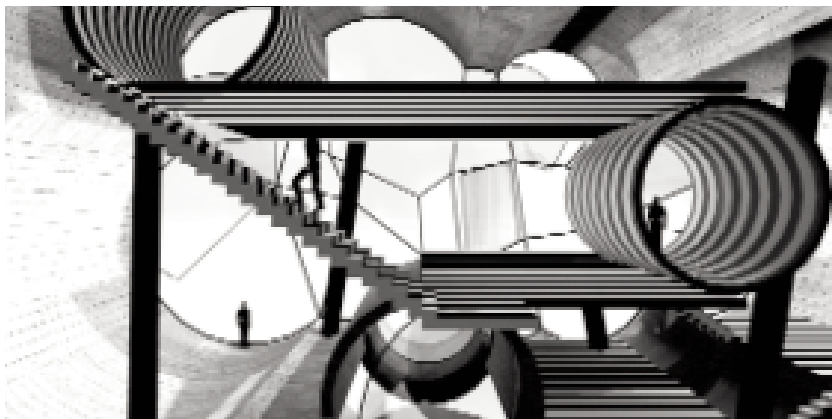
Είναι αξιοπερίεργο το γεγονός ότι στο τέλος της δεκαετίας του 1990 σχεδόν κανένας αρχιτέκτονας δεν μοιάζει να αναδύεται στη γαλλική αρχιτεκτονική σκηνή. Και ταυτόχρονα δεν έχουμε κανένα γνωστό ζωγράφο, τραγουδιστή, καλλιτέχνη. Και συμπίπτει αυτό με τη στιγμή που σταμάτησαν τα Μεγάλα Έργα. Μήπως έφτασε η Γαλλία σε μια πολιτισμική αποτελμάτωση; Τι έχει συμβεί ύστερα από τους Jean Nouvel και Dominique Perrault; Τόσοι σωσίες! Όταν γνωρίστηκα με τον Francois Roche πριν μερικά χρόνια, συζητήσαμε τα πιο πάνω και σημειώσαμε ότι η παλιότερη γενιά των πολιτικών στον χώρο του πολιτισμού και των συναδέλφων που ξεπήδησαν από το περίφημο κίνημα του '68, με την θέση ισχύος τους, δεν θέλησαν να την παραχωρήσουν σε κανέναν. Μήπως κιόλας εμπόδισαν τους διαδόχους τους να εμφανιστούν; Η κατάσταση οδήγησε σ' αυτή τη υπέροχη κραυγή αγάπης (μη την παρανοήσετε): "Δεν πα να γαμηθούν οι Γάλλοι". Αυτό παραπέμπει στον εγωισμό, στη στάση ενός μπουρζουά, στις συζητήσεις περί κάλους, στην απαράδεκτη δομή της εξουσίας... Όταν αυτό το ανέφερα σε μια δημόσια συζήτηση στο Κέντρο Πομπιντού, ίσως να κατέστρεψα οποιαδήποτε προοπτική σταδιοδρομίας μου στη Γαλλία. Όπως και ο Francois. Δεν θα έπρεπε όμως. Αυτή η ωμή ευθύτητα είναι συχνά ειλικρινής και υπέροχα διεισδυτική. Η αγάπη του ίσως να είναι πολύ μεγαλύτερη από εκείνων που το παίζουν καλοαναθρεμμένοι. Έχει ανάγκη να τον στηρίξουν. Ακόμη και ας μην είναι ο νεώτερος. Αγαππé μου Francois: έσο επιθετικός! Και έσο εναργής!

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Τι συμβαίνει στη Γερμανία; Θυμάμαι ακόμη τις ατέρμονες συζητήσεις με θέμα τη σοβαρότητα της αρχιτεκτονικής στις δεκαετίες του 1980 και 1990. Οδήγησε σε αυτή τη βαριά αρχιτεκτονική από πέτρα, τους στιβαρούς ρυθμούς, τα τούβλα. Με τον αρχηγό της που δεν μασούσε τα λόγια του, τον Hans Kollhoff: Τα νέα βάρη. Μέχρι και το σκεπτικό ήταν 'βαρύ'...και συνεχίζει να είναι. Ακόμη και οι πιο κεφάτοι, όπως οι Kempe Thill, που κατέφυγαν στην Ολλανδία, συνεχίζουν να υποφέρουν εξαιτίας αυτής της περιόδου. Μήπως θα έπρεπε να δούμε αυτό το κίνημα σαν μια περίεργη, προσωρινά μονάζουσα συμπεριφορά, σαν μια τελευταία απόπειρα άσκησης ελέγχου στη δύναμη της αρχιτεκτονικής; Τι προκύπτει όμως από αυτή την κατάσταση; Ποιος μπορεί να συνοδεύσει τους αναδυόμενους Γερμανούς φιλοσόφους όπως ο Sloterdijk με αρχιτεκτονική; Ίσως το ωραίο σπίτι με τον κινούμενο κοιτώνα των Formal haut να ξεπερνά αυτή τη δραματική καθήλωση. Θα ήταν πολύ όμορφο να τους είχαμε συμπεριλάβει για αυτό και μόνο το λόγο. Όμως ξεμείναμε από θέσεις.....

ΕΛΛΑΔΑ

Η υποχρέωση να επιλέξουμε έναν αρχιτέκτονα από αυτή τη χώρα οδηγεί σε μια ενδεχόμενη αποκάλυψη. Δεν έχω την παραμικρή ιδέα τι συμβαίνει εκεί ύστερα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που από αρχιτεκτονική σκοπιά ήταν σκέτη καταστροφή (με εξαίρεση τα τόξα του Καλατράβα). Είμαι ακόμη εξοργισμένος με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για το Ολυμπιακό Χωριό στα τέλη της δεκαετίας του 1990 οπότε η αρχιτεκτονική

Ανδρέας Αγγελιδάκης, Αθήνα: Συννεφόςπιτο, Οπουδήποτε, DVD, 2006

ατζέντα

εκδιώχθηκε προς όφελος μιας ελληνο-αμερικανικής οικονομικής σύμβασης για την κατασκευή του. Για ποιο λόγο είναι τόσο άρατο το αρχιτεκτονικό κίνημα στην Ελλάδα από εδώ; Ο Shane O' Toole, διευθυντής του Ιδρύματος Ιρλανδικής Αρχιτεκτονικής (δυστυχώς δεν μας περίσσεψαν καθόλου Ιρλανδοί) μας βοήθησε.

Μας πρότεινε κάποιους. Και ορίστε ο Αντρέας Αγγελιδάκης. Ίσως κάποιες στιγμές να είναι λίγο επηρεασμένος από τους Foreign Office Architects. Υπάρχει όμως η έντονα πολυδιάστατη και άκρως ελκυστική σχέση με την τέχνη. Το μυρωδιά των ντισκοτέκ και των γκαλερί, του κρασιού και του χορού, του ερωτισμού και του ήλιου. Άρα μήπως μιλάμε για ένα είδος προσέγγισης λαϊφστάιλ στην αρχιτεκτονική; Μπορεί αυτό να συμβεί με έναν 'καλό' παραγωγικό τρόπο; Φαίνεται άκρως εφικτό. Όμως παρακαλώ μην επαναλαμβάνεσαι Αντρέα, επινόησε κι άλλο!!!

ΙΤΑΛΙΑ

Μήπως η παρουσία της μεγαλύτερης πυκνότητας μνημείων στον κόσμο ενεργεί απαγορευτικά για τη νεότερη γενιά αρχιτεκτόνων και ληπτών αποφάσεων στην Ιταλία; Αυτή τη στιγμή το 60% της χώρας έχει κατακλυστεί από τα πιο φρικαλέα περιφερειακά αστικά τοπία που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο! Που βρίσκεται η πολεοδομική δυναμική σε αυτό το φαινόμενο; Πως είναι δυνατόν να προσφερθεί ένα πιο ανταποδοτικό μέλλον στη μεγαλύτερη πυκνότητα φοιτητών αρχιτεκτονικής του κόσμου; Τι μπορεί να έλθει τώρα μετά τον Stefano Boeri που μπορεί να θεωρηθεί ο φτωχός και μόνος καουμπόης της σύγχρονης πολεοδομικής ερήμωσης της Ιταλίας;

Με την επιλογή του Dogma (άραγε το όνομα υποδηλώνει την προέλευση;) υπογραμμίζεται η ανάγκη πολεοδομικής αναγέννησης. Ποιος τολμά να ορθώσει κεφάλι στην πολεοδομία που ως επάγγελμα θανατώθηκε από την προηγούμενη γενιά εξαιτίας της απογοήτευσης;... Οι Dogma τηρούν μια θαρραλέα στάση σε αυτόν το χώρο. Προτείνουν μεγάλης κλίμακας προτάσεις και παίρνουν προωθημένες θέσεις που στηρίζονται στη δεκαετία του 60. Αν και ίσως κάπως κυριολεκτικοί ακόμη.

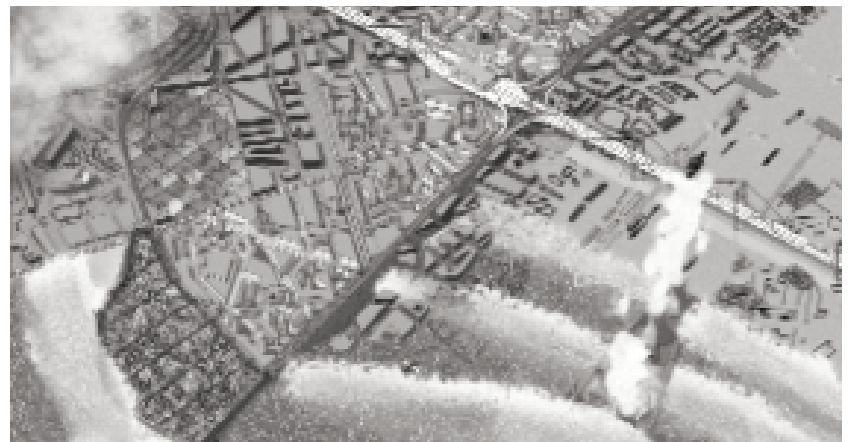
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

31

Λουξεμβούργο. Πώς; Μα που βρίσκεται; Δεν γνωρίζω κανένα Λουξεμβούργιο αρχιτέκτονα ας πούμε (Συγγνώμη, λησμόνησα έναν. Η οικογένεια Krier προέρχεται από εδώ! Ένας εξ αυτών είναι από τους πιο επιτυχημένους επικεφαλής του ευρωπαϊκού κινήματος ρετρό! Αλλά και μιας Νέας Τάσης!) Ή ταλαντούχο νέο αρχιτέκτονα. Κράτος πληθυσμού 200.000 (δηλαδή μιας μικρής πόλης!) με μάλλον λιγότερους από 10 νέους αρχιτέκτονες να έχουν αποφοιτήσει πέρσι... Αλλά να που ο Shane O' Toole βοήθησε και πάλι. Και βρήκαμε μια ομάδα που λέγεται Polaris, που έχει συγκροτηθεί από ένα δίκτυο αρχιτεκτόνων, και ένας από αυτούς είναι από το Λουξεμβούργο. Διαθέτουν ταχυδρομική θυρίδα στο Λουξεμβούργο. Διάνα! Μπορεί να εκληφθεί και σαν παράδειγμα ενός αναδυομένου φαινομένου. Γραφεία που απαρτίζονται από μέλη που προέρχονται από πολλές χώρες και που παρουσιάζουν το γραφείο τους ως γραφείο δικτύου. Ίσως είναι η ευοίωνη προοπτική για τους ευρωπαϊούς αρχιτέκτονες, αντί εκείνων μιας συγκεκριμένης εθνικότητας, που θα μπορέσουν να επιζήσουν μέσα στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον εργασίας. Όμως, δεδομένου του σχετικά νεαρού της ηλικίας τους, μήπως πρέπει να αναρωτηθούμε αν πρόκειται για μια προοπτική διάρκειας και συνέχειας; Και πού θα οδηγήσει; Πότε πάλι θα αποζητήσουν την επαφή με το βλέμμα; Θα το δούμε...

Dogma/Office, ανάμεσα στην Ιταλία και το Βέλγιο: Μια γραμματική για την πόλη, Κορέα, 2006

Polaris Architects, Λουξεμβούργο: Η πόλη υπό απειλή, Κολωνία, Γερμανία, 2005

ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-07

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ύστερα από το φόνο ενός πολιτικού και τον οικονομικό μαρασμό του 2002, ολόκληρη η χώρα έχει καταληφθεί από άγχος! Δεν γίνονται πια πειράματα, δεν εμφανίζεται νέα αρχιτεκτονική! Μονάχα ασφάλεια και παλινδρόμηση που ενσαρκώνεται σε μια αναβίωση της ιστορικής αρχιτεκτονικής! Πάει πια το Υπερολλανδικό (Superdutch) - ζήτω το Υπερκλασικό (Superclassic)! Είναι τόσο φοβερά και οδυνηρά ανόητο. Και οδηγεί στο αντίθετο από εκεί που νομίζουν. Χάνει την προσοχή που είχε στραφεί προς αυτή, την αξία της, το ρηξικέλευθο χαρακτήρα της, την οικονομική της δυναμική! Οι NL architects (συμβολικότατο όνομα) είναι κατά κάποιο τρόπο θύματα των περιστάσεων της Ολλανδίας. Δεν είναι και τόσο νεαροί (βασικά είναι της ίδιας ηλικίας με εμάς), εμφανίστηκαν όμως στο διαλανθάνον ρεύμα της Ολλανδικής Αναγέννησης στο τέλος της δεκαετίας του 1990 σαν χιουμοριστικό, σχεδόν ανεκδοτολογικό σχόλιο. Εξαιτίας όμως των οικονομικών αλλαγών που αναφέρθηκαν παραπάνω έχασαν το δρόμο τους και τη θέση τους. Αναδουλειές; Αν είναι δυνατόν! Χάρη στην ευλογία του να μην αφήσουν να τους πάρει από κάτω η κατάσταση και να τα βάψουν μαύρα (σύμφωνα με το άλλο προικισμένο ολλανδικό γραφείο το Crimson). Το χιούμορ τους είναι αξιοπρόσεκτο και μια ανακούφιση μέσα σε ένα σοβαρό (συχνά και σοβαροφανές) επάγγελμα, και σε συνδυασμό με τη διαγραμματική τους προσέγγιση (που καταπιάνεται με την κοινωνική διάσταση της αρχιτεκτονικής) τους καθιστά μια ανάπαυλα από την πρόσφατη σύμψηξη του διακοσμητικού και του διαγραμματικού κινήματος όπως εκφράζονται από τα γραφεία OMA και HdM. Παρακαλώ αξιοποιείστε αυτούς τους τύπους!!! Και ίσως ένα σχόλιο: πότε μπορούμε να ελπίζουμε να διατυπώσουν και πολεοδομικές προτάσεις;

ΙΣΠΑΝΙΑ

Τι εξελίξεις μπορούμε να σημειώσουμε σε μια εποχή της αρχιτεκτονικής που κυριαρχήθηκε από τον Rafael Moneo, με όλα αυτά τα ίσως ωραιότατα αλλά μάλλον βαρετότατα λευκά και ήρεμα κτήρια; Θα έπρεπε άραγε να ενθαρρυνθεί μια τέτοια εξέλιξη; Μήπως θα έπρεπε ως εκ τούτου να οδηγήσει σε μια 'λευκή χερσόνησο'; Η μήπως είναι πιο φρόνιμο να ενθαρρυνθεί ένα ερωτηματικό σε αυτήν την αναδυόμενη χώρα; Ένα ερωτηματικό που επιχειρεί να εμπλουτίσει αυτό το περιβάλλον με εναλλακτικές προτάσεις; Υπάρχουν όντως κάποιες. Οι Cloud 9 είναι ένα ριζοσπαστικό παράδειγμα. Είναι ριζικά διαγραμματικοί αλλά και αισθησιακοί. Τους οδηγεί η έρευνα. Προσανατολίζονται στην τεχνολογία. Ένας νέος συνδυασμός. Με πειστικούς πειραματισμούς. Και σας ικετεύω μην τον συγκρίνετε με τον Γκαουτι! Υπάρχει αυτή η τάση περιφεριοποίησης οποιασδήποτε εμφανιζόμενης αθώας μορφής αρχιτεκτονικής. Λες και οι Ολλανδοί μπορούν να εξηγηθούν μόνο μέσα από την επίπεδη όψη του ολλανδικού τοπίου και τη θέση που καταλαμβάνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Σας παρακαλώ συνεχίστε με τον αισθησιασμό σας.

32

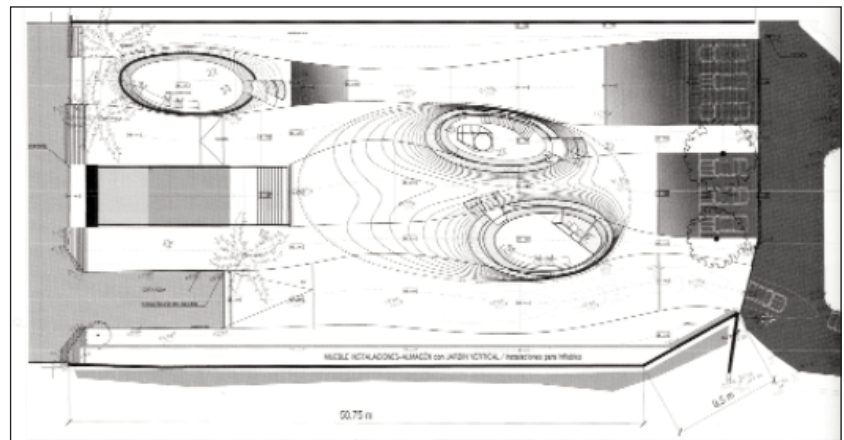
ΕΠΙΣΗΣ

Είναι απολύτως ξεκάθαρο πως υπήρχαν πάρα πολλοί ακόμη. Υπήρχαν τόσοι πολλοί που τώρα τους βάζουμε σε αυτό τον κατάλογο: B architects, Xaveer de Geyter, Sadar Vuga (συμπεριλήφθηκε ήδη στις προηγούμενες Νέες Τάσεις), Formal haut, 54NY, Kempe Thill, Jurgen Mayer (επίσης συμμετείχε στις προηγούμενες Νέες Τάσεις), Vicente Guallart, Philippe Rahm, Sputnik. Συγγνώμη. Ίσως να είστε οι επόμενοι.

Τα κείμενα των επιμελητών αναδημοσιεύονται από την έκδοση: *New Trends of Architecture in Europe and Asia-Pacific 2006-07*, Gendaikikakushitsu Publishers Co, Τόκιο, 2006

NL Architects, Άμστερνταμ: BasketBar, Ουτρέχτη, 2004

Enric Ruiz-Geli /Cloud 9, Βαρκελώνη: Βίλα Nurbs, Empuriabrava, Figueras, Ισπανία, 2000-07

ατζέντα

ΑΤΖΕΝΤΑ

Riken Yamamoto Ο Riken Yamamoto, συνεπιμελητής της έκθεσης, είναι αρχιτέκτων στη Γιοκοχάμα, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Kogakuin, Τόκιο

8:31 π.μ., 25 Απριλίου 2005

Ο νεαρός (23 χρονών) οδηγός πήρε τη θέση του, και ο Συρμός 207, με τα επτά του βαγόνια, ξεκίνησε από το Σταθμό Amagasaki. Το τρένο δεν είχε ακόμη επιβάτες. Οι πρώτοι επιβάτες θα έμπαιναν στο τρένο στον επόμενο σταθμό, το Takarazuka. Ο σηματοδότης στο Σταθμό Takarazuka ήταν κόκκινος. Ο οδηγός επιβράδυνε την πορεία του αντί να σταματήσει εντελώς. Έτσι ενεργοποιήθηκε το αυτόματο σύστημα ακινητοποίησης του τρένου (ATS) ακριβώς πριν την είσοδο του στο σταθμό, με αποτέλεσμα να λειτουργήσει το σύστημα πέδησης εκτάκτου ανάγκης. Το τρένο έκανε στάση εκτάκτου ανάγκης. Ο οδηγός συγκύστηκε. Η ενεργοποίηση του ATS και η στάση εκτάκτου ανάγκης θεωρούνται ατιμωτικά για έναν μηχανοδηγό.

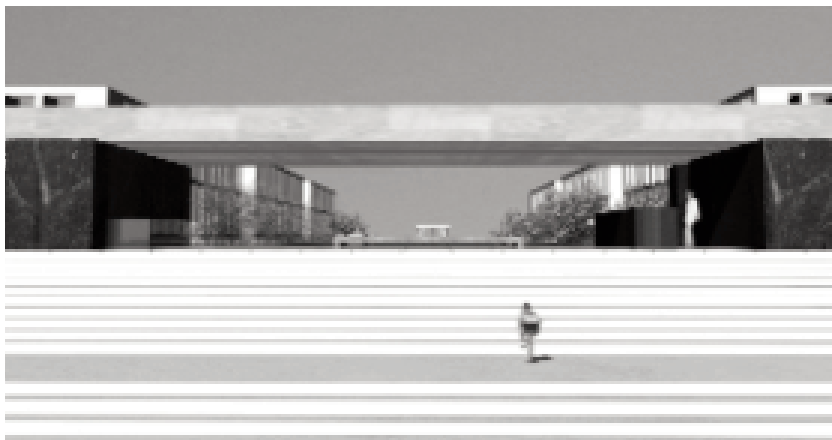
9:10 π.μ.

Το τρένο αναχώρησε έγκαιρα από το Σταθμό Takarazuka, μεταφέροντας επιβάτες. Όμως, προσπέρασε την τρίτη στάση, το Σταθμό Itami, κατά εβδομήντα μέτρα οπότε αναγκάστηκε να κάνει όπισθεν. Σαν αποτέλεσμα το τρένο είχε καθυστέρηση σχεδόν δύο λεπτών καθώς αναχωρούσε από τον Σταθμό Itami. Ο νεαρός οδηγός παρακάλεσε τον (42 ετών) εισπράκτορα, που επέβαινε στο τελευταίο βαγόνι, να υποβαθμίσει τη σημασία του σφάλματος καθώς θα έδινε την αναφορά του στην εταιρεία σιδηροδρόμων. Ο εισπράκτορας ανέφερε στο κέντρο ελέγχου πως το τρένο προσπέρασε το Σταθμό Itami κατά οκτώ μέτρα και προξένησε καθυστέρηση ενός λεπτού και τριάντα δευτερολέπτων. Το έθιμο σε αυτήν την εταιρία ήταν να επιβάλλονται πειθαρχικές κυρώσεις σε όσους είχαν ιστορικό καθυστερήσεων. Οι παραβάτες αντιμετωπίζονταν σχεδόν ως εγκληματίες. Ο οδηγός θεώρησε πως όφειλε να καλύψει τη δίλεπτη αυτή καθυστέρηση. Επιτάχυνε το τρένο στα 120 χιλιόμετρα την ώρα. Πιο μπροστά οι γραμμές σχημάτιζαν καμπύλη. Το όριο ταχύτητας ήταν 70 χιλιόμετρα την ώρα. Ο οδηγός συνέχισε να τρέχει. Το τρένο πήγαινε με τρομερά υπερβολική ταχύτητα. Ο οδηγός πάτησε τα φρένα τελικά μόλις τριάντα μέτρα πριν από την στροφή, όμως το τρένο δεν έκοψε ταχύτητα. Δεν υπήρχε ATS σε εκείνο το κομμάτι της γραμμής. Το τρένο πήρε τη στροφή, ακτίνες 300 μέτρων, χωρίς να πάει πιο αργά. Το τρένο μπατάρισε προς τα αριστερά και συνέχισε να προχωρεί με τις ρόδες της μια μόνο πλευράς να ακουμπούν επάνω στις ράγες. Τέλος μπατάρισε εντελώς και εκσφενδονίστηκε στον αέρα.

33

9:23 π.μ.

Μπροστά του ακριβώς, ο οδηγός είδε τον τοίχο μιας πολυκατοικίας να ορθώνεται δίπλα στο σιδηρόδρομο. Συνολικά 107 άτομα σκοτώθηκαν, περιλαμβανομένου και του νεαρού οδηγού. Το φοβερό ατύχημα συνέβη επειδή ο οδηγός προσπαθούσε να προλάβει και να καλύψει τα δυο λεπτά της καθυστέρησης. Ο νεαρός οδηγός ήταν ένα κομμάτι του συστήματος της λειτουργίας των τρένων. Ήταν ένα μικρό γρανάζι ενός λειτουργικού συστήματος. Για την εταιρία σιδηροδρόμων, το σημαντικότερο ζήτημα ήταν να διατηρεί τη λειτουργία του συστήματος στην εντέλεια. Αυτός ήταν ο

Duangrit Bunnang, Μπανγκόκ: Το τελευταίο θέρετρο, Επαρχία Petchaburi, Ταϊλάνδη, 2005-

Taira Nishizawa Architects, Τόκιο: Κτίριο δρυμού To-mochi, Kumamoto, Ιαπωνία, 2004

ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-07

λόγος που αντιμετώπιζε τον οδηγό σαν γρανάζι. Οι πειθαρχικές επεμβάσεις είχαν ακριβώς τον σκοπό να μετατρέψουν τέτοιου είδους προσωπικό σε μικρά γρανάζια. Όμως ο οδηγός αποτελούσε επίσης και το έσχατο δίκτυ ασφαλείας αυτού του λειτουργικού συστήματος. Εντέλει η ευθύνη να προστατεύει την ασφάλεια των λειτουργιών και να ανταποκριθεί στις απρόβλεπτες περιστάσεις ήταν δική του. Η τελική ευθύνη του λειτουργικού συστήματος ανήκε συνολικά σε αυτόν. Θα μπορούσε ενδεχομένως να βρεθεί σε περιστάσεις που θα απαιτούσαν να ακινητοποιήσει το τρένο κάποια δεδομένη στιγμή για λόγους ασφαλείας, ή και να καθυστερήσει την εκτέλεση της διαδρομής του για να προστατέψει τους επιβάτες. Αν στο σύστημα υπήρχε οποιοδήποτε ελάττωμα ή ανεπάρκεια, είχε την ευθύνη να το εντοπίζει και να προβαίνει στην πρώτη διόρθωση. Θα μπορούσαν να προκύψουν στιγμές που η δική του ατομική απόφαση θα ήταν εκείνη που θα διασφάλιζε το σύστημα συνολικά. Η διοίκηση της εταιρίας όφειλε να του είχε δείξει - αυτής της έσχατης ασφαλιστικής δικλείδας - μεγαλύτερο σεβασμό. Δεν είχε υπάρξει μονάχα ένα ελάχιστο γρανάζι κάποιου λειτουργικού συστήματος: του είχαν εμπιστευθεί και την τελική απόφαση. Υπήρξε ο τελευταίος ρυθμιστής του συνολικού συστήματος. Ποιος το ξέρει; Ίσως να είμαστε εμείς αυτός ο οδηγός. Ίσως και εμείς να ταξιδεύουμε σε στρωμένες ράγες. Τα κτήρια που φτιάχνουμε δημιουργούνται στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου κοινωνικού συστήματος. Αυτό το κοινωνικό σύστημα είναι χαρακτηριστικό της εποχής και του τόπου στον οποίο ζούμε. Δεν υπάρχει ως εκ τούτου τρόπος τα κτήρια που δημιουργούμε να είναι ανεξάρτητα από αυτό το κοινωνικό σύστημα. Κάθε άλλο. Τα κτήρια μάλιστα είναι τα πιο σημαντικά συστατικά που συντηρούν αυτό το κοινωνικό σύστημα. Ενισχύουν το εν λόγω σύστημα και το βοηθούν να επιβάλλεται σαν αδιάψευστη πραγματικότητα. Για τους πολλούς που τα χρησιμοποιούν, τα κτήρια αντιπροσωπεύουν αυτή την ίδια την τάξη που διέπει το σύστημα. Αυτός ακριβώς είναι ο λόγος που απαιτείται από τα κτήρια να είναι αφοσιωμένα γρανάζια αυτού του συγκεκριμένου συστήματος. Μάλιστα η πίεση να μετατραπούμε όλοι σε γρανάζια είναι ανά πάσα στιγμή και σε κάθε σημείο εντονότατη.

Ασφαλώς και είναι δυνατόν να δημιουργήσουμε μια αρχιτεκτονική κατά κάποιο τρόπο - έστω και υπό αυτές τις συνθήκες - αρχιτεκτονική που να μπορεί να συνεισφέρει με τον κατάλληλο τρόπο στο συγκεκριμένο σύστημα. Τα κτήρια που θα είναι σαν τρένα των οποίων ο μόνος σκοπός είναι να πραγματοποιούν τις διαδρομές τους χωρίς αστοχίες και ακριβώς επάνω στην ώρα τους.

Όμως οφείλουν άραγε να είναι έτσι τα πράγματα; Είναι όντως ο ρόλος μας να γίνουμε μικρά γρανάζια ενός συστήματος; Ο ρόλος που παίζουν τα κτήρια που δημιουργούμε ίσως να είναι σημαντικός για να διατηρηθεί το παρόν κοινωνικό σύστημα άνευ όρων. Το κοινωνικό σύστημα και τα κτήρια που δημιουργούμε είναι οπωσδήποτε στενά συνδεδεμένα. Αν όμως έχουν έτσι τα πράγματα, τότε αυτό δεν σημαίνει μονάχα πως τα κτήρια που δημιουργούμε είναι γρανάζια στο σύστημα, αλλά και πως τα κτήρια θα έπρεπε να είναι σε θέση να ασκούν επιρροή επί του κοινωνικού συστήματος. Ακόμη και αν οι ράγες μοιάζουν ήδη στρωμένες μπροστά μας, ο ρόλος μας δεν είναι να εκτελούμε διαδρομές επάνω σε αυτές τις ράγες σύμφωνα με το πρόγραμμα. Από εμάς αναμένεται να προβληματιστούμε με μια δόση σκεπτικισμού σχετικά με το λειτουργικό πρόγραμμα. Από εμάς αναμένεται επιπροσθέτως να αντιμετωπίσουμε την κατεύθυνση αυτών των τροchioδρόμων με κάποιο σκεπτικισμό. Μπορούμε να στρώσουμε καινούριες ράγες. Με άλλα λόγια, μπορούμε να αλλάξουμε το ίδιο το υφιστάμενο κοινωνικό σύστημα. Καθένας και καθεμία από εμάς έχει τη δική του ή δική της προσωπική ατζέντα. Η ατζέντα δεν είναι να πραγματοποιούμε έγκαιρα διαδρομές σε ήδη στρωμένες ράγες. Η ατζέντα είναι αυστηρά προσωπική, ενίοτε όμως μπορεί να αλλάξει συνολικά το κοινωνικό σύστημα.

Συνεπώς, οι ατζέντες που έχουν συναθροιστεί εδώ είναι προσωπικές αλλά ταυτόχρονα διαθέτουν έναν πολύ σημαντικό κοινωνικό χαρακτήρα. Οι ατζέντες που έχουν συναθροιστεί εδώ αντιπροσωπεύουν συλλογικά τη θέληση να διαμορφώσουμε και να εξελίξουμε την επερχόμενη γενιά.

34

Mass Studies, Σεούλ: Κτίριο ελλειπικών μήτρας ('Μπουτίκ Μονακό'), Σεούλ, 2005

Sean Godsell Architects, Μελβούρνη: Εξοχική κατοικία, Παραλία St. Andrews, Victoria, 2005

ΑΤΖΕΝΤΑ

Ατζέντα: Νέες Τάσεις στην αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-2007

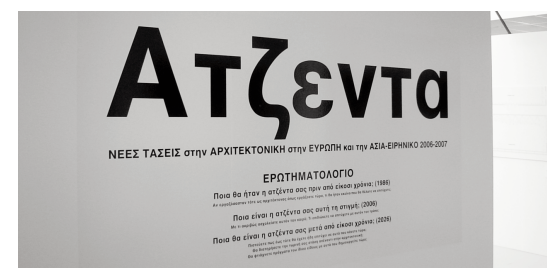
Το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών συνδιοργάνωσε με την Πάτρα 2006 - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης την έκθεση "Ατζέντα: Νέες Τάσεις στην Αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-2007". Η έκθεση παρουσιάστηκε σε παγκόσμια πρώτη στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών από 2 έως 12 Ιουνίου 2006. Στις 3 Ιουνίου 2006 το Τμήμα Αρχιτεκτόνων οργάνωσε Συμπόσιο στον ίδιο χώρο με διαλέξεις των δύο επιμελητών-αρχιτεκτόνων -του Ολλανδού Winy Maas και του Ιάπωνα Riken Yamamoto-, παρουσιάσεις των συμμετεχόντων αρχιτεκτόνων για το έργο τους και τη συμμετοχή πολυπληθούς κοινού. Συντονιστής της έκθεσης και του συμποσίου ήταν ο Γιάννης Αίσιωπος, Επ. Καθηγητής του Τμήματος Αρχιτεκτόνων. Σε μια πενταετία, από την πρώτη της διοργάνωση το 2001 ως κοινό πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ιαπωνίας που υλοποιήθηκε χάρη στην πρωτοβουλία Ευρωπαίων συμβούλων πολιτισμού και τύπου στην Ιαπωνία, οι "Νέες Τάσεις στην Αρχιτεκτονική" εξελίχθηκαν σε διαπεριφερειακό πρόγραμμα Ευρώπης και Ασίας-Ειρηνικού. Οι προηγούμενες τρεις εκθέσεις φιλοξενήθηκαν σε 13 πόλεις, που περιελάμβαναν 5 Πολιτιστικές Πρωτεύουσες Ευρώπης (Πόρτο, Ρότερνταμ, Σαλαμάνκα, Λιλντ, Κορκ) αλλά και τη Γάνδη, το Μπορντό, τη Λισαβόνα τη Μαδρίτη, το Τόκιο, το Χονγκ Κονγκ, τη Μελβούρνη και το Ανγκιάνγκ. Η 4η έκθεση, μετά την Πάτρα, θα ταξιδέψει στο Λουξεμβούργο, το Τόκιο, τη Μελβούρνη, το Περθ και σε άλλες ασιατικές πόλεις.

Το πρόγραμμα επιχειρεί να φέρει σε επαφή νέους αρχιτέκτονες από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ασία-Ειρηνικό ώστε να παρουσιάσουν το έργο τους και να μοιραστούν τις ιδέες και τις εμπειρίες τους μέσω εκθέσεων και συμποσίων αλλά και να οικοδομήσει δίκτυα τόσο μεταξύ των αρχιτεκτόνων όσο και μεταξύ των διαφόρων πόλεων και πανεπιστημίων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Σε όλες τις εκθέσεις, σημαντικοί αρχιτέκτονες λειτούργησαν ως επιμελητές επιλέγοντας τους αρχιτέκτονες που συμμετείχαν. Για τη φετινή τέταρτη έκθεση, οι επίτροποι-αρχιτέκτονες Winy Maas του γραφείου MVRDV (Ολλανδία) και Riken Yamamoto (Ιαπωνία) επέλεξαν 16 αρχιτέκτονες. Από την Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχαν οι: R&Sie(n) (Γαλλία), BIG - Bjarke Ingels Group (Δανία), JDS architects (Δανία), Ανδρέας Αγγελιδάκης (Ελλάς), NL architects (Ολλανδία), Enric Ruiz-Geli - Cloud 9 (Ισπανία), Dogma/Office (Ιταλία/Ολλανδία), Polaris Architects (Λουξεμβούργο/Βέλγιο), Zizi & Yoyo (Εσθονία) ενώ από την Ασία-Ειρηνικό συμμετείχαν οι: Sean Godsell Architects (Αυστραλία), Iredale Pedersen Hook Architects (Αυστραλία), Taira Nishizawa Architects (Ιαπωνία), MADA s.p.a.m. (Κίνα), Mass Studies (Κορέα), Duangrit Bunnag Architect (Ταϊλάνδη), Gary Chang - Edge Design Institute Ltd. (Χονγκ-Κονγκ, Κίνα).

Παράλληλα με την Έκθεση "Νέες Τάσεις στην Αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-2007" παρουσιάστηκε στο

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών η έκθεση 25 Διπλωματικών Εργασιών των φοιτητών του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών, μια επιλογή Διπλωματικών Εργασιών από την ίδρυση του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ως τώρα.

Ατζέντα: Νέες Τάσεις 2006-2007

Διάλεξη Winy Maas (MVRDV)

Ατζέντα: Νέες Τάσεις 2006-2007

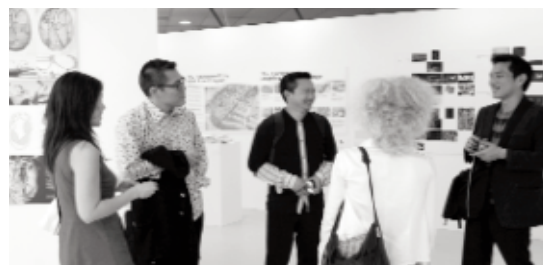
Ατζέντα: Νέες Τάσεις 2006-2007

Ατζέντα: Νέες Τάσεις 2006-2007

Γ. Αίσιωπος, Αλ. Αλάτσης, Καλλιτεχνικός Διευθυντής, "Πάτρα 2006"

T. Nishizawa, G. Chang (Edge Design), V. Valk (ZiziYoyo), M. Cho (Mass Studies)

Έκθεση Διπλωματικών Εργασιών 2004-06, Τμήμα Αρχιτεκτόνων

**Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Δημόσιες Διαλέξεις, Χειμερινό Εξάμηνο 2006-2007**

Τετάρτη 8 Νοεμβρίου 2006
Κώστας Ξανθόπουλος
Αρχιτέκτων, Αθήνα, Καθηγητής, Τμήμα
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Παν. Πατρών

Τετάρτη 6 Δεκεμβρίου 2006
Κωνσταντίνος Γιάνναρης
Σκηνοθέτης Κινηματογράφου, Αθήνα

Τρίτη 12 Δεκεμβρίου 2006
Pierre d'Avoine
Αρχιτέκτων, Λονδίνο

Τετάρτη 20 Δεκεμβρίου 2006
Τατιάνα Σπινάρη
Ιστορικός Τέχνης, Boston College, Βοστώνη

Πέμπτη 11 Ιανουαρίου 2007
Μιχαήλ Λυκούδης
Πρύτανης, Notre Dame School of
Architecture, Indiana, ΗΠΑ

Τετάρτη 24 Ιανουαρίου 2007
Σάββας Κονταράτος
Αρχιτέκτων, Αθήνα, Καθηγητής, ΑΣΚΤ

Editorial

Στο δεύτερο τεύχος του *a2610* που κρατάτε στα χέρια σας παρουσιάζονται οι δραστηριότητες των φοιτητών και των διδασκόντων του Τμήματος στη διάρκεια των τελευταίων μηνών -συμμετοχή σε εργαστήρια, διαγωνισμούς και εκθέσεις, οργάνωση συνεδρίων και δράσεων, επιμέλεια εκθέσεων, δημοσιεύσεις κ.ά.- αλλά και φοιτητικές εργασίες -θέματα εξαμήνου και διπλωματικές- που εκπονήθηκαν στη διάρκεια του χειμερινού αλλά και του εαρινού εξαμήνου 2005-2006.

Παρουσιάζονται ακόμη αφιέρωματα σε δύο εκθέσεις διεθνούς εμβέλειας στις οποίες το Τμήμα Αρχιτεκτόνων συμμετείχε άμεσα: η ελληνική συμμετοχή στην *10th Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας* (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2006) με θέμα "Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη" και η παγκόσμια πρώτη παρουσίαση στην Πάτρα, στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών, της έκθεσης *Ατζέντα: Νέες Τάσεις στην Αρχιτεκτονική στην Ευρώπη και την Ασία-Ειρηνικό 2006-2007* (Ιούνιος 2006). Παράλληλα με την παρουσίαση φωτογραφικού υλικού δημοσιεύονται τα κείμενα των επιμελητών των δύο εκθέσεων καθώς και ένα πολύ ενδιαφέρον κείμενο του αρχιτέκτονα Stefano Boeri που γράφτηκε ειδικά για την ελληνική συμμετοχή στη Biennale και "εξιστορεί" τη δημιουργία της "ελεύθερης πόλης του Αιγαίου".

Με τον τρόπο αυτό το *a2610* δημιουργεί ένα χώρο προβολής θεωρητικού λόγου που, παράλληλα με την παρουσίαση αρχιτεκτονικών έργων και σχεδιαστικών προτάσεων, θα υποστηρίξει τη σύγχρονη αρχιτεκτονική διδασκαλία και παραγωγή.

Γιάννης Αίσωπος, Επ. Καθηγητής, Συντονιστής έκδοσης

a2610

Περιοδική έκδοση Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πανεπιστημίου Πατρών

Συντονιστής: Γιάννης Αίσωπος, Επίκουρος Καθηγητής
Συντακτική ομάδα: Άγις Πυρλής, Παυλίνα Μανέτα,
Δήμητρα Παυλάκου, Δήμητρα Σταθοπούλου, φοιτητές
Τμήματος

Σχεδιασμός: Γιάννης Αίσωπος, Νίκος Ξανθόπουλος